Yarım Ay

Nº 38

15 Krş.

1 Eylûl 1936

N° 38

Lâmia — Merasimde o kadar mütehassis oldum ki tarif edemem; sıkılmasaydım vallahi onu kucaklayacaktım!..
Ahmet — Canım, bu nasıl söz? Yoksa beni kıskandırmak için mi söyliyorsun? Seni bu derece mütehasiss eden kimmiş bakalım?..
Lâmia — Kim olacak? . . . . . ?

Lâmianın bahsettiğinin kim olduğunu, yukarıdaki resimde bulacaksınız; araştırınız!

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız:

Birinciye: Beş gümüş lira; İkinciye: Üç gümüş lira; Üçüncüye: İki gümüş lira; 4 - 10 cuya: Birer gümüş lira; 11 - 30 uncuya: Yüz kuruş[luk] birer kitap; 31 - 60 ıncıya: Elli kuruşluk birer kitap; 61 - 100 ünciye Yirmi beş kuruşluk birer kitap.

37 nci sayımızdaki bilmecenin doğrusu: (BENİM HİKÂYELERİM) dir.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar:

Beş gümüş lira: İzmir, İkincibeyler sokağı No. 267 de bay Hamdiden Vecat Soner Bir gümüş lira: Ankara, D. D. idaresi sekreter Şefik kızı Nadire Öymen. İstanbul Pangaltı Değirmenci sokak No. 338-6 Mardiros Bardizbanyan. Tefenni belediye caddesinde aşçı Malik yanında Osman Tunç. Mersin komisyoncu ve acenta bay Mehmet Abdi daktilosu Güzide Tamsın. İstanbul belediye emlâk müdürü kızı Vedia Ergin. İstanbul Büyükada Dadılarçamlığı No. 134 de Melek Yücel. Bodrum terzi Ali Derviş yanında makasçâr Yahya Altındağ. Eskişehir Porsuk sokağı, demirci çıkmazı No. 71 Sadettin Tezcan. Afyon tüccardan Sadullah Akbaş elile oğlu Cemal Akbaş.

Yüz kuruşluk kitap: Çanakkale Seddilbahir ilkokulu Ekrem Oy. Manisa İnhisarlar karşısında No. 3 de Turan Akşit. Fakılı Zıraat bankası buğday memurlarından Cemal Savaşçin. Denizli Çaybaşı mahallesi Belkıs Sunar. Çine Madran caddesi No. 3 Nureddin Gökmen kızı Güngör. Denizli Değirmenönü, Merzeci sokağı No. 7 Fikret Tuna. Samsun belediye sıhhat kâtibi Mediha Şendoğan kardeşi Yılmaz. Ankara Posta kutusu 41 vasıtasiyle M. Azman. Adana simsar bay Hilmi kâtibi Enver Şenler. Ankara Adliye Vekâleti merkez bürosu memurlarından Feridun. İzmir Karataş caddesi manav Salih yanında Hasan Musa. Karaman terzi Ahmet Şen elile Rıfat Öngay. Babaeski topçu Teğmen refikası Sezer Dumlu. Ankara Demirtepe Akbay sokak No. 14-16 Macit Bilâç. Burdur terzi Ali Hayri yanında Hasan Üstündağ. Kütahya Jandarma okulu Bl. 4 komutanı önyüzbaşı Asım kızı İlhan. Mersin sulh mahkemesi mübaşiri Ahmet Duran. Bursa Zıraat mektebi 293 Enver Sümer. Hadımköy Işıldak bölük makinisti Sadettin kızı Şermin.

Briyantin: İstanbul Aksaray Hupyar No. 62 de Ziya Salih Elmalı. İstanbul Kanlıca Samime Akant. İstanbul Cağaloğlu, hamam sokak No. 17 Nevin Kızıltan. İstanbul Bahçekapı Dilberzade Lâtif mağazasında Abdullah Başaran. İstanbul hukuktan Orhan Doğaner.

Pomat: İstanbul Tahtakale Prevayyans han No. 19-20 Dürdane Durusoy. İstanbul Üsküdar Bağlarbaşı, icadiye Drama sokak No. 24 M. Ayten. İstanbul Nişantaşı Kodaman caddesi No. 11 Şadiye.

Krem: İstanbul Cağaloğlu, Şeref sokağı No. 10 Şivekâr Sindiren. İstanbul Cağaloğlu mehmudiye caddesi No. 33 Nükhet. İstanbul Üsküdar kız orta okulunda Yıldız Sanay.

Halk traş makinası: İstanbul Yüksek ticaret okulu sınıf 3 Neiat. İstanbul Lâleli Tayyare apartmanı daire 2 No. 13 N. Demirel.

6 Tane kurşunkalemi: İstanbul Alman lisesi Neriman Epiker. İstanbul Halıcıoğlu M. Tunç.

Yetmiş beş kuruşluk kitap: Elâziz Şirket han Oğuz Taşu. Eskişehir Baytar direktörlüğü yanında No. 14 Meliha Ayışık. Eskişehir hava okulunda Vecat Handan eşi Esma. Samsun zıraat bankası memurlarından Bedi Nazlı. Kayseri Tavlusun köyü Ertuğrul Muhsin Gülsoy. Elâziz Marangoz bay Hilmi oğlu Halis Erdoğan. Aydın Tahsil şubesi işyarı Naci Ertan. Edirne jandarma okulu Bl. 4 de S. Gözaydın. Küre hükümet tabibi kızı Sevim Sezer. Bursa Telgraf hat memuru Halil İbrahim mahdumu M. E. Koşal. Burdur uzunçarşı 57 numaralı mağaza Abdullah Açşı. Mersin Gültekin kardeşler ticarethanesinde H. Gültekin. İstanbul Heybeliada deniz lisesi Kadri Kalkan.

Bahtiyar Amca piyesi: İzmir Bornova demucı sokak No. 27 Fatma Güngör. Ankara İktisat Vekâleti zatişleri müdürlüğünde Zekiye Aktuğ. Ankara Anafartalar caddesi Sümerbank bitişiği çıkmaz sokak No. 3 Celâl Sözer. Kayser Kolordu 1 v. Ks. 3 hesap memuru Hayri Toker kardeşi Seher. Ank[ara] posta seyyar memuru Sami Sözen. Ank[ara] İncesu sıraköşkler, Umut sokağı No. 5 P[...] Angın. Ödemiş sulh hukuk mahkemesi [...] kâtibi Mehmet Ali kızı Ayten. İstanbul Nişantaşı kız orta okulunda 301 Nihal Gö[...]. Çatalca Zıraat bankası muhasibi Suphi Öz[...]. İstanbul Divanyolu Eminpaşa sokağı No. 7 Merâl. İstanbul Fatih, Fevzipaşa caddesi 24[...] Necdet. Mardin Ayinkaflı İbrahim oğlu Abdürrezzak Aysan. İstanbul Arnavutköy 21[...] Şükriye Kut. Adana terzi Ali Nuriden Yılmaz. Samsun Şemsi sokak 12 numara S[...] Uslu. İstanbul Kadıköy Cavidan Binkaya. Burhaniye İkinci okul başöğretmeni Fahri Güney kızı Serap Güney. Mardin Türk-Amerikan kütüphanesi vasıtasiyle B. Donad[...]. Samsun vilâyet tahrirat kâtibi Hüsniye Ay[...]kent. Samsun daimî encümen sekreteri Nime[t] Aydıner. Gaziantep hususî muhasebğ başkâtibi oğlu Mahmut Tüzün. İstanbul Hayriye lisesi 633 Handan İlhan. Antalya kültür tedrisat kâtibi Osman Andıç Kızı Necmiye. Denizli İstiklâl caddesi dükkânönü No. 3[...] İhsan Menderes. İzmir Karantina tramvay caddesi 628-3 Vedia. İzmir gençler birliğinde Mehmet Zobranlı. İstanbul Boğaziçi lisesinde 198 Sabahat Öktem. İstanbul Beyoğlu Tozkoparan caddesinde No. 24 Mordohay. Samsun Fazılkadı okulu öğretmeni Emine Buyan. İzmir Suluhan No. 22 hırdavat deposunda Halil Kızılağaç. Ankara Ulucalar Ağlıoğlu camii karşısında 117 de Yaşar Kaşar. İstanbul Üsküdar Kısıklı Mareşal Etem köşkünde No. 4 Uphet Gökova. İstanbul Fındıklı Alçakdam sokak No. 13 M. Gültekin. İstanbul Sultanahmet Alemdar mahallesi No. 5 M. Sevim. Adana Cezaevinde Mehmet Dayı. Tirebolu tahrirat kaleminde Mehmet Öksüz. Tirebolu zıraat bankası muakibi Nihat Şişman. Trabzon Şifa eczanesinde bay Remzi kızı Melâhat. Görele Manifaturacı Mustafa Altan.

Yazı direktörü: Emin Refik Üzman · No. 38 · 1 Eylül 1936 · Basan: Resimli Ay Basımevi T. L. Ş.

ADANA VE SITMA

Yazan; Abdurrahman Adil Eren

Gençlik zamanımda Adana, Ziya Paşanın valiliğile meşhur idi. Büyük şair, büyük edip, büyük mutasavvıf, büyük mütercim, büyük inşaatçı ve imarcı olan Ziya Paşa da, Adana valiliğile mat'un idi.

Tarihin garip cilveleri ve garip intikamları vardır. O, zafername (1) sahibi Âli Paşaya iftira etti. Tarih te ona iftira eyledi. Afif olan Âli Paşaya, zafarname irtişa isnat eder. Afif olan Ziya Paşaya da tarih irtişa isnad eder. Eğer 1907 de Mersin mutasarrıfı ve Balkan harbinde Selânik valisi olan Nazım Paşa imdada yetişmemiş olsaydı Ziya Paşa ilelebet mat'un kalacak idi.

Batıl hemişe batıl ve beyhudedir veli,
Müşkül şudur ki sureti haktan zuhur eder (2).

* * *

Seyhan vilâyeti Türkiyenin müstesna bir yeridir. Seyhan vilâyeti dünyanın birinci Mısırıdır. Çünkü Seyhan vilâyetinde bazı hususiyetler vardır ki, Mısır kıt'asında yoktur. Mısır kıt'ası yaz, kış her sebzeyi yetiştirdiği gibi, Seyhan kıt'ası da yaz kış her sebzeyi yetiştirir. Seyhanın Mısıra rüchanı şudur ki: Mısırda hiç yemiş yetişmez. Halbuki Seyhanda her yemişten de yetişiyor. Mısırın sıcağı tahammül edilmez bir hal aldığı halde, Seyhanın sıcağı o derece müz'iç değildir. Seyhan kıt'asının yanıbaşında birçok yaylâlar vardır. Seyhan ahalisi, Mısır ahalisi gibi, yazın memleketlerini terk ile başka iklimlere, başka ülkelere kaçmak mecburiyetinde değillerdir. Hele otomobil devrinde Seyhanın herhangi bir beldesinden gündüz çalışıp gece yaylâya dönmek, evinde serin serin ve rahat rahat uyumak mümkündür.

* * *

Seyhan vilâyetinde bu sene bir afet hüküm sürüyor. Gazeteler (3) Adananın sıtmadan kırıldığını yazıyor. O güzel memleket tabiatın bu zulmüne lâyık değildir. Feryadına imdat lâzımdır. Çünkü Seyhan birinci Mısırdır.

* * *

1907 de Mersinden geçtim. Şehir ufak bir kasaba idi. 1927 de Adanada, Mersinde, Tarsusta cevelânlar yaptım. Bu cevelânların birinde ben bir Mısırlı prensin, Mısırlı prens te benim refakatimde bulundu. Yolumuz Ceyhana uğradı. Ceyhan kazasında Bercin çiftliğine gittik. Çiftliği gezerken Prens, Bercin nehri kenarında biraz durdu ve bana hitaben:

— Şu bastığımız toprakları görüyor musunuz? Bu topraklar bizim Mısırdaki feddanlarımızın toprağının aynıdır. Eğer Mısır feddanlarını görmemişseniz, bu topraklar size Mısır feddanlarını göstermiş olur.

Şaştım ve hayretlere daldım. Seyhan vilâyetinin ne servet menbaı olduğunu o zaman anladım. Benim Mısırlı Prensten duyduğumu Evliya Çelebi duymuş olsaydı Fatihe:

" — Benim, iki Mısır hazinesi değer sütunlarımı, ikişer zira kesip cemiimi alçak ve karanlık etti »(4) dedirtmezdi.

Cumhuriyet hükûmetimizin Seyhana lâyik olduğu şefkat ve himmet gözü ile bakacağına, afetin önüne geçeceğine şüphe etmiyelim.

(1) **Zafername, Ziya paşanın Âli paşa hakkında manzum ve mensur büyük bir hicviyesidir.**

(2) **Beyit Ziya paşanındır.**

(3) **Cumhuriyet 2 Ağustos 1936**

(4) **Evliya Çelebi seyahatnamesi. C: 2 Fatihin Yani kalfa ile mürafaası.**

— Resmî kuyudat sizi ölmüş gösteriyor? Bu nasıl iş?
— Yanlış bayım! Ben, Sigorta şirketinden paraları alıncaya kadar ölmüştüm.. ondan sonra öyle bir dirildim ki!..

— Hafta tatillerini, muntazaman Polonez köyünde geçirmenden şüpheleniyorum doğrusu!.. Yoksa sen de mi kırkından sonra saz çalmağa başladın?
— Hayır azizim; saz değil kaz!...

— Yahu! Bu kayanın dibini ne diye kazmalıyorsun?... Yoksa bir define mi arıyorsun?...
— Bizim muhtekir sarrafı tavlamak için, oraya beş altın gömeceğim!..

— Doktorlar (Cemiyeti Akvam azaları): Ameliyata acaba nereden başlasak?..
Hasta (Avrupa): — Önce ayağımı (İspanya) ameliyat etmezseniz, korkarım ki bütün vücudum kangıren olacak!..

— Bayan! Tenis arkadaşınızın kim olduğunu öğrenebilir miyim?
— Çok mu merak ettiniz?.. Şehir Tyatrosunun jönprömiyesi!..

Yazan:
KANDEMİR

İSTANBUL

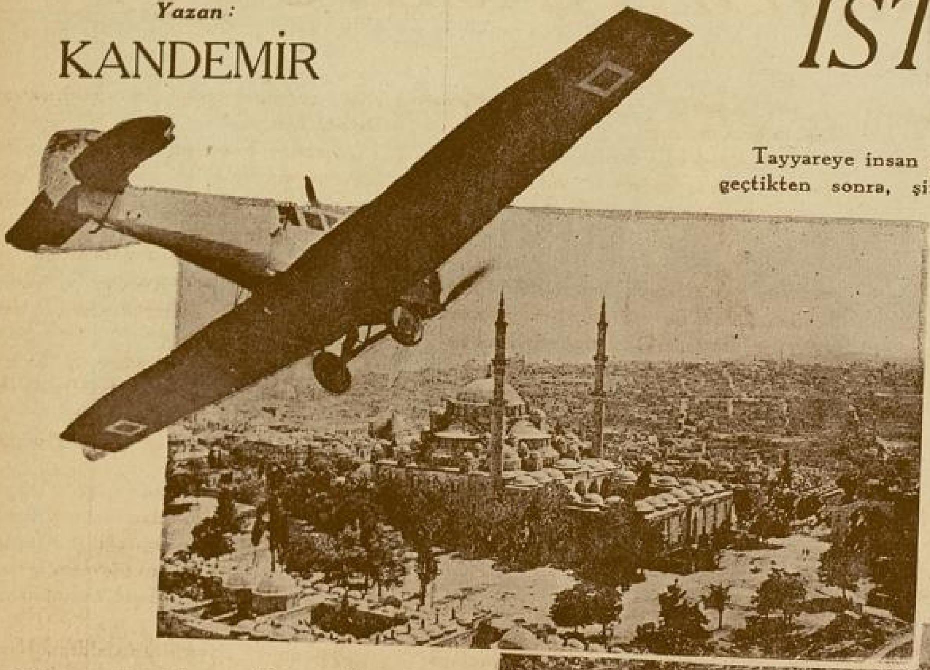

Koltuna kuruldum. Kapıyı kapadılar.. Değerli pilot Sait önündeki pencereden güler yüzünü gösterdi:

— Uğurlar olsun...

Şimdi, kendi doğurduğumuz fırtına içinde, çimenleri hallaç pamuğu gibi atarak, son vitese çıkmış bir otomobil hızile, alabildiğine koşuyoruz.

Ve birden, tekerleklerin yerden kesildiğini, tarif edilmez bir hisle duyuyorum.

Esen rüzgâra karşı göğüs verişimizde, ve böylece pervasız süzüle süzüle akışımızda, âdem oğlunun tabiatla, o yaman cenkleşişinin en asîl manası var.

— Kaç metredeyiz?

— Beş yüz... Amma daha çıkıyoruz.

Ve üç beş dakika sonra, sevimli pilot sesleniyor:

— Bin... Bin beş yüz... İki bin...

Tayyareye insan ne çabuk alışıyor. İlk heyecan geçtikten sonra, şimdi, evimde, balkona oturmuş, keyifli keyifli etrafı seyrediyor gibi sakinim.

Ancak, gözlerimi yumsam da, gitgide uzaklaşan toprağı ve ânbeân yaklaşan bulutları görmesem bile, boşlukta yüzdüğümüzü bileceğim. Nitekim, hislerimi kontrol için gözlerimi kapayorum... Evet boşluktayız.. ve bu, boşluk ortasında tutunabilmek için motörümüzün fasılasız çırpınışına kulak veriyorum.

Öteden, yine, bütün gençliğini havada geçirmiş olan pilot Saidin sesi geliyor;

— İki bin beş yüzdeyiz... nasıl güzel mi?

Güzel mi?

Hayır, şu ânda gözlerimin önüne serilen manzara; (güzel) le tarif edilemez. Bu bayat kelime, bu taze heyecanı, bu yepyeni duyguyu ifadeye yetmez.

Sağımızda; lâcivert, köpüklü, engin Marmara..solumuzda, yer yer, kirli, solgun, sonra yeşillikli, nihayet biribirine sokulmuş, biribirine girmiş evlerile, sokaklarile, meydanlarile şehir.

Ve minimini oyuncaklara benzeyen tramvaylar, otomobiller arasında karınca sürülerini andıran insanlar...

Artık mesafenin de, zamanın da ölçüsünü kaybettim.

— Dikkat et., Köprüye

Yazıcımız İstanbul üzerinde

BUL GÖKLERİNDE NASIL UÇTUK?

geliyoruz... Köprü, zavallı Köprü, meğer ne kadar ufak, nekadar kısa imiş. Yanındaki Akay ve Şirket vapurları da uyuklayorlar sanki...

— Galatakulesi!..

Ve ben ayaklarımızın altındaki kuleye bakarken, o, bağırıyor :

— Taksim meydanı...

Sola doğru yatarak, Kasımpaşanın üstüne geçiyoruz. Ben farkına varmadan hayli alçalmışız.. Bir aralık pilot :

— 50 metredeyiz... diyor.

Arkasından yine sesleniyor :

— Ayasofya... Sultanahmet.. Çemberlitaş...

Biz mi gidiyoruz; onlar mı koşuyorlar ?

Birine bakarken, öteki meydana çıkıyor, ve daha onu iyice seyretmeden beriki karşımıza dikiliyor.

Alçalıyoruz.. İşte, Sultanahmet minarelerinin ortasından, bir şamdanın mumları arasından süzülen pervane gibi geçiyoruz.

Divanyolunu dümdüz geçiyor, Çemberlitaşı arkamızda bırakıyor, Beyazıda geliyoruz..

— Fatih!..

Hayır , buraları hiç te gözlere güzel görünmüyor.

Bazan, boş zamanlarımda, kaldırımlarında âvare bir seyyah gibi dolaşarak her çehresinde, her sesinde bir taze mevzu sezdiğim Bayazıt, Direklerarası, Şehzadebaşı, Fatih.. Nafile... Yukarıdan uzaktan, bulutların ardından hiçbir şeye benzemiyor.

— Dönelim ... » Diyorum »; dönelim, Boğaza açılalım.

İşte Aksaray... Sonra, bu civar hemşerisinin biraz hava ve soluk aldığı, odun yığınlarının ardındaki Yenikapı kıyıları.

Şu kaynaşan kalabalık içinde kimbilir kaç aşina çehre var?..

Ancak denizin üstünde küçüldüğümüzü anlıyorum...

Su ki, tabiatın en temiz nesnesidir, bize en temiz duyguyu veren de o.

Toprak üstünde, hattâ günün birinde onun altına gireceğimiz hakikatini bile unutarak kapıldığımız manasız gurur, ancak suyun o sonsuz berraklığı üstünde bitiyor, sönüyor...

Şimdi, boşluklarda yolunu şaşırmış fanileriz...

Sarayburnunu aşıyoruz. Kızkulesini,görmemizle kaybetmemiz bir oluyor.

Ve en güzel İstanbul, en güzel yeryüzü, en güzel tabiat burada başlıyor, burada bitiyor.

Ortaköy camii pırıltılı suda yüzüyor.. ve su, öyle renkten renge giriyor ki; kafamın içindeki zavallı lûgatın yaprakları biribirini kovalıyor da, gördüğümün ismini bulamıyorum.

Bir şamandıra, denizin ortasında yapyalnız kalmış olmanın acısını veriyor gözlerime...

Buğulu tepeler, güneşin altında ışıldayan deniz parçaları, kıyılarda henüz doğmuş gibi taze ağaçlar...

Gözlerim aşağıda, düşünüyorum.

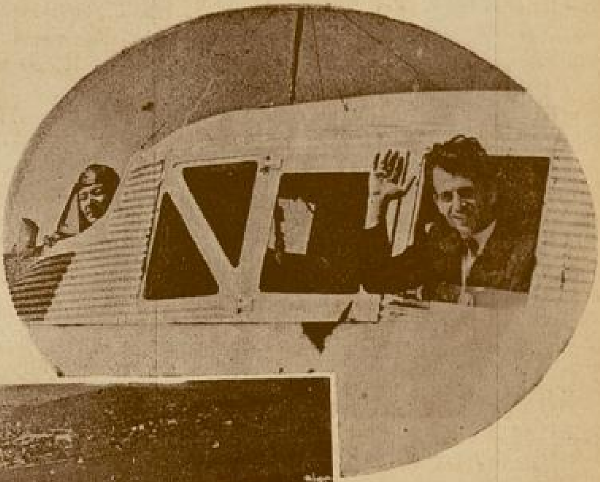

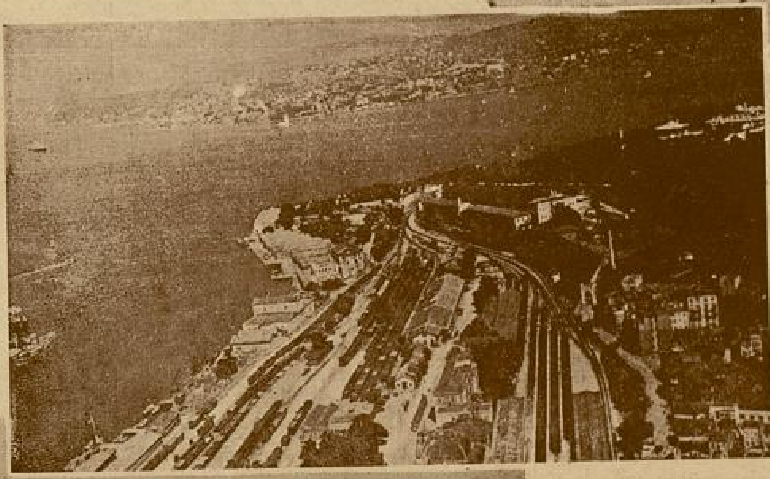

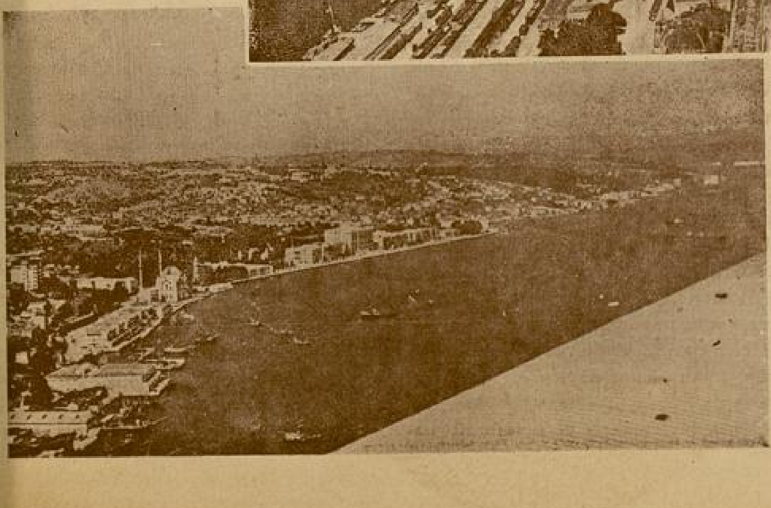

Meğer ne bilmediğimiz renkler varmış.

— Kandilli!..

— Yavaş... Fatin hocaya uğrayalım...

— Ne yapacağız?

— Havadan haber alırdık...

— Korkarım o bizden haber sorar.

Ve ezelî mevzuumuzun yeşilliklere gömülmüş, Temiz yuvasını geçerek , arkasında köpüklü bir iz sürükleyen Şileye doğru süzülüyoruz... Artık bir rüya âlemindeiz...

Koltuğuma gömülmüş, kendimden geçmiş, dalmışım.

Tayyarenin bin bir faydasından, saymakla tükenmez hizmetlerinden hiçbirini düşünmüyorum şu ânda. Onun varlığının tek manası, insana şu eşsiz güzellikleri sezdirmek, bu havayı ciğerlerine işletmekmiş gibi geliyor bana.

— Arkası 30 uncu sayfada —

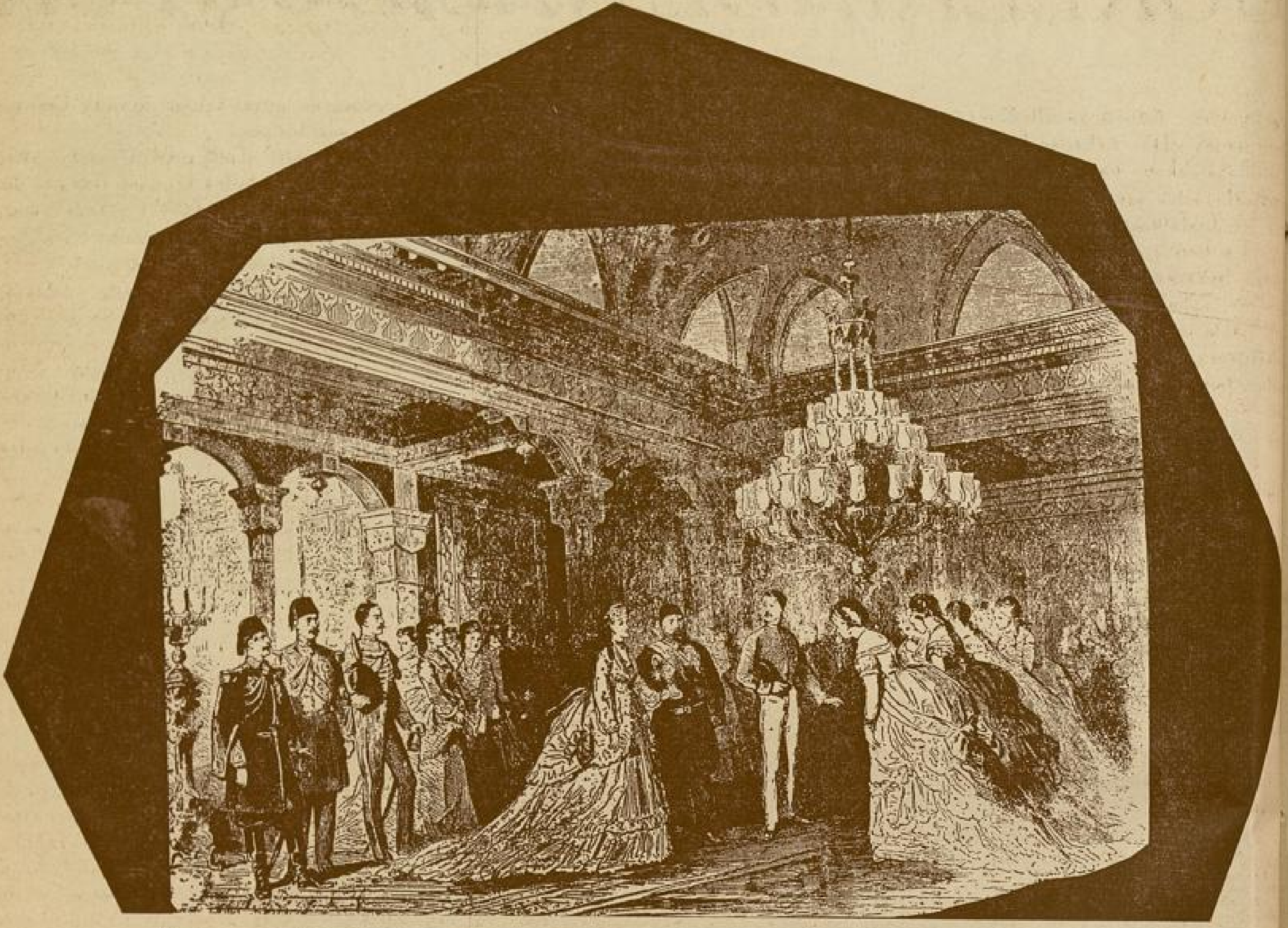

Öjenin yaveri Röfüse Brisak, Beylerbeyi sarayında imparatoriçenin damdönerlerini Abdülazize takdim ederken
[İllüstrasyon Kolleksiyonu 1869]

ABDÜLAZİZ - İMPARATORİÇE ÖJENİ ..

Yazan : **Mütekait Büyük Elçi** SALİH MÜNİR ÇORLU

Marş Emperyal çalındıktan sonra, imparatorla imparatoriçe «teşrifat üzerine» bir kadril oyununa kalkarak baloyu açarlardı. Kadril bitince, gerek taht salonunda, ve gerek diğer salonlarda bulunan orkestralar, mütenevvi dans havaları çalmağa ve misafirler de raksa başlarlardı. Saat tam on birde imparator ve imparatoriçe önlerinde baş teşrifatçı, ve arkalarında saray erkân ve ricali olduğu halde, salonları ve galerileri yavaş yavaş dolaşır, misafirleri selâmlarlardı. Nihayet yarı gece olunca dairelerine çekilirler, davetlileri kendi hallerine, keyiflerine bırakırlardı. Danslar, eğlenceler sabaha kadar sürerdi.

Saat tam birde som gümüş kaplar, Saksonya ve Sever takımlar içinde türlü türlü nefis çerezler, soğuk yemekler, pastalar, turfanda meyvalar, şerbetler, dondurmalar, şaraplar, şampanyalar, likörler, kahveler, çaylarla hazırlanmış.. nadide çiçekler, gümüş zarif şamdanlar ve istatüler ile donanmış supe sofraları açılırdı.

O devre yetişip ve Avrupa saraylarına girip çıkanlar, Tüileri balolarının ve supelerinin medhüsenasını anlatmakla bitiremezlerdi. «Avrupa saraylarının hiç birinde bunların emsali görülmüş değildir» derlerdi.

Öjeni de, Napolyon da maskeli ve kostümlü balolardan pek hoşlanırlardı. Her ikisi de, maske altında kim olduklarını sezdirmeyerek, tanıdıklarına, hususî hayatlarına ve sırlarına ait üstü kapalı, imalı sözler söyleyip, takılmağı severlerdi.

Öjeni, bu maskeli ve kostümlü baloları en ziyade Dük dö Morni i[le] Kont Valeskiye verdirirdi. Morni, N[a]polyon'un annesi Hortansın, yave[r] general Kont Flaho'dan, nikâhsız ol[a]rak dünyaya getirdiği oğlu, yani N[a]polyon'un kardeşi idi. Ordunun m[ü]nevverlerinden, memleketin ehliyetli v[e] faal ricalinden, diplomatlarından b[iri] idi. Napolyon'un yaptığı darbei hük[û]met, onun faaliyeti ve cüreti sayesin[de] neticelenmişdi. Zevk ve sefasına dü[ş]kün, hüsnü tabiat sahibi ve âlicen[ap] idi.

Kont Veleski, Lehistan âsılzadele[]rinden Kontes Mari Valeskanın, Birin[ci] Napolyondan «kezalik nikâhsız olar[ak] dünyaya getirdiği» oğlu idi. Yani Üçün[]cü Napolyonun amcazadesi idi. O d[e] asrının dirayetli ve müdebbir diplo[]matlarındandı. Tıbkı Morni gibi k[i]

barane yaşar, zevk ve safadan hoşlanır zurefadan idi.

***

İlkbahar gelince, İmparatoriçe kocasile beraber Paris civarındaki Sen-Klu sarayına naklederler ve birkaç ay kalırlardı. Sen-Klunun güzel bir ormanı, geniş bir parkı ve Sen nehrine nezareti vardı. Ancak bu sarayın salonları, büyük müsamereler ve balolar vermeğe müsait olmadığından, Öjeni Sen-Kluda Burjuva gibi yaşardı. Davetler, toplantılar yapmazdı. Yalnız haftada bir iki kere, meclisihas akdi için devam edan vükelayı öğle yemeğine alıkoyar; ve yemekten sonra onlarla haricî politika hakkında mubahaseler etmeği severdi.

Öjeni Sen-Kludan uzakca, meşhur Fonteneblo sarayından da hoşlanırdı. Ancak Temmuzda kocasile Fontenebloya naklederler, ve dört beş hafta kalırlardı.

İmparatoriçe Fontenebloya zadegândan, vükelâden, ricalden, üdebadan, artistlerden, ülemadan, hususî dostlarından.. kocasının da, kendisinin de sohbetlerinden telezzüz ettikleri ecnebî kadın erkek ileri gelenleri davet eder, günlerce alıkoyar, teferrüçler, av partileri, gezintiler, kırlarda guteler yaparlardı.

Misafirler, Fontenoblada merasimden ve teşrifattan azade bir hayat geçirirlerdi. Bir takımları öğleden sonra parkın göl gibi büyük havuzunda, birkaç yüz senedenberi üretilen ve çok yaşayan sazan balıklarını (bunlardan, bir metre boyunda ve yirmi kilo ağırlığında olanları da vardır) seyretmeği; ve ekmek atarak yürüyişlerini, koşuşlarını görmeği severlerdi. Bekçiler, sazan balıklarından birkaç yüz senedenberi hâlâ yaşayanları ziyaretçilere gösterirlerdi..

Ekseriya imparatoriçe, imparatorla beraber misafirleri "Büyük lâk„a götürür, ve orada İstanbul yapısı kayıklara, Venedik yapısı gondollara bindirip gezdirirdi. Kayıkçılar Türkiyeli, gondolcular Venedikli idi. Süslü gömlekleri, sırmalı çepkenleri, şalvarları hep memleketlerinde giydiklerinin aynı idi. Bu kayıklardan ve gondollardan başka, veliaht için bir firkateyn modeli.. bir kaç geyik sandal, ve bir de buharla müteharrik Avizo vapuru vardı. İmparatoriçe çokluk kayıkla, ve bazen de gondollarla gezinti yapardı. Misafirler de sandallara, kayıklara dolup yarışlar ederlerdi.

İmparatorun bir zevki de, yalnız başına küçük narin bir sandala binmek, ve kendi kürek çekmekti. Ara sırada ya oğlunu, veya elçilerden, yerli kibarlardan birini sandala alırdı. Fakat iyi kürek çekmeği bilmezdi. Birkaç kere sandalını devirdi; Lâkın dibine kadar gitti, geldi. Ancak gayet iyi yüzmeği bildiğinden kendisi için boğulmak tehlikesi yoktu; halbuki misafirlerin hepsi yüzücü olmadıklarından titreyerek sandala girerlerdi.

Napolyon Fontenebloda imparatorluk yükünü bir tarafa, atar, keyfine bakardı. Meselâ bazen ağaçların böceklerini, kurtlarını toplar, ayıklar, bazen parkta çalışan amelenin aralarına sokulur, işlerine karışır. Bazen amele ile beraber arteziyen kuyuları kazar, çıkan suların nümunelerini iftihar ile misafirlerine ikram ederdi. Birgün edibleren meşhur Oktav Föyyeye de bir bardak su sunmuş : ve " beğendiniz mi . diye sormuştu. Oktav Föyye, vakıa suyu tatmamazlık edemedi ama : "Efendimiz! bulduğunuz bu su mutlaka sıhhate pek nafidir. Çünkü lezzeti pek acı, yutulur gibi değil„ demiş ve Napolyonu güldürmüştü.

Öjeni, Bavyera kralı ve Vürtemberg dukası, Felemenk kraliçesi gibi Fransay amisafir olan hükümdarların şerefine donanmalar, şenlikler tertip eder. Parkın her tararını donatır, türlü fişekler attırır, çeşit çeşit mehtaplar yaktırır. Lâktaki sandalları renkli fenerlerle donatıp cevelânlar ettirirdi. Lâkın ortasındaki adacığa konservatuarın artislerini götürüp, hassa muzikasile beraber nöbetle konserler verirdi. Halkın serbestçe parka girip şenlikleri seyretmelerine, eğlenmelerine müsaade ederdi.

***

Her sene ikinciteşrinde imparatoriçe kocasını teşvik ederek Paristen uzakca olan Kompyen sarayına nakleder, ve iki ay kadar kalırdı.

Öjeni de, Napolyon da Kompyende pek tatlı zamanlar geçirmişlerdir. Öjeni Kompyene Avrupa prens ve prenseslerini .. Fransalı ve ecnebî zadegânın, diplomatların, ricalin, ülemanın ediblerin, artislerin ileri gelenlerini, birer hafta misafir kalmak üzere sıra ile davet ederdi; ve misafirlerini sıkmayarak izaz eylemeği ve eğlendirmeyi bilirdi. Hava müsait oldukça gündüzleri davetlileri araba veya atlarla parkta ve civarlarda temaşaya şayan yerlerde gezdirirdi. Bu gezintilerden hoşlanmıyanlara da ilişmezdi; onlar dairelerinde kalıp istedikleri gibi vakit geçirirlerdi.

Öjeni, geceleri yemekten sonra piyano konserleri ve danslar yaptırır; fennî ve edebî konferanslar da verdirdi. Meselâ meşhur 'Aleksandr Düma ve Arsen Huse edebiyattan; Verye felekiyattan, Pastör de şaraplara, üzümlere, kozalara ârız olan hastalıklara müteallik son keşfiyatından bahsederlerdi. Meşhur Faust operasının bestekârı

Arkası 31inci sayfada

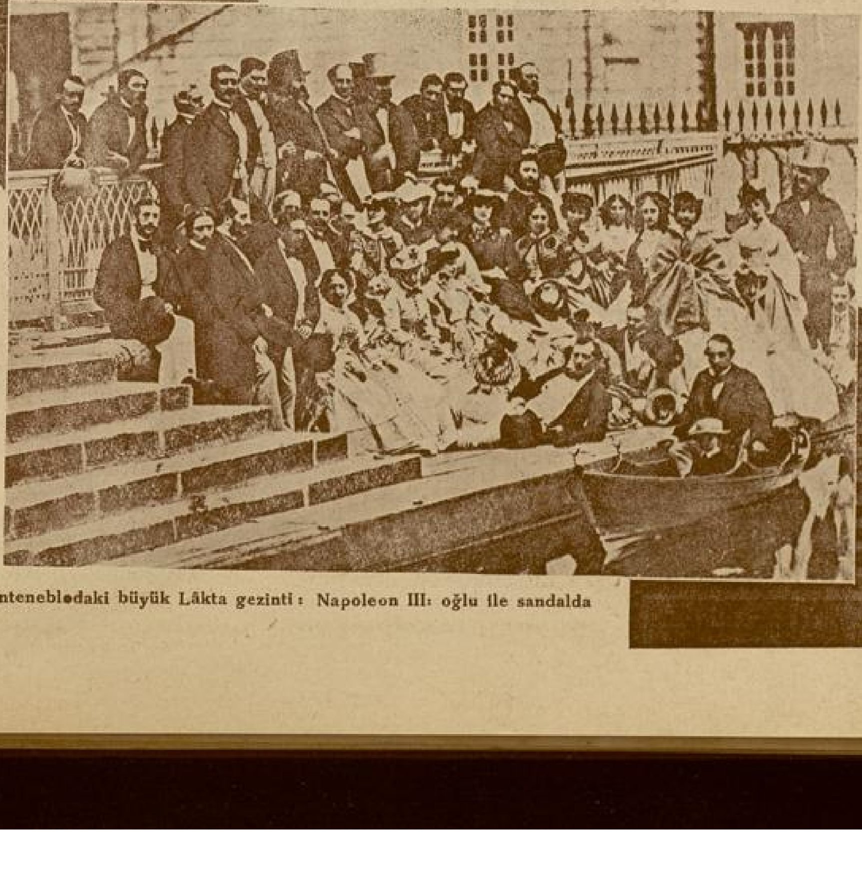

Fonteneblodaki büyük Lâkta gezinti : Napoleon III: oğlu ile sandalda

YAZAN: RAMAZAN GÖKALP

Kilidülbahirden Çanakkaleye bir bakış

Çanakkalede bahriye abidesi

Çanakkaleden bir görünüş

KANLI TOPRAKLARDA ÜÇ GÜN...

Masa başı edebiyatının yavanlığını, gezdikçe ve gördükçe anlıyorum.

"Kafa, göz, gövde, bacak, çene, parmak, el ayak
Dağılır sırtlara vadilere sağnak sağnak....,,

Diyen meşhur mısraların, toprağını gezmeden söylenen sözleri, bana masa başı edebiyatı gibi geliyor. Çanakkale savaş sahasını adımlayanlar kadar, oranın lisanile söyleyecek insan tasavvur edemiyorum. Her sene şehitlikleri ziyaret maksadile bir mehtap safası yapanların, Mehmetciğin toprağına yüz sürmeğe ve o topraktan gelen sesleri dinlemeye gittiklerine inanamıyorum. Yaşlı bir Seddülbahirlinin dediği gibi:

— Geliyorlar, geliyorlar amma ta denizin ortasında mızıka ve şarkılarla gülüp eğleniyor; bir kısmı sallanarak karaya çıkıyor, birşeyler söyliyerek geri dönüyorlar.

***

Beş arkadaş 225 kilometrelik yolu, şehit babalarımızın mezarına kavuşmak, topraklarına yüz sürmek sevincile bir içimde bitirdik, hâlâ yorgunluk hissetmiyoruz. Kilidübahre geçerken:

— «O saha yaya dolaşılmaz. Hiç durmadan yürüseniz iki günde bitiremezsiniz. Köy de yok ki konuklayasınız!» sözlerine aldırmadık. Konuklayacak köy yoksa, şehit babalarımızı yıllarca barındıran bir çukur, bizi bir gececik barındıramaz mı? Kilidülbahirden sonra (Kirte) ile Seddülbahir arasında sağlı

Çanakkale Halkevi önünde

40 metre yüksekliği olan İngiliz Abdesi önünde bir nokta gibi kalışımıza mı; yoksa beri tarafta Mehmetciğin açıkta kalan kemiklerine mi yansak ?..

Balıkesir Necati Bey Öğretmen okulu talebeleri, uzun Çanakkale yollarında...

ollu sıralanan İngiliz mezarlıkları ve kapılarındaki şu yazılar daha ilk hamlede bizi içimizden yaraladı:

Their name liveth for evermore.

Seddülbahirde kalabalık bir kahvedeyiz. 300 nufuslu, rençberlik ve balıkçılıkla geçinen bu köy, kahvesinin fazlalığile meşhur. Kahveleri dolduran halkın yüzlerindeki çizgilere dikkat edilirse, bu toprağın destanını okumak mümkündür.

* * *

Yanımızda İngiliz mezarlıklarının baş bekçisi Ali çavuşla, büyük Fransız mezarlığındaki âbide önünde selâm vaziyetindeyiz. Gözlerimiz âbideye yazılan Viktor Hügonun şu sözlerini içiyor:

«Ceux qui pieusement sont morts pour la patrie;
Ont droit qu'a leur cerceuil la foule vienne et prie...»

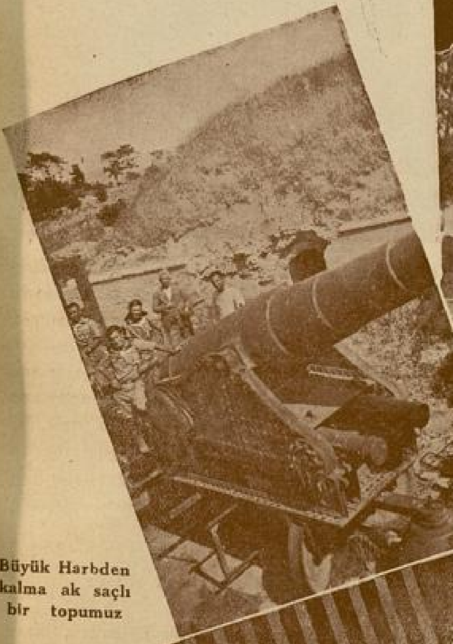

Büyük Harbden kalma ak saçlı bir topumuz

40 metrelik İngiliz Helles âbidesine de ayni hürmeti gösteriyoruz. Başımız, mağlûp ordunun galip âbidesile birlikte bulutlara doğru yol alırken, gözlerimizdeki damlalar arzın çekme kuvvetinin tesirinden kurtulamıyor.

Kafkasyalı Ali çavuş İngilizlerden bahsederek dedi ki:

— Her sene binlerle kadın erkek bu topraklara yüz sürmeğe geliyorlar. 32 mezarlık, 3 âbidenin yapılması için 110 milyon lira sarfetmekten çekinmediler. Hiç unutamam: Kemikleri seçip, bizimkileri bir çukura yığmış: «alın!» dedikleri halde, yanına yanaşan olmamış. Bu suretle de Mehmetçiklerin kemiklerini yine onlar bir avuç toprakla örtmüşlerdi.

O, dilinin döndüğü kadar hakikati anlatırken, biz daha zavallı ve gülünç olduğumuzu bile bile.. gülünç olmamak için ağlamaktan kendimizi almaya çalıştık.

* * *

Savaş zamanında salınan bir iki domuz bu koca dereyi istilâ etmiş. Genişçan ovasının bu Domuzderesindeyiz. Uzakta Mehmetcik âbidesi bir

Balıkesirli genç öğretmenler Fransız âbidesi önünde

nokta, ve İngiliz abidesi bir heyûlâ halinde görülüyor. Yolun bittiği yok. Hava kararıyor, biz bir çukurdan ötekine, bir tepeden diğerine dalıyoruz. Hamletin mezardan fırlattığı kafataslarına, hemen hemen adım başı rastlıyoruz. Bin bir çukur içinde mermiler, konserve kutuları, ayakkabılar, kafatasları veyahut kemikler var.

Hava kararıyor, hâlâ âbideler göründüğü gibi.. sahrada serap görmüş seyyahlara benziyoruz. İlerlediğimiz keçi yolları da bitti. Şimdi karanlıkta sık fundalıklar arasında elele vermiş, sopalarımızla biribirimize yol açıyor ve ikide bir sipere yuvarlanan arkadaşa, gülmekten kendimizi alamadan, yardım ediyoruz. Domuz sürüleri bağırmalarla yanımızdan geçiyor. Onların geçişi yol açmak için işimize yarıyor. Saat 21. Tam 11 saattır yürüyoruz. 7 günlük yorgunluğun tesirini hissetmeğe başladık. Neredeyiz ve nereye gidiyoruz? bundan haberimiz yok. Yol gittikçe karışıyor, fundalık gittikçe sıklaşıyor.

Beş çift dudak sevinçle birden bağırdı:

— Işık!

Uzakta hafif bir ışık? gecenin zifiri karanlığını yırttı.. ve biz, sevinçten şarkı söylemiye, düdük çalmıya başladık,

Küçük bir meydan. Koyun, keçi sürüsü, meydanın bir köşesinde alevleri yükselen ateş, ve etrafında iki köy delikanlısı ile köpekleri.

Yıllardır görüşmeyen kardeşler, bizim kadar biribirine yakın olamaz, ve bu derece sevinçle konuşamaz. Bizim

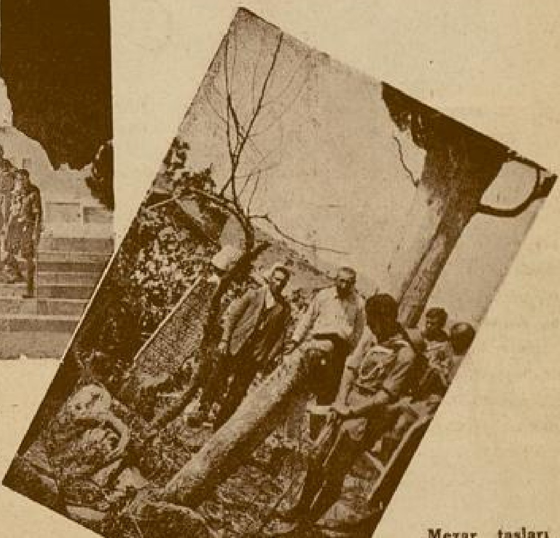

Mezar taşları üzerinde araştırmalar

bu kavuşma sevincimiz malûm. Onlara ne oluyor? Onlar da senelerdir, oturup bir misafirle kardeş kardeş konuşmak, dertlerini açmak, gülüp oynamak hasretile gülüyorlar. Geceyi burada geçirmeğe karar verdik. Zaten en yakın köy Kocadere bize 3 saat, âbide ise 5 saat uzakta... Sırtımızdaki battaniyeleri, altımıza ve üstümüze örtecek şekilde taksim ettik. Çoban İbrahim odun toplarken, Mehmet de ateşi iyice alevlendirdi. İbrahimin kavalı, çıngırak sesleri, melemeler, köpeğin vakit vakit havlamaları; senelerdir aradığımız tatlı bir ninni tesirini yaptı.

— Haydi İbo süt sağ.

Ateşte, büyük bir bakraç dolusu süt kaynıyor. Rengi soluk bir taş par-

(Arkası 32 inci sayfada)

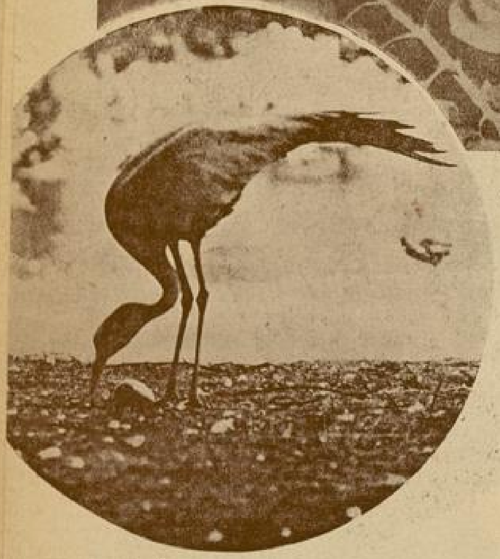

KÖY İZLERİ

V (SON).

★

Ördeklerin Hastalığı !...

Ördeklerimin, sarı tüyleri renk değiştiriyor, gagaları büyüyor, vücutları irileşiyordu. Sabah, yatağımdan kalkınca ilk işim, ördekleri beslemek, sonra havuzda yüzdürmek oluyordu.

Onların kanat çırparak, dalıp çıkarak yüzmeleri, beni keyiflendiriyor, onlar için yorulduğumun acısını çıkarıyordu.

Bir sabah, kardeşlerimle beraber havuzun kirli suyunu boşaltarak, temiz su doldurduk. Yatak odamda, kalbur altında uyuyan ördekleri, önlüğüme doldurarak bahçeye indirdim. Yemlerini yedirdim. Karınları doyunca kendilerini havuza attılar. Biz havuzun başında duruyor, onları seyrediyorduk. Her gün ördekler, beş on dakika yüzdükten sonra yoruluyorlar, onları havuzdan çıkararak kurutuyordum.

Yine beş on dakika yüzmüşler, ve yorulmuşlardı. Yüzüşlerini seyretmek o kadar hoşumuza gidiyordu ki, onlar çıkmak istedikçe, biz tekrar iterek suya düşürüyorduk. Böylece, her günkünden daha çok suda kaldılar, vücutları ağırlaşmış, suya batıyor, sade gagaları dışarda kalmıştı. Acıyarak hepsini sudan çıkardık. Çıkardık fakat, kanat çırparak kurunmak için, güneşli tarlaya doğru koşamadılar. Ayakları üstünde duramıyor, iki yana sallanıyorlardı.

Nihayet yere serildiler, ıslak tüyleri, kapalı gözlerile, acı acı fakat halsiz seslerle bağırıyorlardı. Kardeşlerim de ben de üzülmüş, ne yapacağımızı şaşırmıştık. Eğer bir çare bulamazsam, öksüz ördeklerimi de kurtaramıyacaktım, öleceklerdi.

İlk aklıma gelen şey onları ısıtmak oldu. Birer birer, yerden alarak önlüğümün eteğine doldurdum, yukarı çıkardım. Kuvvetli sandığım, minimini ördeklerimin yarı ölü haline gelmeleri beni öyle üzmüştü ki, kendimi tutmasam gözlerimden yaş boşanacaktı. Sofada kucağımda ördekler, şaşkın şaşkın duruyordum. Annem, yanıma yaklaşarak sordu :

— Ne var, ne oldu?

Kucağımdakileri işaret ettim :

— Ördekler hasta...

Ve onları çok yüzdürdüğümüzü, biraz daha havuzda bıraksak boğulup öleceklerini anlattım.

Annem, omuzlarımı okşadı :

— Üzülme yavrum, bir, şey olmazlar. Sen onları ocak başına bırak! ısınırlar, iyileşirler.

Annemin hakkı vardı. Mutfağa girdim. Ocağın içinde kor ateşler doluydu. Üzerinde bir büyük tencere kaynıyordu. Köşede çorap işliyen Fatmaya seslendim :

— Kuzum Fatma, şu tencereyi kaldırsana!

Fatma yerinden kalkmadan sordu :

— Ne olacak? Ateşte yemek pişiyor, öğleye yetişecek.

— Yemek filân bilmem, kaldır şu tencereyi, ördeklerim ölüyor.

Fatma, ağır, isteksiz bir halle yerinden

kalktı. Ocaktaki tencereyi kaldırdı. Hayretle yüzüme bakıyordu :

— Tencereyi kaldırdık işte. Ördekleri ne yapacaksanız yapınız!

Ben de, ne yapacağımı düşünüyordum. Gözüme köşede duran büyük yemiş sepeti ilişti. Birden aklıma bir fikir gelmişti. Ördekleri sepet içinde kurutacaktım.

— Fatma, odamda, ördeklerin örtüleri var, onu getiriver.

Fatma, bundan da bir şey anlamamıştı. Şaşkın şaşkın bakarak mutfaktan çıktı. Biraz sonra elinde, yünlü örtüyle döndü :

— Buyurunuz...

Örtüyü sepetin içine sererek, önlüğümdeki ördekleri birer birer yerleştirdim. Ördekler halsiz halsiz bağırıyorlardı.

Sepeti kulpundan yakalıyarak, ocaktaki kor ateşlerin üstüne tuttum. Ateşin fazla gelip gelmediğini anlamak için, arada bir elimi sepete sokarak sıcaklığı kontrol ediyordum. Sepetin içinde tatlı bir sıcaklık vardı. Ördekler bu sıcaklıktan memnundular. Biraz önce kölçe gibi oldukları yerde kıpırdamıyorlarken, şimdi yerlerinde duramıyorlar, sesleri canlanmış, cik, cik ötüyorlardı. Onları yarım saat kadar ateş üstünde tuttum. Hepsi kurumuş ve iyileşmişti. Sepeti bahçeye indirdiğim vakit, ördeklerin iyileştiğine kardeşlerim sevindiler. Biribirimize, onları fazla suda bırakmıyacağımıza söz verdik.

***

Ördeklerim, büyümüşlerdi. Artık onları odamda yatırmıyordum. Bahçeye güzel bir tel kümes yaptırdım. Kümeste ilk kaldıkları gece, ben, odamda onların alıştığım seslerini duymadığım için garipsedim, mahzunlaştım, feneri elime alarak bahçeye indim. Büyük, dört yanı yemiş, ağaçlarile çevrili bahçe kapkaranlıktı. Rüzgâr yaprakları hışırdatıyor, dalları sallıyordu. Bana öyle geldi ki, kümeste yatmak, ördeklerimi üzüyordu. Kümesin yanına yaklaşınca, ürpertili bir sevgile ördeklerime baktım. Biribirlerine sokulmuşlar, renkli tüylerile büyük ipek bir yastık gibi, kümesin köşesinde, sarı gagaları kanatlarının altında uyuyorlardı. Feneri kümesin teline yaklaştırdım. Bol ışık, benim gürültüm onları uyandırdı. Hepsi birden gagalarını kanatları altından çıkararak çırpındılar, kümesin teline yaklaştılar. Onlar, böyle gece uyandırışlarına alışıktılar. Odamda yatarlarken her gece üstlerindeki buğday kalburunu kaldırarak onları uyandırır, severdim. Ördeklerim, telin dışında beni görünce, yanıma gelmek için çırpınıyorlar gagalarını telin deliklerine sokuyorlardı.

***

Bir sabah, komşunun küçük kızı koşarak bana geldi. Gözleri yaş içinde, sesi titriyordu :

YAZAN :

CAHİT UÇUK

◆

— Abla, benim ördeklerin sekizi birden bu gece ölmüş. Öbürleri de hepsi hasta. Ne yapsak ki?

— Neden hastalandılar Zeynep?

— Bilmiyorum ama abla, hastalık salgın olsa gerek, herkesin ördekleri ölüyormuş. Çay boyundaki bütün komşuların ördekleri hasta.

— Nasıl hastalık bu?

— İki gün evvel, benim ördeklerin gözleri çapaklanmıştı, ne olacak geçer! dedim. Dün daha çok çapaklandı; bu sabah sekizini ahırda ölü buldum; öbürleri de ölecek.

Ne yapabilirdim? Kasabada baytar yoktu. Şehirden uzaktık. Ördeklerimi ilk hastalıklarından kurtarmıştım, fakat bu, büyük salgından kurtaramıyacaktım. Komşunun küçük kızının yanaklarını okşadım :

— Ne yapalım yavrum, elimizden ne gelir, baytar olsa ilâç alırdık, fakat yok.

Küçük kız, boynu bükük gitti. Beni de bir üzüntü almıştı. Ya, benim de ördeklerim bu hastalığa tutulurlarsa!

Ertesi sabah uyanınca, ördeklerimin parlak gözlerini sönükleşmiş, iştahaları azalmış, neş'eleri kaçmış buldum. Bu, iyi bir başlangıç değildi. Akşama doğru gözlerinin kenarları çapaklanmıştı.

Köylerde geze geze köylülerin ilâçlarını öğrenmiştim. Dut mevsiminde, bir göz hastalığı salgını olurdu. Bütün köy çocukları, kadın, erkek hepsi bu hastalığa tutulur, doktorsuz, hekimsiz gözlerine bakar, iyi ederlerdi. Tedavi usulleri çok basitti. Geceleri yatarken, gözlerini, ılık sütle siler, süt kaymağından birer parça gözapağı üzerine koyarak bağlarlardı. Bu usulle birkaç gün içinde hastalık geçer, gözleri iyi olurdu.

Ben, süt yerine asitborik banyosu yapacaktım. Akşam üstü, bir tas asitborik kaynatarak, bir paket pamukla kümesin başına indim. Ördeklerimin gözlerindeki çapakları, asitborikle silerek temizledim. Niyetim, gözlerine birer parça kaymak bağlamaktı. Bunun çok güç olacağını düşünürken, aklıma yeni bir çare geldi. Kirpiklerim için aldığım, fakat kullanamadığım bir tüp göz merhemi vardı. Merhemi yukardan getirttim. Banyodan sonra hepsinin gözlerine birer parmak merhem sürdüm.

***

Üç gün banyo ve merhem tedavisile ördeklerimin gözleri açılmış, hastalıktan ve ölümden kurtulmuşlardı.

Ördeklerimi bir hafta kümesten dışarı bırakmadım. Gayet iyi bakarak, besliyerek nekahet devrelerini geçirdiler. Bir haftanın sonunda kümesin kapısını açtım. Küçük filo, iki yana sallana sallana kümes kapısından, sonra bahçe kapısından çıkarak, evin önünde akan dereye yüzmeğe gittiler.

Onlar, özledikleri serin sularda dalıp çıkarak yüzerlerken, ben, hastalarını kurtaran bilgiç bir doktor kurumu ve keyfile onlara bakıyordum.

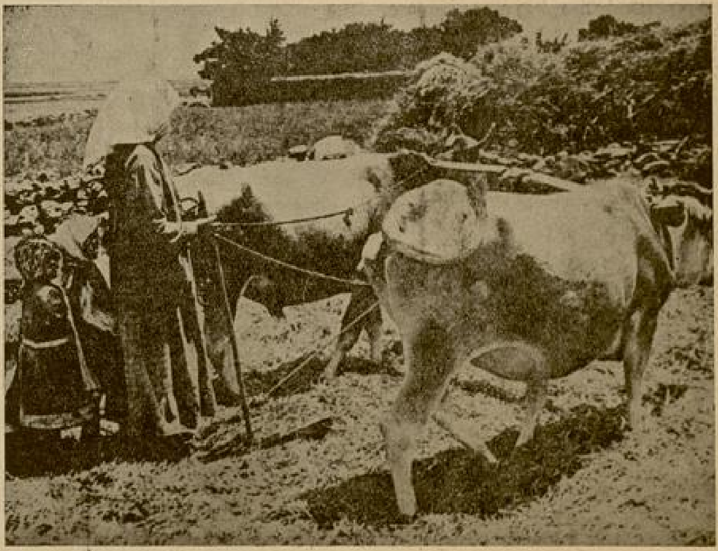

DÜNYANIN EN BÜYÜK EFSANESİ :

Ü L İ S

Yazan :

RAGIP ŞEVKİ

Truvadan engin denizlere açılan Ülisin 12 parça gemisinden, zafer şarkıları işitiliyordu. Harbı muvaffakıyetle bitiren Yunanlılar uzaklardan, sahilden neşeli seslerle haykırıyor, Ülis; gemilerini dolduran ganaime zevkle bakarak, hafif bir mırıltı halinde karısının sevdiği bir şarkıyı mırıldanıyordu.

Truvayı tahta at hilesile zapteden Ülisdi. Şimdi Yunan kıyılarının en güzel adası olan İtakiye gidiyordu. Karısı güzel Pinelopiyi ve küçük oğlu Telemak'ı özlemişti. Saadet ve aşk onu bekliyordu. Denizlerde, dalgaları dövüştürerek gelen rüzgârlardan, hep karısının mestedici kokusunu almağa çalışıyordu.

Engin denizde pupayelken giden gemiler, akşama doğru birdenbire rotalarını kaybettiler. Rüzgâr, dört taraftan, gayri tabiî istikametlerle esiyor, Ülis'in gemileri yavaş yavaş dağılıp biribirinden ayrılıyordu.

Ülis kendi gemisinden mütemadiyen haykırdığı, emirler verdiği halde, rüzgâra kapılan gemileri zaptedilemedi. Bunlardan bir kısmı cenuba doğru aktı, diğer bir kısmı kayalara düşerek parçalandı.

Ülis, kendi gemisi ve tayfasile yapayalnız kalmıştı. Rüzgâr şiddetle esiyor, tekne alabildiğine dalgalar üstünde kayıp gidiyordu.

Günlerce ve gecelerce durmadan ve gittikleri yolu bilmeden yol aldılar.

Ülis, kendi gemisi ve tayfasile yapayalnız kalmıştı

Bir sabah güneş doğarken hafif hafif açılan sis arasında tayfalar :

— Kara, kara!.. diye bağırdılar.

Karşıda güzel ve yeşil bir ülke görünüyordu. Günlerdenberi susuz kalan İtakilileri, Ülis sahile çıkarttı ve su getirmelerini söyledi.

Fakat tayfalar böyle güzel bir ülkeyi ve kendilerini hürmetle, muhabbetle karşılayan halkı görünce ülkeden çıkmak istemediler. Halk, onlara herşeyi unutturucu bir meyva yedirince, İtakililer kralları Ülisi, yurtlarını, karılarını ve çocuklarını unuttular ve kendilerinden geçtiler.

Ülis bunu duyunca gemide kalan maiyetile birlikte karaya çıktı, herşeyi unutan İtakilileri bağladı ve gemiye getirdi. Sonra yelkenleri şişirerek yeniden denize açıldılar.

Fırtınalar, rüzgârlar, ilâhların hücumile günlerce boğuşan ve çırpınan Ülisin gemisi, bir sabah Sirenlerin adası önünde durdu. Tatlı bir rüzgâr esiyor ve sahilden bahar kokuları ve bayıltıcı sesler geliyordu.

Sahilin yeşil yosunlu suları üstünde birdenbire Siren kadınları göründü. Hepsi de gümüş vücutlarile çırçıplaktılar. Parlak saçlarını sulara yayarak gemiye doğru yüzüyor, bayıltıcı şarkılar söylüyor, insanları başka bir âleme sürükleyen, kendinden geçiren mırıltılarla mırıldanıyorlardı.

Ülis, Siren kızlarını görünce birdenbire çıldıracak gibi oldu :

— Engine, engine!.. diye bağırdı.

Fakat İtakililer küreklerini bırakmışlar, mest, bihuş sahilden gelen seslerin sihrine kendilerini kaptırmışlardı.

Ülis, bu kızların ne tehlikeli ve insafsız olduklarını biliyordu. Siren kızları, güzel sesleri ile denizcileri baştan çıkarırlar ve gemilerinin kayalara düşüp parçalanmasına sebep olurlardı. Ülis, tehlikenin büyüdüğünü ve geminin kayalara doğru sürüklendiğini görünce, derhal tayfalarının kulaklarını kalın bezlerle tıkadı ve bağlattı. Sonra kendisini de geminin direğine bağlattı ve tayfalar bütün kuvvetlerile küreklerine sarıldılar.

Siren kızları gemiye yaklaşmışlar, küreklere ve kenarlara tırmanmışlar; bütün seslerile şarkılara başlamışlardı. Gemide onları duyan yalnız Ülisti. Fakat o da direğe bağlanmıştı. Bu mestedici, bayıltıcı seslere karşı isyan etmek istiyor, direkte bütün kuvvetile çırpınıyordu Siren kızları, çıplak vücutlarının ve esrarlı seslerinin tesir etmediğini anlayınca.. nihayet gemiyi bıraktılar ve sahile doğru çekilip gittiler.

Ülis'in gemisi yine günlerce yol aldı, dalgalarla dövüştü, Mesina boğazındaki akıntılarla boğuştu. Fakat bir gece büyük bir felâket baş gösterdi.

İtakililer yolda uğradıkları Trinakya adasında Güneş Tanrısına karşı büyük bir suç işlemişlerdi. Tanrı, bunu affetmedi ve o gece müthiş bir yıldırımla bütün tayfaları mahvetti.

İçlerinden yalnız sağ olarak Ülis kalmıştı. Gemi batmış, kahraman Ülis bir tahta parçasile engin denize sürüklenmişti.

Ülis, dokuz gün dokuz gece mütemadiyen çırpındı. Nihayet bir gün kendini Ogiga adasına attı.

Bu ada deniz perisi Kalipsonun malikânesi idi. Sahilden tepelere doğru güllükler, bağlar, bahçeler yükseliyor, dört taraftan perilerin şakrak ve mestedici nağmeleri duyuluyordu. Kalipso Ülis'i görür görmez âşık olmuş, ona kollarını açmıştı. Bitkin ve ümitsiz boğuşmalardan sonra bu güzel kadın Ülis'i bir müddet mestetti; ve bir yıl onun tadı, zevki ve aşkile yaşadı.

Fakat Kalipso, Ülis'i sekiz yıl bu adada kalmağa mahkûm etmişti. Yurdunu ve karısını özleyen Ülis, gitmek istiyor, deniz perisinin lâyemutluk vaatlarına rağmen, gece gündüz durmadan Tanrılara yalvarıyordu.

Nihayet tanrı Minerva ile babası Zefs ona acıdılar. Kalipsoya Ülisi serbest bırakması için elçiler gönderdiler. Kalipso büyük aşkına rağmen Ülise bir gemi malzemesi verdi, ağlayarak geminin yelkenlerini kendisi ördü; ve uzun müddet sevgilisini kolları arasına alıp severek, gemisile denize bıraktı.

Ülis yola çıktıktan sonra enginler ilâhının da zulmuna uğradı. Gemisi parçalandı, dalgalar vücudundaki elbiseleri lime lime yırttı; ve nihayet zavallı Ülis bir seher vakti Şeriya adasına çıkıp bir ağacın altına bitap yattı.

O sırada adanın kralı Alkinos'un kızı çeyiz çamaşırlarını yıkamak üzere, birkaç cariyesile birlikte sahile gelmişti. Çamaşırlar yıkanmış, kral kızı ile cariyeleri soyunarak denize girmişler, oynamağa başlamışlardı.

İpek gibi parlak ve beyaz vücutları sularda tatlı tatlı süzülüyor, hele kral kızı Nazsikaa, ilâhî Artemis gibi, harikulâde vücudile kuşları ve çiçekleri mestediyordu.

Kızlar, çırılçıplak top oynarlarken, birdenbire topları hızla uçarak denize uçtu; ve hepsi birden keskin bir çığlık kopardılar.

O zaman Ülis yerinden sıçradı, ayağa kalktı. Onun da vücudu çırılçıplaktı. Tıpkı bir aslan gibi dimdik duruyordu. Güzel kızlara doğru hızla koşarken, bütün cariyeler çığlıklar koparak kaçtılar. Yalnız kral kızı Nazsikaa korkmadan durdu.

Ülis onun karşısına gelince:

— Güzel kız, dedi. Hiçbir bahçede senin kadar taze ve güzel bir çiçek görmedim. Yoksa sen bir ilâh mısın?

Sonra çıplak vücudunu örtmeğe çalışarak:

— Bana acı ve çıplaklığımı örtecek bir bez ver!. diye yalvardı.

Nazsikaa derhal, yere serili duran kardeşlerinden birinin entarisini Ülise verdi; ve bu güzel erkeği alıp babasının sarayına getirdi.

Ülis, sarayda kendisinin Truva harbi kahramanlarından biri olduğunu saklamadı. Şerefine ziyafetler verildi. Kral kızı dilber Nazsikaanın gözyaşlarına rağmen oradan da ayrıldı ve yurduna doğru yola çıktı.

***

Ülis İtakiden çıkalı on yıl olmuştu. Herkes onun öldüğünü sanıyor, güzel karısı Pinolopi ise büyük bir ümitle halâ onu bekliyordu. Oğlu Telemak yirmi yaşına gelmişti. Fakat, buna mukabil güzel Pinolopiye göz koyanlar, onunla evlenmek isteyenler çoktu. Kadın, bütün bu talepleri reddetmiş, oğlu ile birlikte kendisini kaçırmak, zorla almak isteyenlere karşı büyük bir mücadele açmıştı.

Bir gün Ülis, yurduna döndüğü zaman bütün bunlardan haberdar oldu. Karısını kaçırmak isteyenlerin hepsini mimledi. Sonra Pinolopiye haber göndererek düşmanları için tasavvur ettiği plânı anlattı.

Bir gece sarayda büyük bir ziyafet verildi. Pinolopiye göz koyanlarla beraber Ülis de, bir dilenci kıyafetinde sofrada yer aldı.

Karısı bir müddet sonra ayağa kalktı ve gülerek:

— Şimdiye kadar beni içinizden birçoğunuz istedi değil mi? O halde bu akşam bu tekliflerinize razı oluyorum. Ancak, şu duvarda gördüğünüz kocamın yayını kim germeğe muvaffak olursa, onunla evleneceğim!.. Dedi.

Herkes büyük bir iştiyakla yaya atıldılar. Fakat hiç kimse germeğe muvaffak olamadı. Sıra Ülis'e gelince, kahraman kral kendi okunu, kuvvetli ellerile gerdi ve o zaman bütün davetliler:

— Ülis!. Ülis!. Diye bağırdılar.

Kralı tanıyan âşıklar, darmadağın oldu. Ülis o zaman, oğlu ile beraber, bu korkak ve mütecaviz düşmanlarının arkasından oklar yağdırdı ve hepsini öldürdü.

Saadet, bundan sonra karısının kollarında, ve oğlunun yanı başında Ülise bütün neşesile güleryüz gösterdi.

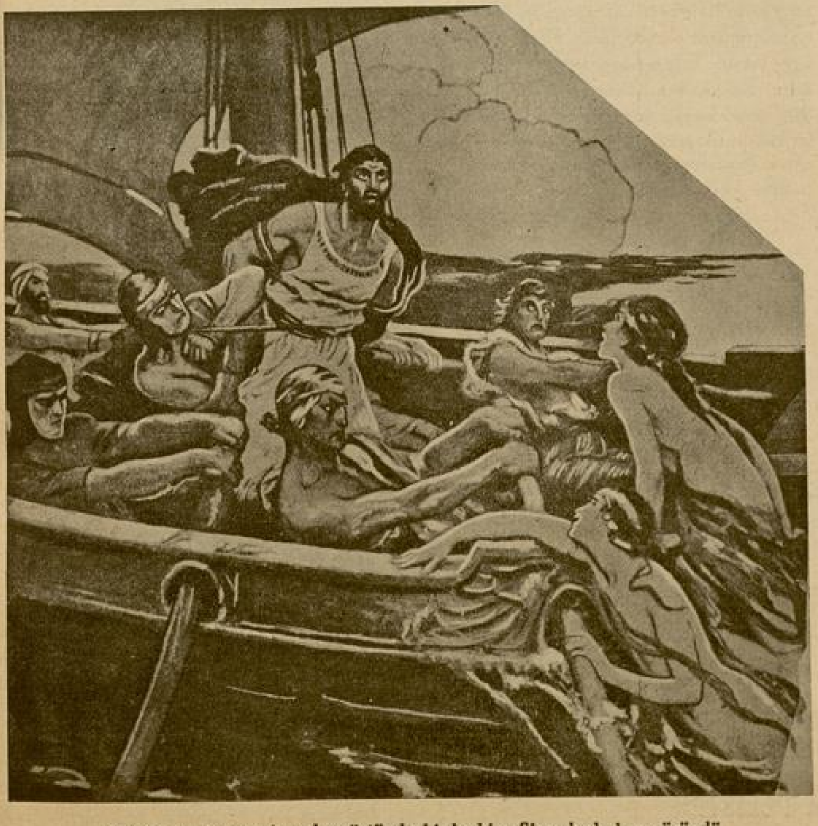

Sahilin yeşil yosunlu suları üstünde birdenbire Siren kadınları göründü

Gelecek Sayımızda:

RAGIP ŞEVKİ'nin

Fatihin. Gönlünü Avlayamadığı Genç Kız

Yazısını Okuyacaksınız!

Fikir - Mide Mücadelesi :

MİLLİYET REALİSTLİĞİ - KOMÜNİST MİSTİKLİĞİ

Yazan : **HABİL ADEM PELİSTER**

İnsanlar, kendi selâmetlerini kendi akıllarile aramak mecburiyetindedirler. Bu akıl, tabiatta yoktur. Yaradılışta da bunun bir eseri görülmüyor. Hayvan, tabiatile yaradılışın canlı bir misalidir: Hayatın tekâmülü, adale ve şehvetin canlılığından ileri gidemiyordu. İnsan, aklı ile fikri yarattıktan sonra, tabiatin tekâmül safhasını durdurdu. Daha büyük goril maymunu olmak istemedi. İnsan oldu. Bu hareket, tabiata karşı bir isyandı.

Bu insan, bir ferdin eseridir. Zira, bu fikirle insanlığın ilk şaması kurulmuştur. Fikir, ferdin malıdır. Ne tabiatın, ne yaradılışın ve ne de cemiyetin bir fikir ortaya atmak gibi bir kudreti olabilir. Bu iddia, en saf materyalist felsefeye aittir ve tam realizmdir.

Karl Marks, «içtimaî iş birliği» esasını ortaya atarken, ferdin eseri olan insanı düşünmüyordu. Proudhon'un « sefaletin felsefesi » eserine karşı yazdığı « felsefenin sefaleti » eserinde de ferdin şahsiyetini münakaşa bile etmek istemiyordu. Yalnız, sermayeci rejimin tarih noktasından inkişafını araştırıyor, cemiyete ait eserin sınıflar arasındaki mücadelesini gösteriyordu. Ona göre, her sınıf, cemiyetin bir parçasıydı. Onlar kalkınca, cemiyet tam kalacaktı. Proletarya, düşman sınıfları imha ettikten sonra, kendi diktaturası içinde kendi sınıfını da imha eyliyecek, sınıfsız cemiyet kurulacaktı: Bu cemiyette fert düşünmez, cemiyet düşünürdü. Bu cemiyet, devletti.

Bu devlet, fertlerden ayrı birşeydi. Fakat, dimağı yoktu. Canlı değildi. Bir mankendi. Bir Robota idi. Nihayet, kendisinde « düşünme » kabiliyeti yoktu. Tabiîdir ki, fikri olamazdı. Histen mahrumdu. Bu, insan gibi bir realite değil, Allah gibi mistik bir kuvvetti!

Karl Marks, komünizmin bu ana yasasında Musa ile birleşiyor, Yahudî Allahı Yahovayı ortaya çıkarıyordu : Nasıl ki Yahova, Musa gibi bir peygamberle dünyayı idare ediyordu. Komünist devleti de bir diktatörle kendisini idare edecekti. Bu diktatörün her sözü, değişmez bir nas olacak, başka türlü düşünen kâfir sayılarak başı koparılacaktı. Lenin, «bizim gibi düşünmeyenleri öldürünüz!» emrini verirken, İran kütüphanelerini yaktıran, Iranın Zerdüşt alimlerini kestiren halife Ömer gibi düşünüyordu. Mevhum Allah yerine de mevhum Cemiyetin emirlerine dayanıyordu. Peygamberlerin Allahı ile komünistlerin cemiyeti arasında bir fark yok!

Biliriz ki, hakikatta Allah ta Cemiyet te yoktur. Bunları, birer fert idare eder. Bu iki ferdin aralarında bir fark ta olamaz. Peygamber, Allahtan gelen « vahy » i öne sürer; diktatör, cemiyetten gelen ilham ile iş gördüğünü iddia eder. Bu da, peygamberden aşağı değildir. Gâh dehasında, gâh instinct'inde ve gâh iradesinde mutlakıyetin tezahür ettiğine inanılır. Halbuki, dünyayı idare eden fikirlerin hepsi de tek tek fertlerin yaratarak ortaya attıkları malzemedir. Fikrin tekâmül tarihini tetkik ediniz, her fikrin başka bir fert fikrile daha ziyade hakikate yaklaştığı ve insanlara iyi olduğunu görürsünüz. Bir fert, biran için tarihe hükmeden bir fikir yaratabilir. Fakat, bu hakimiyet tam olamadığı için, başka bir ferdin fikrile yıkılır, insanın fikir malzemesi ziyadeleşir, ufku genişler. Demokrasi, hayatın bu hakikî akışını bildiği içindir ki, her ferdin cemiyette fikir sahibi olmasını kabul etmiştir. Allah ve cemiyet diktatoraları, bir cemiyetin fertlerinden bu haklarını alıyorlar; birer tek ferde veriyorlar. Bu fertler ise, cemiyetin diğer fertleri gibidir. Ne Allahtan, ne tabiattan vahyı alırlar, ne de cemiyetten ilham! Yaratılışta da vahy ve ilham kaynakları yoktur. O halde, peygamberle diktatörün devletlerini, insan aklı haricinde birer ûcube saymak doğru olmaz mı?

Bunların ikisi de mistik birer devlettir: Bakunin, « Allah ve Devlet » eserinde bu mistik devletin bütün fecaatini göstermişti. F. Engels, Karl Marksın tezatlar içinde kaybolan nazariyesini meydana çıkarmak için, devletin aile ile olan münasebetini yıkmak, bu sahne içinde de ferdi yoketmek istemişti. Hatta, Feuerbach'ın « Das Wesen des Christentum » kitabını öne sürmüş, "Feuerbach und d. Ausgang d. Class. Doutseh. Philos.» namındaki eserinde de naturalizmin vahdetciliğe doğru gitmek yolunu tuttuğunu yazmıştı. Engels, Karl Marksın hıristiyanlıkla birleştiğini sezmişti. Fakat, Proudhon'u mağlûp etmek için mugalata yoluna sapmıştı. Her insanın müstakil bir fert olarak yaşayacağı bir cemiyete karşı, fertleri yokeden bir cemiyeti tercih etmek isteyince, Papa gibi bir mürteci olacaktı. Onun gibi bir mistik sayılacaktı. Yalnız, Papanın tacını eline geçirebilmek için yeni bir din kuruyordu: Müslümanlık, Yahudilik gibi! Bunun da ismi: Komünistlikti!

Mistisizm, komünizm ismile sahneye çıkıyordu. Yalnız, komünist mistisizmi amelî bir şekil almıştı. Müslüman mistisizmi gibi insanlara, cemiyete, devlete, iktisadî meselelere, kültüre kat'î birer mahiyet veriyor, Müslümanlık gibi her cemiyeti bir Yahudinin aklından geçen geri bir fikre bağlıyor, müslümanlık gibi insanın her hareketini eline alıyor, insanın her hareketindeki istiklâli yıkıyordu. Çünkü, komünistlere göre, her insan, ayni kabiliyettedir, ayni derecede çalışır. Fertler arasında « kabiliyet ve derece » farkı olmayınca, ferde kıymet verilemez. Her fert, ayni kabiliyette olduktan sonra, bir tek ferdin devleti idare etmesinden daha doğru bir hareket olamaz, ya!

***

Yirmi senelik komünist Rusya, kendisine bir devlet şeklini vermek zorlukları içinde çırpınırken, komünizmin bu ebedî realite iddiasını reddetti: « Her vatandaş, kabiliyet ve sa'yi derecesine göre bir iş sahibidir » maddesini kabul ederek içtimaî realiteyi inkâr etti. Karl Marks, böyle düşünemezdi. Zira, Musanın kitabında okumuştu: « Allah, insanı kendi suretinde yarattı!» O halde, her insan birdi, farksızdı. Ne çare ki, Musanın beş bin senelik nazariyesinin sakatlığını gösteren bir

tarihimiz vardı. Marks, inanmadığı bir nazariyeyi kurmak istiyordu. Felsefî kültürü de azdı. Hususile, kendisinde terkip kabiliyeti yoktu. Bunun için, insanlar arasında "kabiliyet ve zekâ„ birliğini kabul ederken Kant'ın "akıl ve tenkit„ nazariyelerini öne sürüyor, her yeni fikirde de ferdin hususiyeti olduğunu düşünmüyordu. Tenakuslar içinde gülünç bir vaziyette kalıyordu. Sonra, ferdin hürriyetini inkâr ederken, her ferde "cemiyette bir vazife„ veriyordu. Bu vazife, Hegel'in tarif ettiği fertlerin vazifelerine benzemiyordu. Komünist diktatorası, cemiyetteki tezatları kaldırdıktan sonra, vahdetçi olacaktı. Meşhur Alman mistiklerinden Herbart gibi insanın "var olmak„ realitesini inkâr ediyor, "vazifedar olmak„ galatını içtimaî bir realite kabul ediyordu. Halbuki, Herbart bile vazifenin mevcut olmadığını söylemişti. Yalnız, hayatın «iyi» geçirilmesi için «vazifenin kabul edilmesi lâzımgelen bir ideal» olduğunu iddia eylemişti. Çünkü, tabiatta böyle bir vazife yoktu. Karl Marks ve arkadaşları, tabiat namına söz söyledikleri halde, vazifenin tabiatta mevcut olmadığına nüfuz edememişlerdi. Bunlar, yeni bir felsefe kurmuyorlar, materiyalist iddialara dayanan bir mistisizm, yeni bir «doğma» kuruyorlardı.

Komünizm, baştanbaşa bir mistisizm olduktan sonra, bütün komünistlere birer «Tavariş Mistik!» söyliyebiliriz. Mistisizmin en kestirme tarifi, insandan olmıyanlara düşünmek, yapmak sıfatları vermek, ve bazı fertlerde kendi akıl ve gönüllerinden başka «vahy ve ilham» kaynakları olduğuna inanmak değil midir?

Medrese ve klise böyle emrediyordu. Papalık ve hilâfet, bu emirleri tatbik etmek için kurulmuştu. Komünistlik te ayni şeyleri söylemiyor mu? Moskova diktatorası, ayni gayeleri tahakkuk ettirmek için kurulmadı mı?

***

Bu komünist mistikliği karşısında realist bir milliyetçilik vardır. Komünizm, istinat ettiği felsefeyle mistikleştiği gibi, milliyetçilik te kendi felsefesile realist bir mahiyet almaktadır. Milliyet, bir vakıa mıdır, bir ideal midir, şekillerini düşünmeğe lüzum yoktur. Sonra, Hegel gibi milliyetçiliği idealleştirirsek, komünistlerin ideal vazifesi ile birleştirmiş oluruz. Milliyet, ferdin yarattığı insanlık iradesidir. Fert, aile ve cemiyet birliği içinde kendi şahsiyetini yaratmıştı. Bu şahsiyet, milliyettir. Bu, bir realitedir. Çünkü, hayatın daimî bir akışı vardır. İnsan hayatının akışı, kadın + erkek + çocuk = aile usaresi içinde geçiyor. İnsan, bu akışa fikri ilâve ettiği zaman, bütün aileyi aşılamıştı. Ailenin her ferdi, yeni bir fikir bulmak, bu fikirleri biribirine ekliyerek bir akıl bünyesi kurmak sevdasına kapılmışlardı. Bu aile, her ferdinin bulduğu yeni bir fikirle biribirlerini tamamlamaga çalışan bir realiteydi. Bu aileyi yaşatmak için bir "dil ve kültür birliği„ meydana gelmişti. Bir cemiyet ise, bu ailenin dalbudak salmış bir şeklinden başka birşey değildir. Buna, millet diyoruz. Dil ve kültür birliği içinde yaşıyan bu milletin fertleri arasındaki biribirini yeni yeni fikirlerle tamamlıyan hareketlerine de milliyet ismini veriyoruz. Burada, her fert kendi başına bir devlettir. Çünkü, serbesttir. Komünistler gibi biribiri içinde mahvolmak için dünyaya gelmemişlerdir. Belki, kendilerini kabiliyetlerine göre yaşatarak biribirlerini tamamlamak için yaşadıklarını bilirler.

Dünyadaki her bilgi ve her iş, birer ferdin eseri olduktan sonra, bu fertlere yaşamak hakkı veren felsefe mi realisttir, vermeyen felsefe mi? Fert, ailesi azasının teşkil ettiği bu "his ve fikir„ bünyesi içinde beşerileşecek kadar şahsiyetinden ayrılmış olabilir. Fakat, bu beşerileşen fertleri tetkik edecek olursak, hepsinde "millî bir his ve fikir„ bünyesi görürüz: Yunan edebiyat, felsefe, musiki ve resmi karşısında Romanın eserlerini, Fransız eserleri karşısında Alman, İngiliz, İtalyan ve Rus eserlerini görmüyor muyuz?

Her milletin beşerileşen fertleri, birer millî dehadan başka birşey değildir. Millî deha ise, millî his ve fikir bünyesini kuran fertlerden birisinin, bir kaçının tekrar şahsiyetine dönerek eserini anlamak ve anlatmak hareketinden başka ne olabilir?

Pek iyi biliriz ki, beşerileşen şahsiyetlerin hepsinde de orijinal bir görüş, bir seziş, bir anlayış vardır. Eserlerinin yalnız bu orijinal parçası, onların şahsiyetlerini meydana çıkarır. Her milletin fikir ve sanat tarihi, millî his ve fikir bünyesinin teşekkülüne göre bir devir takibeder. Şüphesiz ki, fikir ve sanattan da söylenmiş ve riyazî bir mütearife sırasına geçmiş kısımları çıkarmak şarttır. Bunların orijinallik olan fikir ve sıfatla bir alâkaları olamaz. Beşeriyet, bu mütaarrifelerden bir "Beşer his ve bünyesi„ teşkil edebilir. Ne çare ki, bu bünyenin şahsiyeti yoktur. Çünkü, ferdî değildir. Mütearifeler ise, hayatın oluş akışında bir kıymet teşkil etmez, bir tevakkuf tereddisi gösterir. Neticede de başka birşey olmak, daha başka bir şey yaratmak kudretini kaybetmiş bir müstehase sayılabilir. Ferdi inkâr ederek onun his ve fikir bünyesini teşki eden milliyet realizmine karşı cephe almak isteyen komünist cemiyeti de bu müstehaseden başka ne olabilir?

Milliyet şahsiyeti ifade eden bir realite olunca, bu realiteyi şuurlaştırmak mecburiyetındeyiz. Her şeyimizi millileştireceğiz. Her müessesemizde milliyet iradesini ortaya atacağız. Zaten, istesek te, istemesek te, milliyet realitesinin bu tesirinden kurtulmanın imkânını bulamayız. Rus ırkından olmıyan bir takım komünist nazariyecilerinin Rus inkilâbı tecrübesi gösteriyor ki, milliyete doğru açık ve şuurlu bir hamle gösterilmiyecek olursa, milliyet realizmi kendi kendine meyana çıkar. ve bir demokrat "teşkilâtı esasiye„ kanunu yaparak vaziyete hakim olmak istemişlerdi. Fakat, Rus gençliği bununla da iktifa etmiyor. Kendi his ve fikir bünyesinin açıkcasına ifadesini istiyor: Rus ferdinin Rusya mukadderatına hakimiyetini!

***

Bugünkü başriyet, milliyet ismini verdiğimiz müstakil his ve fikir bünyesine malik olan bir takım ailelerden mürekkeptir. Kâinatın bir takım yıldızlardan mürekkep olduğu gibi! Bu milletlerin herbirisi, kendisini hiçbir suretle unutturmıyacak birer Kemal derecesine gelmiştir. Bunlardan birisini ortadan kaldırmak için imha muharebesi şarttır. Üçüncü Enternasyonolın bile bu kadar vahşi bir hareketi kabul edeceğini zannetmem. O halde, milletlerin de yaşamak haklarını inkâra imkân kalmaz. Ayrı millet olunca, milletide tasdik mecburiyeti vardır. O halde, beşeriyetin normal yaşayışı da milliyet realizmi olmaz mı?

Tarihte gelip geçmiş Peygamber, kral, padşah, hükümdar, kayser, imparator, halife, papa, diktatör, veli gibi bir takım pisikopat fertlerin ipnotizmaya kadar ileri giden delicesine hareketleridirki, zaman zaman beşeriyetin normal milliyetciliğini bozmuş, fertlerin milyonlarca senelerden beri biribirine ekleye ekleye yapabildikleri fikir ve his bünyesinde bir karişıklık çıkmasına sebebiyet vermişti. Bir tek Avrupa milliyeti kurmak istiyen Roma imparatorluğu ile hıristiyanlık ve müslümanlığın acınacak akıbetlerini biliyoruz.

«Dil ve milliyet birdir» diyen softa ile «komünizm ve milliyet birdir» bağran komünist aralarında bir nazariye ayrılığı görebilir miyiz, acaba?

Şahsiyetin kemale doğru yükseliş mayesi olan milliyet, Romayı, hıristiyanlığı ve müslümanlığı yıktı. Ayrı dili ve kültürü olan birer millet ortaya çıkardı. Din başka, milliyet başkadır, nazariyesini kabul etti. Bu nazariye sayesinde de her milleti teşkil eden fertlerin şahsiyetlerini hayata hakim kılmak için, «hür fert» i yaşatan demokras esasları bulundu. Her millet, demokrasi sayesinde hür fertler gibi yaşamak, tabiatın kendisinden esirgediği şuur ilmini daha fazla öğrenmek ve tabiata hakim olarak hayata da şahsiyetin istediği gidişi vermek vazifesini benimsedi. Bir takım yeni pisikopatların milliyet düşmanlığı hareketlerine de lâkayıt kalmanın imkânı yoktur. Mosolini ve Hitler irticaları, Alman ve İtalyan demokrasilerinin lâkayıtlıklarından meydana çıkmıştı. İspanyol ihtilâli ve Balkanlar de esen İstep rüzgârı, bu lâkaydinin hiç te beklenmiyen bir karışıklığı gibi gelmiyor, değil? Bugünkü medeniyeti bir enkaz yığını haline getirecek olan harp sesleri de başka menbalardan çıkmıyor!

Şüphesiz ki, realizm, mistisizmi yaşatmaz. Fakat, dünyanın bu feci tecrübeye kurban gitmemesi için, üçüncü enternasyonalın mistisizmi terk ederek realizme dönmesi gerektir.

Hayat realizmi böyledir: Ya milliyetci bir demokrasi doktrini, dünyanın mütekâmil his ve fikir bünyesine malik olan milletleri arasında hüküm sürecektir, veya demokrasi düşmanlarına karşı amansız bir mücadeleye girişilecektir.

İnsan, tekâmül ede ede devletsiz yaşıyacak bir kemale erebilir. Fakat, milliyetsiz asla!

S O N

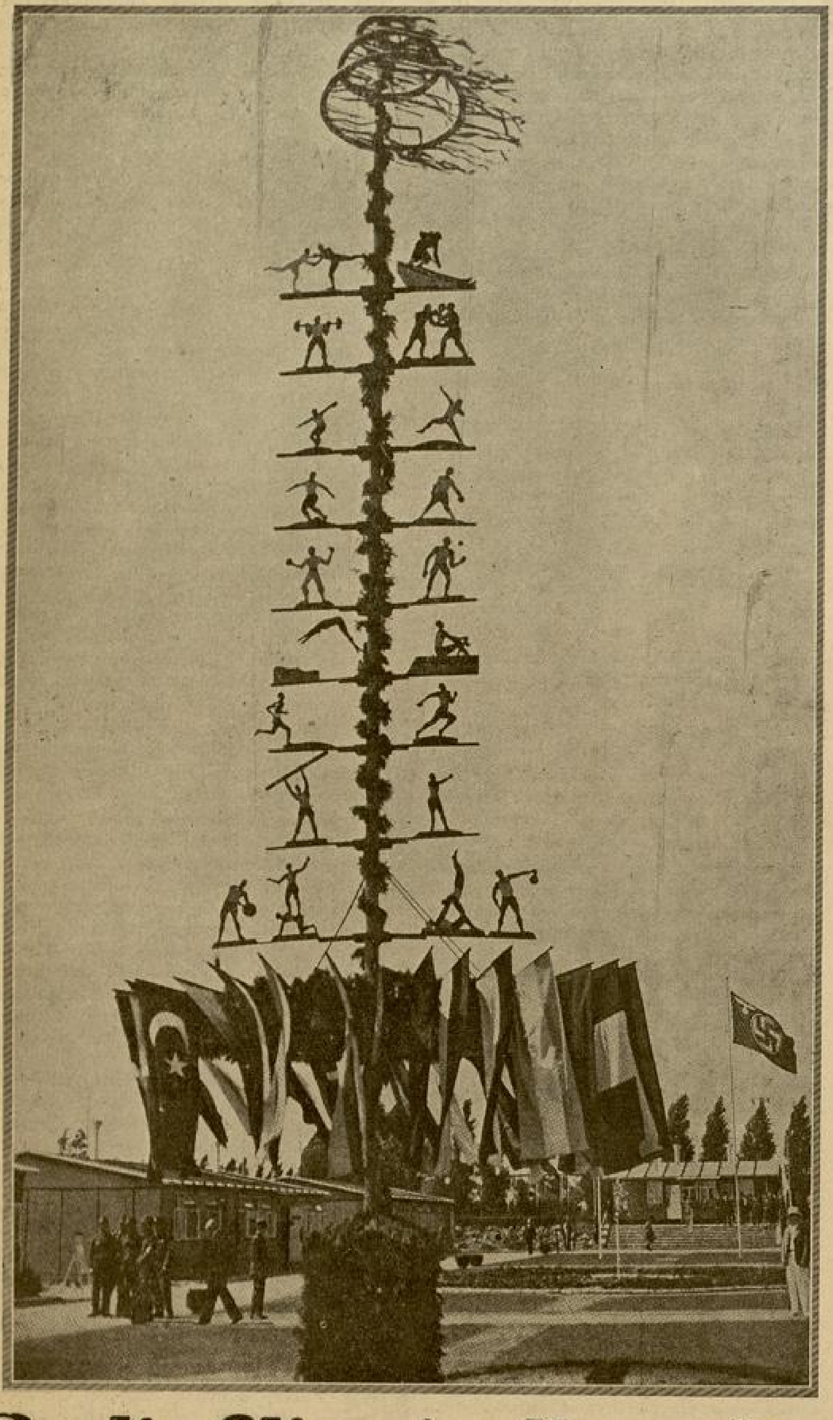

Berlin Olimpiyatlarından

Alacağımız Dersler : 1

Alman spor teşkilâtının senelerdenberi hazırlamakta olduğu Onbirinci Berlin Olimpiyadı bir Ağustosta Berlinin muazzam ve modern stadında 100 bin seyircinin önünde açıldı.

Muhtelif tarihlerde, bugüne kadar yapılmış olan olimpiyat müsabakalarına her hususta taş çıkaran Berlin olimpiyadı, cidden görülecek bir mükemmeliyet içinde organize edilmiştir demekte tereddüt etmemek lâzımdır.

Berline yirmi kilometre uzakta Olimpiyat köyü namile yeniden tesis edile ve bütün dünya sporcularının en rah bir şekilde yerleşmiş oldukları ka köyünden başlamak üzere, akla gelmiyec bir sürü kolaylıklarile Berlin olimpiya spor tarihinin kaydedeceği bir şahe olacaktır.

Büyük bir orman içinde kurulmuş ol Olimpiyat köyü, en yaşlı adamı diriltece ölmek üzere olan bir insana can ve sıhh verecek bir yerdir, denebilir...

53 milletin sporcularını bir çatı altın en mükemmel şartlar içinde toplamış ol Almanlar, sporcuların hernevi idma yerlerini, yemekhane, sinema ve eğlen yerlerini, bütün milletlerin çalışabilmele için bürolarını, postane servisleri o kadar mükemmel bir şekilde tanzi etmişler ki, bu kadar varlık içinde ins kendini bilâkaydüşart başka bir âlemde sa

***

Olimpiyat müsabakaları başlamad evvel, isimlerini hergün başka bir gazet de okuduğumuz dünyanın en mükemm sporcularını bu köyde idman ederke seyretmenin zevkini burada izaha imki yoktur. Babil kulesini andıran Olimpiy köyü, her çeşit ve rengârenk sporcun günlerce toplandığı bir yer olması itibaril ayrı bir kıymet ve ayrı bir ehemmiy kesbetti.

Dünya şampiyonlarının hergün muayy saat ve vakıtta çalışmaları binlerce insan Olimpiyat köyünün şirin sahasına gü lerce topladı durdu.

100 metreyi 10,2 saniye gibi bir za manda koşan Amerikalı Ovens, 400 met reyi 46 saniyede kateden Amerika Vilyams, yüksek atlama çıtasını iki met reden fazla aşan Amerikalı Conson, yüz me havuzlarının kahramanı sayılan Am rikalı Firik etrafında toplananlar sağ sola koşmaktan, bir taraftan diğer taraf yetişmek için âdeta yarış eder gibi har kete mecbur kalıyorlardı. Olimpiyat köy başlıbaşına bir âlem, içinden kolay ko lay çıkılmıyacak bir yer.

***

Olimpiyat müsabakalarının birinci gün bütün milletlerin geçit resmi ile açılı Oyunlara iştirak eden 53 milletin spor cuları yeknasak bir kıyafette hurufu hec sırasile geçit resmi yaparlar.

Geçit resminde Yunanlılar, bu sıra girişten istisna edilerek her zaman e başta yürürler. 1896 senesinde birin olimpiyat oyunlarının Yunanlılar tarafı dan tertip edilmiş olması, onlara bu hak vermiş; ve bu güzel teşebbüsten dola Yunanlılara hürmeten bu hareket he millet tarafından memnuniyetle karşıla mıştır.

Tam kırk dakika süren bu geçit re minde, Türk sporcuları da bir asker gi

geçtiler, cidden güzel ve muntazam bir şekilde yapılan güzel ve sağlam bir yürüyüşten dolayı sporcularımız uzun uzun alkışlandılar.

Geçit resmi başlamadan evvel Hitler, Maraton kapısından içeri girmiş, yüz bin insanın toplandığı Stad, sanki yerinden oynamış gibi coşkun bir alkış tufanile sarsılmıştı.

Döyçland ve Hitler marşından sonra Almanyanın en eski sporcularından gülle kaldırma şampiyonu Ginez: amatör olarak müsabakalara iştirak edildiğine, bütün nizamata sadık bir şekilde müsabaka yapılacağına dair olan olimpiyat yeminini etti, bu suretle on birinci Berlin olimpiyadı oyunları açılmış oldu.

Yemini müteakıp on beş gün evvel Atinanın meşhur mermer stadından hareket eden Yunanlı koşucunun, Berline kadar bütün hudutları dolaşarak elden ele geçirdikleri ateş, bayrak koşusunun son atleti, ateş elinde stadın bir kapısından girdi Maraton kapısı üzerinde duran ve olimpiyatların son gününe kadar yanacak olan meşaleyi tutuşturdu.

Bu hareket stad içinde hazin bir şekilde seyredilmiş, 1896 senesinde Atinada ilk Maraton yarışını kazanan efzun kılığında ihtiyar bir Yunan atletinin Atinadan getirdiği küçük bir zeytin dalını Hitlere vermesi, dakikalarca alkışa sebep olmuştu.

Olimpiyat geçit resmini takip eden gün olimpiyadın ilk müsabakası olan atletizme yine 100 bin seyirci önünde başlandı.

Atletik sporların, biz hariç, başka memleketlerde gördüğü bu alâkayı üçüncü defa yine hayretle seyrettik

1924 de Pariste, 1928 de Amsterdam, nihayet 1936 da Berlinde gördüğüm bu atletizm canlılığı karşısında, memleketimi gözönüne getirdikçe yüreğim sızlıyor.

Olimpiyat müsabakaları vesilesile muhtelif müsabakaların yapıldığı Berlinde güreşi de, eskrimi de, daha ileri gideyim futbolu da her vesilede tekrar seyrettim.

Sabah akşam yapılan atletizm müsabakaları için stad 100 bin seyirci ile dolup boşalırken, diğer sahalarda parmakla sayılacak kadar seyirci bulunması atletik sporların bütün dünyadaki mevkiini kolay ve basit bir görüşle meydana koyuveriyor.

Biz futbola, eskrime, basketbola, güreş ve bisiklete iştirak ediyoruz.

Olimpiyatların esası olan atletizm haricinde kalmamız bir gün ortadan, yavaş yavaş kalkacak olan diğer sporlardan sonra dünya ile alâkamızı kesmeğe sebep olacak dersem inanmak lâzımdır.

***

3 Ağustos pazartesi günü, günlerdenberi beklediğimiz Norveç maçını oynıyacaktık. Herhangi bir şekilde ölçüsü olmıyan futbolün kendine has cilveleri var. Kehanetin en bol olduğu saha bizde futbolda toplanmıştır.

Norveç takımı hakkında İstanbulda başlayıp, burada maç saatine kadar devam eden hava şu idi:

Norveç takımı oyuncuları şimalli olmaları itibarile ağır insanlarmış. Futbolü çok yavaş oynarlarmış, bizim takım oyunu tuttursa mutlaka galebeyi temin edermiş.

Berlinde, daha garip mütalea yürütenlere de tesadüf ettim. Maçtan birkaç gün evvel artık Norveç maçı kesildi. Türkiye, Norveç maçının galibi Almanya ile oynıyacağı için bizimkiler Almanlar hakkında mütalea yürütmeğe, onları hangi sistemle yenmeğe hazırlandıklarını söylemeğe başladılar.

Spor ve onun işlerinin bizde ne kadar iptidaî bir şekilde olduğunu anlamak için, olimpiyada kadar gelmeğe lüzum yok amma, bazen o bile kâfi gelmiyor.

İki üç bini geçmiyen bir kalabalık önünde bu maçı yaptık. Takımda kimin iyi, kimin fena oynadığını yazmağa değil, düşünmeğe bile mahal yok. İlk devreyi 1-0 galip bitiren Norveç takımı, ikinci devrede 3 gol daha yaparak girdiği işten fazla yorulmadan galip çıktı.

1924 Paris olimpiyadından beri kulaklarımın alışık olduğu nakarat, talih bu ya, 1936 da yine bizi buldu.

Saha küçük, hava hafif yağmurlu, oyun yeri çayır... İşte bu üç esaslı mazereti, siz zekânız nisbetinde genişletiniz.. Bütün bunlar olmasaydı biz Norveçi mağlûp eder, Almanyayı yener, karşımıza çıkanı tepeler, nihayet memlekete 1936 Berlin olimpiyadı futbol şampiyonu olarak dönerdik. Ah talih, bu defa da bize gülmedi.

Şimdi bütün ümidimiz 1940 da Tokyoda yapılacak 12 inci olimpiyattadır.

Sabırlı olan.. bekleyen onu da görür.

Ömer Besim Koşalay

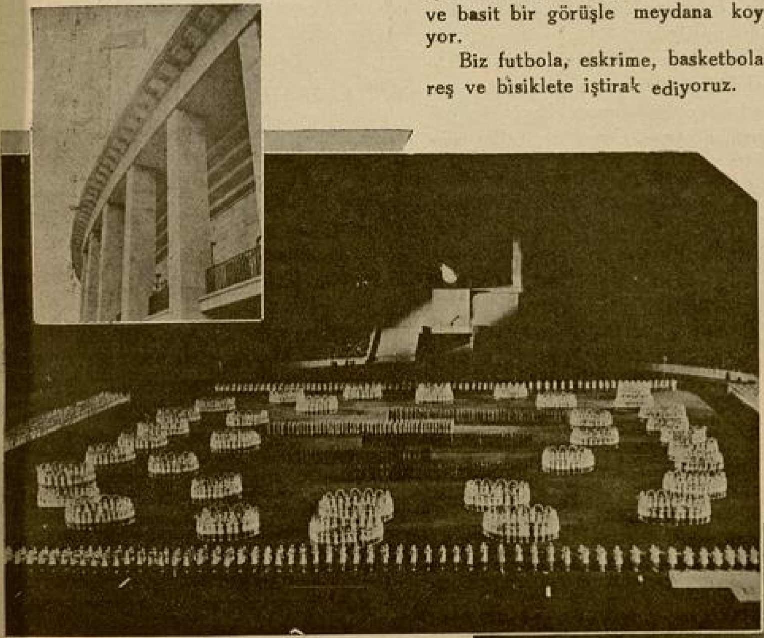

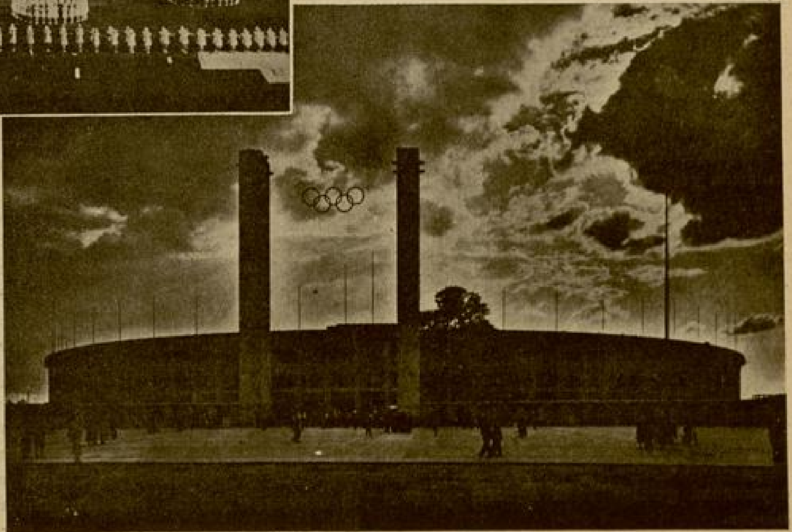

Berlin olimpiyadında şanlı bayrağımız

◆

Alman talebeleri gece jimnastik eksersizleri yapıyorlar.

◆

Berlin olimpiyadının en büyük giriş kapısı.

SİNEMA

Birden Parlayan ve Sönmeyen Yıldızlar; Şimşek Gibi Çakıp Sönen Yıldızlar!

Tanınmış sinema rejisörlerinden Robert Z. Leonard birçok artistler üzerinde tetkikat yapmıştır. Neticede, bütün bu san'atkârların kudretlerini, dimağ kuvvetlerine borçlu olduklarını görmüştür.

Z. Leonardın bu mütaleası hiç te yabana atılacak bir nazariye değildir. Çünkü bu rejisör tam yirmi beş senedir, yani 1910 senesindenberi, sinema ile meşgul olmaktadır. O zamanlar aktör olarak bu âleme giren Leonard, biraz sonra janrını değiştirmiş ve sahne vâzıı olmuştur. Sessiz sinemanın en kıdemli yıldızı olan Mac Murraydan başlıyarak Greta Garbo, Norma Shearer, Marion Davis, Joan Grawford, Doleres del Rio ile birçok filimler çevirmiştir.

Sayın rejisör geçen gün bir mecliste :

— Birkaç gün önce, diyordu, tanınmış bir korsanın hayatına dair bir kitabı okuyordum. Eserin müellifi korsanın bütün harekâtını, harikulâde dimağî faaliyeti sayesinde yapmış olduğunu, bilhassa zikrediyor. Bu deniz kahramanı, hemen hemen okumak yazmak bilmiyor denecek kadar cahilmiş, fakat zihninden en güç cemleri, tarhları, taksimleri yapabilir, çok uzun sözleri hafızasında tutabilirmiş.

Sonra gene bir mecmuada bir yazıya rasgeldim. Bilmem nerede bir adam varmış, alelâde insanların duyduğu kokuların onda biri kuvvetindeki rayihaları kolayca hissediyormuş.

Bu hâdiseler beni, başkalarının pek te akıllarına getiremiyecekleri bir meseleyi düşünmeğe sevketti. Gerek sinema ve gerek tiyatro aktörlerinin bütün hislerinin ve duygularının, lâalettayin ferdlerden çok daha kuvvetli olmaları icap ettiği noktası..

Z. Leonard bu sözlerinin doğruluğunu isbat için birkaç misal de zikretti :

— Herzaman şen olan Dolores del Rio, herhangi sahnenin birinde ağlaması lâzım geldi mi, bu işi ona beş on dakika evvelinden haber vermek kâfi gelir. Bir köşeye çekilir, orada bir müddet durur sonra yanımıza geldiği vakit gözleri yaşla doludur.

Belki zorla ağlamayı tecrübe etmemiş olanlar, bunu kolay ve basit zannederler. Fakat hiç te öyle değildir. Evet, buradaki sinema artistlerinden her birinin birer ayrı hususiyeti; ve duyuş noktasında ayrı birer kabiliyeti vardır.

İhtiyar sanatkâr Levis Ston herkeste nadir bulunur bir hafızaya sahiptir. Sahnelerde söyliyeceği lâkırdıları hiçbir zaman ezberlemez. Onları bir iki defa okuması kâfidir. Bundan sonra sahne derhal çevrilmeğe başlanır ve Levis rolünü mükemmelen oynar. Onun bu halini gören bütün artistler :

— Ah, diyorlar, biz bunu mektepte yapabilseydik, ne iyi olurdu!

Fredric March ise kendi şahsiyetini kaybedip, oynadığı rol icabı takınılınması lâzımgelen karaktere o kadar kolaylıkla uyar ki, bu kabiliyeti burada hemen hepimizi şaşırtmaktadır. Zaten onun için değil midir ki, hemen her filimde kendisine diğerile hiç alâkası olmıyan bir rol veriliyor. Vaktile görmüş olacağınız « Bir gönülde iki sevda » ile « İnsanlar arasında üç gün » ü biribirile mukayese ediniz. Biri ötekile tamamen zıddır. Fakat Fredric bu hassası sayesinde ikisini de muvaffakiyetle temsil etmiştir.

Constance Bennettise oynıyacağı rolü gözünü birkaç dakika kapıyarak kendi kendine tasarlar, sonra iskemlesine oturarak gazetenin birindeki bulmacayı çözmeğe uğraşır, sahnenin çevrilmesini bu şekilde bekler.

İşte bir kısım genç artistlerin, birdenbire parlıyarak yıldız olmalarının ve diğerlerinin ise birer şimşek gibi az bir zaman içinde çakıp ortadan kaybolmalarının sebebi.. Birincilerde dimağî hassasiyet ve her cihetle kabiliyet en yüksek derecede.. ikincilerde ise seri halinde yaratılmış insanların üstünde hiçbir meziyet yok..

Onun için, bu san'at hizmetkârlarının sürdükleri hayatı ve kazandıkları parayı çok görmeğe hakkımız yok.. Bütün maddî uzuvlarile birlikte kafaları da harikulâde bir şekilde çalışıyor.. Böyle güç bir faaliyetin meyvası da tabiî ona göre önemli olmalı, degil mi?

Sinema Haberleri

Bir ihtilâlcinin portresi

Katerin Hepburn çevirmekte olduğu « Kraliçe Mari » filmini bitirmiştir; Yakında « Bir ihtilâlcinin portresi » isminde bir kordelâ yapmağa başlıyacaktır.

Mişel Strogof

Mişel Strogofun âmili Ermoliyef, bu filmin Amerikada yeniden vücude getirilmesi için R. K. O. kumpanyasile bir mukavele imzalamıştır.

Ginger Rogers

Ginger Rogers, Fred Astairele birlikte yeniden iki filim yapmaktadır. Bunlardan birinin ismi «Swingtime» diğerinin adı «Watch Your Step» tir.

Lil Dagover

Fransızca kopyasında baş kadın rolünü Marie Bellin oynadığı «Kroyçer Sonat» filminin almanca kopyasında aynı rolü Lil Dagover temsil etmektedir.

Saadet çocukları

Lilian Harvey ile Villy Friç çevirmekte oldukları «Saadet çocukları» filmini bitirmişlerdir.

45,000 lira vergi

Claudette Colbert, Paramounta bir mukavele ile bağlıdır. Fakat senede bir filim de başka bir kumpanya hesabına çevirmek için müsaadesi vardır. Bu sene işte o başka kumpanya hesabına çevirdiği «İki bayrak altında.» filmi için, bizim paramızla 200 bin lira almıştır. Fakat derhal vergi memurları yakasına yapışmışlar, kendisinden bu kazancına mukabil 45 bin lira vergi tahsil etmişlerdir.

%50 Tenzilât Fırsatını Kaçırmayın:

Yaz aylarının ve Tatillerin ortasındayız Bu günlerde size en güzel arkadaş güzel kitaplardır.

Heman (Resimli Ay) dan kitap katoloğunu isteyiniz. Seçtiğiniz kitapların yarı parasın gönderince, bunlar elinizdedir.

Beyoğlunda Hovardalık

II.

SABİH ALAÇAM

Vakıt ilerleyor.

Serin bir hava, ağaçların yapraklarından süzülerek yüzümüzü okşayor. Yaz günlerinin bazan ne boğucu geceleri vardır. Fakat bu akşam, yıldızlar gözlerimizin içinde titreşiyorlar.

Kazino kalabalık. Alkol, gürültü, el arabalarında uyuyakalan Beniisrail çocukları ve müzik.

Kafalar yavaş yavaş dumanlanıyor. Şişeler tek, çift hesabı gidip geliyor. Ko damanımız Engin, kadehini dudaklarında terlettikçe, kahkahalarını da sıklaştırmakta. Baydarı sorarsanız, bu neş'e yarışında hepimizle at başı gidiyor. Yalnız ne varsa, zavallı Haserde var. Akşamki keyfi çoktan silindi yüzünden : Suratı muşmulaya döndü oğlanın! yavaşca Baydarı dürttüm :

— Haserin sevinci yine alabora oldu, dedim.

— Sarı kıza dümen kıramamıştır da ondan !

Lâfa Engin de karıştı :

— Dalga geçmeyin, demindenberi bir fiskostur gidiyor, anlayalım!

Baydar hemen yalanı kıvırdı :

— Haser'e açık hava dokunmuş ta, yer değiştirelim, diyoruz !.

Bu, âdetimizdir : söz bir, Allah bir, ağzımızdan çıkanı şıpınişi yaparız!

Soluğu caddede aldık, ama şimdi nereye gidecektik? İmdada yine Baydar yetişti. Zaten yolda mısınız? korkmayın, öne sürün onu : her iş tıkırında gider! Doğrusunu isterseniz, birkaç buzlu bira çekersek hiç te fena olmıyacaktı. Bu kararla yürüdük Asmalımesçide doğru. Tramvay yolundan ayrılır ayrılmaz, bambaşka bir dekor bizi karşıladı. Taksi durak yerindeki otomobiller, iki ayrı ülkenin serhat bekçileri gibi... Geniş cadde yerine dar sokak, aydınlık ve bakımlı bina yerine, loş ve eski evler, kazino yerine bakkal dükkânı ve şarap deposu..

Küçük muhit ve çok insan. Bu tezattan doğan mahalle, ekşi bir koku ile kendini belli ediyor. Yiyecek ve içeceğin biribiri üstüne yığıldığı., eğribüğrü yolların birelştiği sokakta sıra sıra Alman birahaneleri. Bunlardan birine daldık. Kapıda patron, yanında bayanı, bir Graf ciddiyetile bizi karşıladı.

Hele Engin, boyunu gösterir göstermez garsonyetler pervane gibi üşüştüler başımıza. Haserde de hoşafın yağı kesildi yine. Kimine keskin bir göz atıyor, kimine yerden bir yanlama kaçırıyor; kimine de, makyajı yarım kalmış bir palyaço görmüş gibi, yüzünü ekşitiyordu. Tezgâh başında duran saçı sarı, yüzü sarı, esvabı sarı karıyı da görünce, dayanamayıp :

— Şu eski saksıya bakın, isparmeçet mumuna benziyor, demesin mi? Artık seyredin siz, bizdeki kahkaha sağnağını... Öyle ki, gürültümüzden piyanonun, kitarların sesleri ökçelerimizde kalıyordu. Herkes bize dönüp dönüp bakıyor, karşı masalarda oturan Almanlar ise, biralarını unutup, ne için güldüğümüzü

I — Birkaç buzlu bira çekersek hiç te ofena lmıyacaktı. Bu kararla yürüdük Asmalı Mescide doğru.

II — Küçük muhit ve çok insan. Bu tezattan doğan mahalle, ekşi bir koku ile kendini belli ediyor.

aralarında soruyorlardı! Ayni dam altında biribirlerine tamamen yabancı insanlar: Tam kozmopolit bir site! Başka kan, başka dil, başka dilek. Ben, bu düşüncelerin imajı ile dalga geçerken, Haser de garsonyetlerin herbirine ayrı ayrı lâf yetiştirmekle meşgul. Fakat Baydar fırsatı kaçırmıyor:

— Dilini tut Haser, sarı kıza bir haber salarım, görürsün sonra yeryüzünün kaç bucak olduğunu!

Engin, bu tehdidin muhatabı olmamakla beraber, Haserin de kabadayılığına toz kondurmak istemedi:

— Amma da yaptın ha Baydar, dedi! O kadar kılıbık mı bizim oğlan?

— Kılıbık ta söz mü? Ben, ökcesiz terlikle dayak yediğini gözümle gördüm. İmdadına koşmasaydım yüzü, gözü sarılı arzı endam ederdi karşında! Karı zaten sarı, inadı tutmuş ta, Allah demeyip yapıştırıyordu kösele şamarını...

Haser dayanamadı. Gözlerini açа, aça:

— Dayak yedimse, aslan gibi karıdan yedim, o da gönlü hoş olsun diye! Ya sen, yerden bitme Muazzezin bahçe duvarından dörtnala atlayıp kaçtığını ne çabuk unuttun, düdüğüm?

Engin gürledi yine:

— Gevezeliği bırakın, öyle şey olur mu hiç? Racona sığmaz bunlar! hem içim sıkıldı benim burada. Kapalı yerde oturmak akıllı işi mi bu güzel yaz gecesinde? çeke'im şöyle Bomontiye doğru!

Tam sokağa çıkmıştık ki hovardalığı tuttu Haserin:

— Bunlar benden diyerek ısmarladı biraları. Fakat alışveriş, kazino penceresinden yapılıyordu. Doğrusu kibarlık dediğin de böyle olurdu. Kapıdan çık, pencereden düş! gördünüz mü aristokratlığı? Patronun kızı, demir parmaklıklar arasından dubleleri uzatıyor, Haser de topuklarının ucuna basa basa onlukları sayıyordu! Baydar, bu manzaraya da bir nükte buldu, hem de tatlı tarafından:

— Yaşa Haser, yaşa, dedi, eski âdeti ihya ettin: Sokağın orta yerinde sebil gibi bira dağıttırdın!

Fakat gider ayak bir macera daha geçirmemiz mukaddermiş. Bu da benim yüzümden oldu ya, ne ise! Tam bir iki adım atmış idik ki gözüme bir levha ilişti: Kiralık apartman. Bastım kapının ziline. Engin:

— Ne yapıyorsun Alaçam, gel buraya dedi, demedi, kapıcı karşıma dikilmesin mi? Tilki uykusunda imiş meğer! Bizi şöyle bir süzdü. Kılık kıyafet düşkünü değiliz ama, bu gece ziyaretinden memnun kalmamış olacak ki ters ters:

— Ne istiyorsunuz, dedi! bak ettiğine şunun! Herifin tavrına içerlemiştim doğrusu. Kapıyı çaldımsa, yer yerinden oynamamıştı ya!

— Ne surat asıyorsun, dedim. Apartmanı göreceğiz!

Kapıda patron, yanında bayanı, bir Graf ciddiyeti ile bizi karşıladı.

Bir macera daha... tam bir iki adım atmış idik ki gözüme bir lâvha ilişti: (Kiralık apartman)!

— Hangi apartmanı?

— Hangisi olacak? Kiralık apartmanı!

— Bu saatte apartman gezilir mi? Bırakın alayı, işiniz yok mu sizin?

— Ne alayı be? Saat daha 23! hem ben sana bir şey söyleyeyim mi, işimizi gücümüzü bırak, lâfı kısa kes, göster apartmanı!

Kapıcı, yangözle arkadaşları süzdü. Ne bir adım ileri atabiliyor, ne de geri çekiliyordu. Yavaştan almaktan başka çare kalmadığını sezmiş olacak ki:

— Gündüz gözü ile görseniz daha iyi değil mi? Hem o dairenin elektrik cereyanı da yok! Zindan gibi karanlık.

— Olsun. Bizde kibrit var ya, sen ona bak, var mı daha diyeceğin? Diyip daldım içeriye. Küçük bir antredeyiz. Kapıcı ile beş kişi olan kadromuz dolmuş sayılırdı artık! dışardan hafif bir aydınlık vuruyor, bu yarı karanlığın donuk ışığında kodamanımız Engin daha iri, daha heybetli görünüyordu:

— Ağabey, sen geç öne, dedim. Kapıcı, bir yürek çarpıntısı geçirmiş olmalı ki elektriği hemen yaktı; boş dairenin anahtarını da alıp:

— Buyurun, diye merdivenleri çıkmağa başladı.

Şansımız yolunda idi: Apartmanda tam beş oda varmış meğer. Herkese bir tane, bir de sarı kıza! - ama yatmak için değil, Haserin koynu nesine yetmiyor? - Artık mesele kalmamıştı. Yarından tezi yok, burasını tutacaktık.

Merdivenleri inmeğe başladık. Antrede kapıcıya bir de nasihat ettik:

— Hatırında kalsın, madem ki gece apartmanı gezdirmek istemiyorsun, kiralık levhasını indir pencereden; tak yalnız gündüzleri! İşte o kadar.

— Üçüncü yazı gelecek sayıda —

Okuyucularımızın Yazılarından :

Yazan: Balıkesir — VAHDET BAŞARAN

Rüya Değil

Biribirlerini ilk defa bir vapur eğlentisinde görmüşler, kimsenin tanıştırmasına meydan bırakmadan onlar, gözleriyle konuşup anlaşmışlardı.

«Esin» için bu vapur eglentisi; büyük bir neş'enin kalbinden taşmasına vesile olmuş.. yıllardan beri tebessümü unutan dudaklarından, o gece kahkahalar işitilmişti.

Vapurun tenha bir köşesinde, yalnız gecenin güzelliğini seyrederek, ve arada sırada da cazın kulaklarına çarpan tatlı bestesine tempo tutarak.. saatlarca öyle sessiz ağlamıştı...

O, bu gecenin kendine bıraktığı yalnızlık izine değil; bahtına, talihsizliğine yanarak iç çekmişti...

***

«Esin» bundan tam iki yıl önce bir subayı çılgın gibi sevmiş - fakat sevgisinin alayla karşılanmasına tahammül edemiyerek; uzaklara.. onlardan çok uzaklara kaçmıştı...

O yıl, ablasının Antalyada ki yuvasına, yazı geçirmek için gitmişti. Portakal ağaçlarının altında, kaç gece kemanını acı acı inletmiş, kaç gece ay ışığında yoldan geçen köylü kızlarına şarkılar söylemişti.

Antalyanın en güzel yerinde olan bu yuvaya, Esin geldikten sonra Antalyalılar: «Bülbül yuvası» demişler; ve küçük çocuklar saatlarca portakal ağaçlarının altında, Esinin kendilerine keman çalmasını beklemişlerdi.

Antalyalılar Esini o kadar kendilerine yakın bulmuşlardı ki... onlar için Esinden daha iyi bir melek olamazdı.. Üç ay içinde methi bütün bir şehre yayıldı.

Genç kızlar, onu görmek, onunla arkadaş olup ta sesini, güzel kemanını dinlemek için evlerine, her gün gelmişlerdi...

Esin, bir gece gene korulukta hafif hafif keman çalarken, arkasında bir ayak sesi duymuş; hızla döndüğü vakit gözleri iki siyah gözle karşılaşmıştı.

Ayın ışığıyla ancak, bunun bir subay olduğunu anlamış ve oradan kaçmak istemişti. Fakat, vaziyeti kavrayan genç subay, Esinin önünde hafifçe eğilerek:

— Affedersiniz bayan! sizi rahatsız ettim... «Tangolita» yı o kadar güzel çalıyorsunuz ki.. Ayaklarım beni gayri ihtiyari buraya kadar sürükledi. Kulaklarım belki dört aydanberi böyle güzel bir parça dinlemekten mahrumdu.

Ne olur bu gece beni, kemanınızı dinlemekten mahrum etmeyin!.. demişti...

Esin, iradesine hakim olamıyarak bu subayın dileğini yerine getirmiş, hayatında ilk defa olarak yabancı bir erkeğin gözlerine dalarak keman çalmıştı.

İçinde tatlı hislerle eve dönen Esin, bu genç subayın dileğini yerine getirmek için, her gece portakal ağaçlarının altında saatlarca şarkı söyledi...

Bu serenatlar, böylece iki ay devam etti. İki ay içinde biribirleriyle daha iyi anlaşmışlardı. Esin için artık bu meseleyi ablasına açmaktan başka bir çare kalmamıştı. Kardeşinin, günden güne değişen vaziyetleri karşısında ne yapacağını şaşıran ablası da, zaten vaziyeti kavramış gibiydi. Bir zamanlar ana ve baba hasretine bir ân bile dayanamıyan Esin, şimdi ablasının yanından ayrılmak istemiyordu.

Seviyordu... Evet o, bu uzun boylu, mağrur bakışlı «Türker» e gönül vermişti. Şimdiye kadar sevmeyi bir oyun telâkki eden Esin, en sonunda kendi de bu afete tutulmuş, sevmek ve sevilmek hırsiyle ya-

nan dudakları, bu isteğin ateşlerile kavrulmuştu.

Karanlık bir akşamdı; elinde kemanı gene koruluklardan yol alırken, bir ağacın altında, yaprakları kendilerine siper yapmış iki genci başbaşa gördü. Onları rahatsız etmeden geri dönecekti, fakat kendi isminin geçtiğini duyunca, gayri ihtiyarî durdu; dinlemek hevesine kapılmıştı.

Sesler yükseldikçe Esin hayretten hayrete düşüyor; oraya yıkılmamak için, en yakın bir ağacın dalına tutunmuştu...

Bu ses, bu erkek sesi «Türker» indi. Bu nasıl olabilirdi?!.. Hem de Esinin izzetinefsini düşünmeden.. onun sevgisini yerden yere vurarak konuşmak... Hayır buna imkân yoktu ve olamazdı da.

Onlara doğru biraz daha yaklaştı.. ve anladı ki, aylardan beri kendini sever gibi görünen «Türker»; kemanından başka hiç bir şeyine bağlı değilmiş!.. Demek aylardan beri döktüğü gözyaşı.. kurduğu hulyaların hepsi boşmuş. Türkerin bu sözleri Esinin kulağında bir bomba gibi patlamıştı:

— Evet Aysel! evet sevgili yavrum! ben senden başka hiç kimseyi sevmedim. Sana, seviyorum diye söyledikleri o Esin, benim yalnız arkadaşımdan başka bir şeyim değil. Onun ben yalnız kemanını sevdim, sanatını sevdim Aysel.. O beni sevmiş olabilir.. fakat neye yarar.. ben onu sevmedikten sonra. Hem bilsen Aysel, o çok hassas bir kız. Eğer şimdi doğrudan doğruya ona hakikatı anlatmış olsam; belki bir san'atkârı kaybetmiş oluruz.. Bırak zavallı bu işte hevesi geçinceye kadar oyalansın.

Esin, daha fazlasını dinlemeden, kemanını otlar üzerine fırlattı.. gözleri yaşiçinde, geldiği yoldan gerisin geriye, hızla koştu... arkasından kalın bir sesin hayretle:

— Esin!..

diye bağırdığını duymamıştı bile...

***

Aradan iki sene geçti. Esin, bir defa bile kemanını eline almadı. Erkeklerden, erkeklerin bulunduğu meclislerden uzaklaştı; âdeta inzivaya çekilmişti. Annesinin israriyle iştirak ettiği bu vapur gezintisinde, kendi gibi sessizliği tercih edenbir genç erkek görünce,hayret etmemişti. Yalnız birkaç defa gözlerini genç erkeğe çevirerek: « Sen de benim gibi betbaht mısın? » demek ister gibi bakmıştı.

Hayat, ne anlaşılmaz bir muamma!.. İki yıl evvel kahkahalarından durulmayan bir insan..ne çabuk hayatın darbeleri karşısında kırılıveriyor, yelkenleri parçalanmış bir kayık gibi hareketsiz kalıyor.

Esinin gözlerindeki manayı okuyan genç erkek, yerinden yavaşça kalktı, Esini dansa davet etti. Esin, ilkönce şaşkın bir vaziyette gözlerini genç erkeğin gözlerine dikti, sonra hafifçe kızaran yüzünü, karşısındakine göstermek istemiyormuş gibi, başını önüne eğdi ve yalnız onun işitebileceği bir sesle:

— Affedersiniz sizi reddetmek ayıp olacak; fakat beni mazur görün. Bu gece sessizliği tercih ediyorum!.. dedi.

Genç erkek titrek bir sesle:

— Ben de aynı vaziyetteyim bayan!. Ben de sizin gibi sessizliği tercih edenlerdenim.. fakat hayatın, inanların üzerime yükledikleri ıstırabın altında artık inlemeye kuvvetim kalmadı.. Ricae ederim bu iki dakikalık bir eğlenceyi benden esirgemeyiniz!...

Esin iki yıldan sonra ilk defa olarak bir eğlenti yerinde bulundu.. ve ilk defa olarak vücudu bir erkeğin kolları arasında olduğu halde orta yerde döndü, döndü...

***

— Evet bayan Esin! ben de sizin gibi, belki de daha ziyade bedbahtım.. Nekadar ağladım bilseniz bayan Esin?. Kaç gece bir vefasızın ardından ölmeyi düşündüm;sonraları bu düşünceleri, erkeklik gururuna yediremiyerek vazgeçtim; fakat şimdi asla.. yaşamak istiyorum bayan Esin!.. Anladınız mı yaşamak.. Amma hayır, gözyaşlarımla boğularak yaşamak değil. Bilâkis, gülerek.. hayatın zevkini tatarak yaşamak istiyorum. Siz de.. Siz de bayan Esin, bu hayat yolunda benimle beraber olmak istemez misiniz? İçiniz, tatlı bir saadetin hasretiyle bunalmıyor mu? Lâkin niçin ağlıyorsunuz? Bu gözyaşları neden? Bırakın Allah aşkına.. Eğer, hatıralarınızla başbaşa kalmak istiyorsanız, ben aranızdan çekileyim.

Esinin kulağında bu sözler bir beste gibi çağıldadı.

Hakikaten neden.. ve kimin için ağlıyordu. İki senedenberi kendine gözyaşı döktüren o vefasız; acaba bir defa olsun onu düşünmüş müydü?. Bir defa olsun gözlerinden Esinin hayali geçmiş miydi?..

Esin, ıstırap yükünü omuzlarından atmak ister gibi silkindi.. sonra başını yukarıya doğru kaldırarak:

— Nahit!..

Diye inledi...

Nahit, genç kızı omuzlarından tutarak kendine doğru çekti. Esinin gözlerine uzun uzun bakarak, ona mazisini.. herşeyini anlattı.. sonra Esinin ellerini avuçlarına alarak:

— Söyle Esin! diye yalvardı; söyle benden ayrılmıyacaksın değil mi? Bu gecemiz bir rüya değil.. bir hakikat değil mi?

Ve sen de, sen de benim.. benim her şeyim olacaksın değil mi?

Esin, rüzgârın tesirile öne gelen saçının buklelerini arkaya doğru iterek, ayağa kalktı..

Elini Nahitin koluna geçirerek:

— Yürü Nahit! dedi; yürü.. bak ortada dönen çiftler ne kadar güzel eğleniyorlar; haydi biz de onlara karışalım.

. . . .

Danstan sonra, büfede şarap kadehlerini kaldıran Esinle Nahit, biribirlerine hafifçe fısıldadılar:

— Nişanımızın şerefine Esin!.

— Nişanımızın şerefine Nahit!.

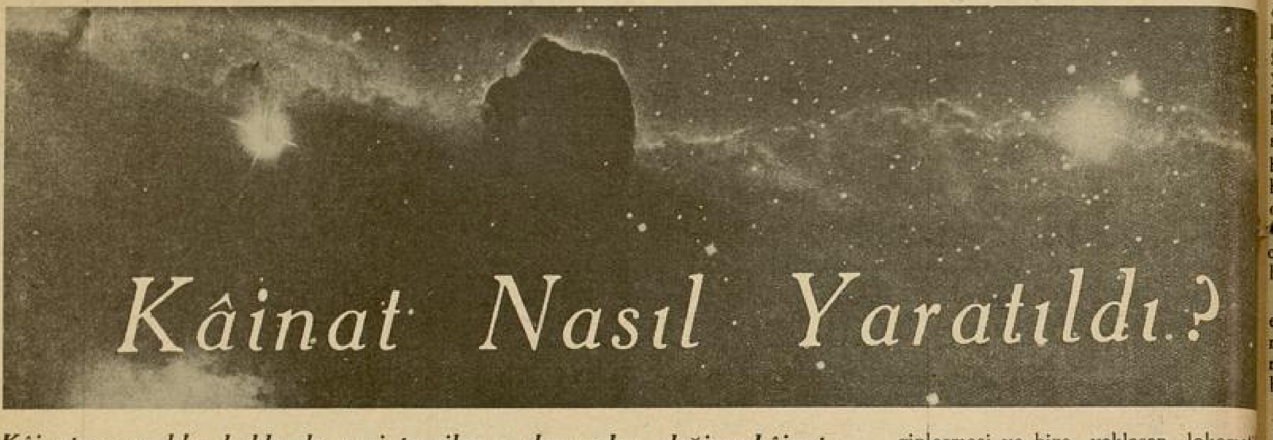

Kâinat Nasıl Yaratıldı?

Kâinatın yaradılışı hakkında yeni teoriler — durmadan değişen kâinat — yeni yaradılmakta olan yıldızlar — inanılmayacak sür'atler — her yağmur damlası bir alettir — yıldızlarda neler bulunduğunu nasıl öğreniriz — kâinat bir patlama neticesinde yaradılmış — kâinat bir balon gibi şişiyormuş — boşluk da bir cisimdir - kâinat hudutsuz değildir — iki nokta arasında en kısa yol münhanidir—ışık hem dalga hem maddedir — cazibe denilen şey yoktur — başdöndürücü rakamlar — Allah en büyük riyaziyecidir.

Yazan :
Kâzım Sevinç Altınçağ

Kâinatın yaradılışı ve bu günkü yaşama tarzı hakkında son zamanlarda yeni yeni teoriler ileri sürülmüştür. Bu inanışların hemen hepsi meşhur Einsteinin izafiyet teorisine dayanmaktadır. Bu inanışları okuyucularımıza anlatırken Einstein teorisini, mümkün olduğu noktalarda, halkın anlayabileceği bir şekle sokmuş olan, büyük Avrupa bilginlerinin çalışmalarından istifade edeceğiz.

Son birkaç sene içinde, kâinatın durmadan değiştiği düşüncesi, bilginler arasında kabul edilmeye başladı. Bunu nasıl anladılar mı diyeceksiniz ? Bakınız, anlatayım: gökdeki yıldızlar arasında Nebula denilen birtakım muazzam bulut kümeleri vardır. Bunların bir kısmı milyonlarca yıldızlardan ibaret bir kâinat, bir kısmı da daha yeni yaradılmakta olan yıldızlardan mürekkep birer kümedir. Daha yeni yaradılmakta olan yıldızlar henüz gaz halinde, yahut yarı erimiş ateş halinde bulunurlar.

Son zamanlarda, işte bu Nebula denilen kâinatların, dünyamızdan, saniyede binlerce mil gibi korkunç bir süratle uzaklaştıkları anlaşılmıştır. Bu sürat en az bin saatlik bir yolu bir saniyede almak demektir. Artık siz bu yolculuğun ne başdöndürücü birşey olduğunu hesap edebilirsiniz.

Peki, bu uzaklaşma nasıl anlaşılmış ve hesap edilmiş ?

Hepiniz biliyorsunuz ki güneşin ışığı bir ucunda kırmızı, öteki ucunda menekşe rengi olmak üzere yedi renkten mürekkeptir. Güneşin ışığı - bir bakımdam - şu bizim bildiğimiz su ve radyo dalgalarına benzeyen dalgalardan ibarettir. Konuştuğumuz zaman çıkardığımız sesler de bir takım dalgalardır. Bu dalgaların uzunluk ve kısalığı notaları vücude getirir. Mütehassıs bir kulak bu notalar arasındaki farkı kolayca anlıyabilir. Fakat güneş ışığını yapan renk dalgalarını biribirinden ayırmak göz için mümkün değildir. Bunu ayırmak için bir alete ihtiyaç vardır. Bu alet o kadar basit bir şeydir ki, şimdi söylesem şaşarsınız: Bu alet yağmur damlalarıdır. İşte bu yağmur damlaları gökte güneş ışığını yedi renge ayırdığı zaman, semaya o güzel manzarayı veren (alâimi sema) meydana gelir. Biz de ayni işi yapmak için, menşur denilen üç köşeli camdan yapılmış, spektroskop adındaki aleti kullanırız.

Güneşin bu yedi renginden en kısası menekşe rengi, en uzunu da öbür uçta bulunan kırmızı renktir.

Dünyada bulunan her maden yandığı zaman çıkardığı ışık spektroskop ile muayene edildiği zaman, üzerlerinde bir takım parlak ve karanlık çizgiler görülür. Demek ki her basit cismin kendine mahsus bir ışığı vardır. İşte güneşin ışığında da bütün madenlerdeki parlak ve karanlık noktalar vardır. Bundan anlıyoruz ki güneşte, dünyamızda bulunan her madenden vardır. İşte yine bu usulle her yıldızda ne gibi madenler ve cisimler bulunduğunu anlamak mümkündür.

Eğer bir yıldız bizden uzaklaşıyorsa onun ışığı daha ziyade kırmızılaşır. Yani onun çıkardığı ışıktaki kırmızı dalgası daha genişlemektedir. Eğer yıldız bize yaklaşıyorsa ışığı daha az kızarır. Bu, tıpkı bizden uzaklaşan bir lokomotifin sesinin enginleşmesi ve bize yaklaşan lokomoti[f] sesinin yükselmesi gibidir. Bu lokom[otif] sesinin enginlenmesi, yıldızdaki ışıklar[ın] [kı]zarmasının aynıdır. (Buna Doppler te[cru]besi denir).

İşte bilginler, ışıktaki bu hassa[dan] istifade ederek bir takım kâinatların b[iz]den uzaklaşmakta olduğunu anlamışlar[dır]. Şimdi bakalım bu uzaklaşmadan ne g[ibi] neticeler çıkıyor:

Lemaitre Teorisi: Meşhur fizik ve A[s]tronomy bilgini Lemaitre'ye göre kâi[nat] iki milyar sene kadar önce bir patla[ma] neticesinde meydana gelmiştir. Mükem[mel] bir teori değil mi? Bakınız Lemaitre, [te]orisini nasıl izah ediyor. Bundan iki m[il]yar sene evvel kâinat denilen şey mu[az]zam bir radyo atomundan ibaretti. [Bu] atom biran içinde, bir hadisenin tesi[riyle] (Haydi bu hadiseye kıvılcım diyelim) b[i]denbire patlayıverdi. Bu patlama bugü[ne] kadar aşağı yukarı iki milyar sene dev[am] etti. Tabiî patlama neticesinde atom p[ar]çalandı ve her parçası korkunç bir s[ür]atle merkezden uzaklaşmaya başladı. [Bu] uzaklaşmalar esnasında ufak parçalarda[n] bir takım infilâklar meydana geldi. İşte b[un]dan sayısız kâinatlar meydana geldi. İşte o [iki] milyar sene önceki infilâk sürati halâ k[âi]natları, inanılmaz bir süratle, merkezd[en] uzaklaştırıyor. Böylece kâinat gittik[çe] genişliyor ve genişliyor. Tabiî zam[an] geçtikçe bu sürat te azalıyor. Teori[nin] tabiî neticesi olarak, bir zaman gelec[ek] ki artık sürat sıfıra inecek ve kâina[tın] genişlemesi duracak, fakat o zaman [...] o zamana kadar acaba ne olacak... Bu[na] bundan sonra gelecek yüz binlerce se[ne]ler cevap verecektir.

***

İkinci teori Sir Arthur Eddington'[un] düşüncesidir. Edington İngilterenin [en] tanınmış fizik Astronomy bilginlerinde[n]dir. Bu bilgine göre kâinat, tıpkı b[ir] lâstik top gibi, durmadan şişmektedir.

Şimdi biz, bu satırlarda, Einstein'[in] izafiyet teorisinin hudutlarından içeri

girmiş bulunuyoruz. Bu inanışa göre (feza) dediğimiz boşluk ta başlıbaşına bir varlıktır. İşte boşluk denilen bu acaip varlığın da bir nihayeti vardır. Peki, siz diyeceksiniz ki boşluğun bittiği yerde acaba ne başlar? Bunu, madem ki sordunuz, bari cevabını vereyim. İşte, şu yukarıda söylediğim, şişmekte olan kürenin dışı bizim boşluk dediğimiz şeydir. Kâinat ta bu boşluğun bir hassasıdır. Bu kürenin dışının acaba bir ucu var mıdır. Tabiî yok! Çünkü bir lâstik topun üzerine bir karınca çıkıp yürümiye başlarsa, tuttuğu yolun hiçbir zaman nihayetine varamaz.

Biz şimdiye kadar iki nokta arasında en kısa yol müstakim hattır, diye öğrenmiştik. Halbuki şimdi en kısa yolun bir münhani olduğuna inanacağız. Çünkü bir balon üzerinde hiçbir müstakim hat bulunamaz. Bundan başka bir yerden çıkan ışık hiçbir vakit çıktığı yere dönmez, diye bir inanışımız daha vardı. Şimdi Einstein teorisine göre bunun da yanlış olduğunu öğreniyoruz. Çünkü madem ki boşluk münhanidir ve mahduttur, yani nihayeti vardır. O halde bir yerden çıkan ışık ta dönüp dolaşıp ayni yere gelebilir. Bundan başka ışığın da, bu satırları yazdığım kalem gibi bir madde olduğuna, ağırlığı bulunduğuna da kendimizi inandırmaya çalışacağız. Işık denilen maddenin bir yıldızın yanından geçerken, onun cazibesine kapılarak, biraz o yıldıza doğru eğildiğini de kabul edeceğiz. (Yukarıda ışığın bir dalga olduğunu söylediğim için şimdi ışık bir cisimdir, dediğim zaman herhalde şaşırmışsınızdır. Evet, ışık hem dalga, hem de maddedir. Bunu başka bir yazımda anlatacağım). Einstein, şimdiye kadar öğrendiğimiz cazibe kanunlarını da kabul etmiyor. Yıldızların yollarının münhani olması, biribirlerini kendilerine çektikleri için değil, boşluğun eğri olduğu içindir. Demek ki yıldızlar boşluğun biçimine uyarak, kayıp gidiyorlar.

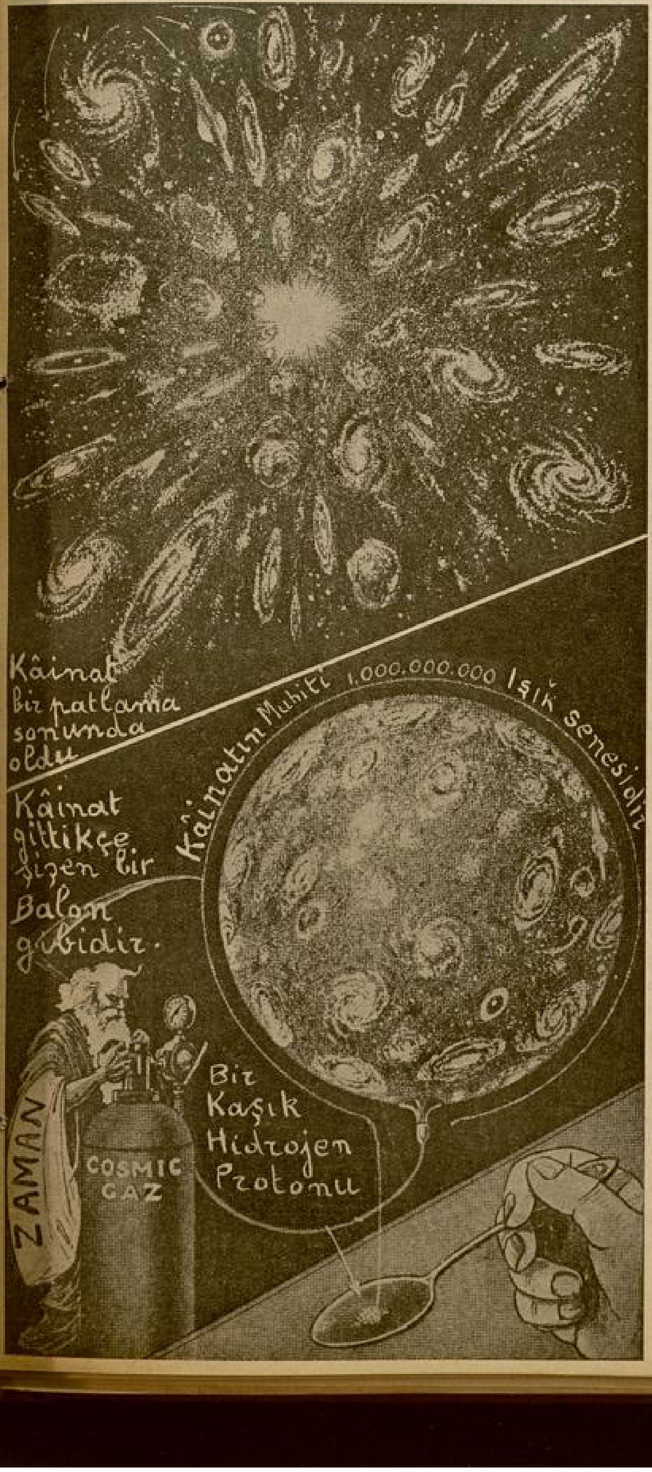

Şimdi bir balon şiştikçe üzerinde bulunan noktaların aralarındaki uzaklık fazlalaşır. İşte bizim de kâinat dediğimiz muazzam küre de şiştikçe yıldızlar arasındaki mesafe biribirinden uzaklaşıyor ve biz de böylece yıldız kümelerinin bizden uzaklaştıklarını görüyoruz. Bu kürenin üzerinde her nokta da merkez olarak alınabilir. Zaten Einstein teorisine göre insan, nerede bulunursa bulunsun daima kâinatın merkezini teşkil eder.

Bizim bildiğimiz müstakim hat nekadar uzatılırsa uzatılsın hiçbir zaman öbür ucuyla birleşemez. Halbuki bir küre üzerinde bulunan bir müstakim hat uzatıldığı zaman, nihayet öteki ucuyla birleşir. Bunun için biz gökte bir noktaya bakıp bir Nebulayı görebiliriz: Bu noktanın tam aks olan bir noktaya bakarsak ayni Nebulayı yine görebiliriz. Bu, ayni Nebulanın diğer ucundan başka birşey değildir.

***

Şimdi biraz da kâinatın genişliğinden bahsedelim: Dünyanın bir tarafından öbür tarafına olan uzaklığı bir milyar ışık senesidir. Şimdi yeni bir güçlük karşısında kalıyoruz. Acaba ışık senesi nedir? Bir ışığın bir saniyede aldığı yol 300,000 kilometredir. Öyle ise bir ışık saniyesi 300,000 kilometredir. Işık senesi bir ışığın bir senede aldığı yoldur. Artık bir milyar ışık senesi düşüncesile başımızın dönmesi pek tabiîdir. Bir milyar ışık senesini (mil) olarak rakamla göstermek için ilkin (6) rakamını yazacağız, sonra bunun önüne tamam (21) tane sıfır koyacağız. Ne uzun bir rakam sırası değil mi?. Biz, böyle büyük rakamlara atomları saydığımız zaman da rastlayacağız. Meselâ Hidrojen protonlarını (Hidrojen atomunun ciğerdeki) bir parmaklık bir uzunluk yapmak için yanyana koymak lâzımgelse o kadar çok proton dizmek lâzımgelir ki bunu (25) adedinin önüne 12 sıfır koyarak gösterebiliriz.

Şimdi kâinatın etrafına protonlardan yapılmış bir halka geçirmek istesek acaba nekadar proton kullanacağız? 6 adedinden sonra 39 sıfır koyarsak bu protonların sayısını göstermiş oluruz. Bu protonlar o kadar ufaktır ki, bir küme halinde toplasak bir çay kaşığını ancak doldurur. Bu kadarcık birşeyin ağırlığı bizim kaldırabileceğimizden ziyadedir. Fakat bunları bir kaşığa toplamak, hiçbir suretle, mümkün değildir. Çünkü protonlar için dünyada mevcut en katı şeyler bile bir süzgeç vazifesi görür. Yani proton herşeyin bir tarafından girip öte tarafından çıkarlar.

***

Görülüyor ki şimdiye kadar anlatmak istediğimiz şeyler hep riyaziye bilgisine dayanıyor. Zaten Einstein teorisinin derinliklerine girerek onu iyice anlamak için yüksek riyaziyeyi iyice bilmek lâzımdır.

Zaten son zamanlarda bilginler, kâinat bir riraziye formülü ve Allah en büyük riyaziyecidir, diyorlar.

DİKENLİ ÇİT

YERLİ ROMAN : YAZAN: CAHİD UÇUK

Herşeyde gizli bir hüzün var sanki...

— Aylâ Nine, bir hafta sonra gidiyoruz.

Başımı çevirerek gözlerine baktım:

— Nereye ustacığım?

— Rahat, kaygusuz yaşayabileceğimiz bir yere...

— Gidelim ustacığım.

İçimde bir sızı var. Bu beraber gidişe inanamıyorum.

— Memnun olmadın mı Aylâ Nine?

— İnanamıyorum ki ustacığım.

— Niçin Aylâ? Herşeyimiz hazır, bir hafta sonra bir sabah, otomobille gelip seni alacağım.

— Dilekten mi?

— Hayır, apartmandan. Gece eşyalarını hazırlıyacaksın. Daha güneş doğmadan geleceğim, pencerenin altında korna çalacağım, sen bavulunu alarak ineceksin.

— Sonra ustacığım!

Ustam, sevinçle gülüyordu:

— Seni yanıma alacağım, o dakikadan sonra Aylâ Nine ile, ustası bir daha biribirlerinden ayrılmıyacaklardır.

— Sahi mi ustacığım?

— Sahi Aylâ Nine...

Susuyoruz, bakışıyoruz. Ustam, birşey soracak gibi, fakat soramıyor sanki.

— Birşey mi soracaksın ustacığım?

— Evet Aylâ, nereden anladın?

— Gözlerin söyledi...

Ustam düşünüyordu:

— Benimle beraber yola çıkarken, arkanda kalanlara acımıyacak mısın? Yüreğinde üzüntü yok mu?

Ustamın sorguları kulaklarımda çınlıyordu. Bu çınlayışla beraber, bütün hayatım gözlerimin önünden geçiverdi. Çocukluğum, geceleri yatağımın üzerine iğilen annemin sevgili yüzü, bahçelikler; deniz kıyıları, portakal çiçeklerinin kokuları, derin bakışlı gözlerile yüzüme bakan İhsan, kaşları çatılmış babam...

— Ne düşünüyorsun Aylâ?

Annem ağlıyacak, babam üzülecek, kızacak, arkadaşlarım şaşacak, İhsan dünyaya küsecekti.

Gülümsedim:

— Yüreğimi yokluyorum ustacığım.

Ustam, bütün dikkatile yüzüme bakıyor, gözleri sorgu doluydu.

— Üzülecek misin Aylâ Nine?

Dudaklarımdan dökülecek sözlerin ne olacağını kestiremiyordum, cevap vermedim. Gözgöze bakışarak susuyoruz.

№: 19

Böyle gözgöze bakıştığımız vakitler, zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyorum.

— Aylâ Nine, seninle karşı kıyıya geçelim mi?

Karşı kıyıların sisi çözülmüş, taze yeşillikleri gülümsüyor gibiydi.

— Geçelim ustacığım...

Ustam yerinden kalkarak, sol taraftaki küçük iskeleye doğru yürüdü. Onun arkasından bakarken biraz önceki sorgusunun karşılığını kendi kendime yavaş sesle verdim:

— Seninle yürüyeceğim, gideceğim hiçbir yol, bana arkamdakileri hatırlatmıyacak, beni üzmiyecek. Seninle gitmeğe razıyım ustacığım.

Ustam, gülümsiyerek dönmüştü:

— Haydi Aylâ Nine!

Kalktım, ustam elini uzatarak, elimi avucuna aldı:

— Aylâ, karşı kıyıya geçince karnımız acıkacak. Sen sandala git, ben, şuradan biraz yiyecek alayım.

Avucundaki parmaklarım onun parmaklarına sarılmıştı:

— Beraber gidelim, ustacığım.

Ustam candan bir gülüşle yüzüme baktı:

— Peki Aylâ Ninecik, beraber gidelim.

Ağır ağır yürüyerek gazinodan çıktık, biraz ileride dükkânlar var.

— Ne alalım Aylâ?

Düşünmeden cevap verdim:

— Biraz peynire, kmek.

— Güzel!

— Birşey daha almaz mısın?

Ustam gülüyordu:

— Sen söylemesen bile, ben alacaktım Aylâ. Senin sevdiğin şeyleri hiç unutmam.

Dükkâna girdik, taze francala, kaşar peyniri aldık. Tezgâhtaki çocuk paketi uzatırken, ustam küçük camlı dolaptaki çikolataları elile gösterdi:

— İki büyük paket nestle de veriniz!

Gülerek ustamın yüzüne baktım.

Çocuk çikolataları sararak uzattı, dükkândan yine elele çıktık. Gazinonun kumlu yolunda yürürken, ustam karşı kıyılara bakıyordu:

— Karşılar ne güzel değil mi Aylâ?

— Sis dağıldı, güzelliğini görebiliyoruz ustacığım.

Konuşmak istemiyorum, yüreğimde bir uyuşukluk var. Birdenbire duyduğum büyük sevincin korkusu mu acaba?

Kıyıdaki küçük iskeleye gelmiştik. İhtiyar Rum kayıkçı seslendi:

— Küreği siz mi çekeceksiniz?

— Biz çekeceğiz Barba, sandalı yanaştır!

İhtiyar Rum, sevinmiş gibi gülümsiyerek sandalı, merdivene yanaştırmıştı:

— Allah razı olsun. Sayenizde hem para alacağım, hem de dinleneceğim.

Ustam sandala atlamıştı:

— Ver elini Aylâ!

Elimi ona uzattım, kuvvetli parmaklarile tutarak beni çekti. Sandalın arka tarafındaki kırmızı kadife şiltelerin üzerine oturdum. Ustam küreğe geçti.

— Allahısmarladık Barba.

— Güle güle, yalnız akıntıya dikkat edin, sol küreği kuvvetli al...

Ustam, ceketini çıkararak bana uzattı:

— Seni kuş gibi uçuracağım Aylâ. Göz açıp yumuncaya kadar, kısacık bir zamanda, karşı kıyıya geçeceğiz...

Güldüm:

— Bakalım?

— Neden Aylâ, beni kuvvetsiz mi sanıyorsun?

— Sular çırpıntılı, akıntı var. Kürek çekmek zor olur.

Ustam gülüyordu:

— Ben, Boğaz çocuğuyum Aylâ Nine. Suları, çırpıntılarını, akıntılarını bilirim, sonra istersen, yelken bile açarız.

— İstemem ustacığım. Beni karşı kıyıya rüzgâr değil, kollarının kuvveti geçirsin.

Ustam, kuvvetli soluklar alarak kürek çekiyordu, dönüp arkama baktım, kıyıyla aramıza giren çırpıntılı, mavi sular genişliyordu.

Serin deniz rüzgârı yüzüme çarpıyor, şakaklarımdaki, alnımdaki ince büklümleri uçuruyordu.

— Aylâ Nine, tıpkı bir çocuk gibisin. Bugün, benim eşim değil, çocuğumsun Aylâ. Bana bir şarkı söylesene yavrum...

— Beraber söyliyelim. Senin bir kavga türkün vardı ustacığım... Ben iyi bilmiyorum fakat, sana uyabilirim.

Ustamın, kuvvetli kollarile çektiği kürekler, suları ve çırpıntıları, akıntıyı dinlemiyor, kayıyorduk. Ustam, kalın ve sıcak sesile «Kavga» türküsünü söylemeğe başladı. Ben de ona uyuyorum. Bu sevgili, kalın ve sıcak ses, kulaklarıma doldukça, karşı kıyılar, sular, gözlerimden siliniyordu. Ay ışığıyle parlayan süngü uçları görüyor gibiyim.

Ustam birdenbire sustu:

— Niçin sustun ustacığım ?

— Bu şarkıyı söylemek istemiyorum Aylâ. Sen bana, bir köy türküsü söyle...

Sesinde yalvaran, emreden bir ahenk vardı. Gözlerimi kapadım. Onun çok sevdiği bir köy türküsünü söylemeğe başladım.

Türkünün son sözü dudaklarımda tükenince, ustamın sesini duydum.

— Aylâ Nine aç gözlerini!..

Gözlerimi açtım.

— Yavrum benim, bugün her zamandan daha güzel söyledin, sesin de çok tatlı.

Ayrıldığımız kıyı, karşı kıyı olmuştu. Yeşil bir bahçenin önündeki kayalıkların dibinde duruyorduk.

— Çıkalım mı Aylâ?

Ustam, sandalı taşlara bağladı, sandaldan atladık, büyük ağaçların nemli gölgesinde dizboyu yeşil çimenler var, denizle güneş arasında yattıktan sonra, çimenli serin bahçe bize cennetten bir köşe gibi gelmişti.

— Şu büyük ağacın altına oturalım ustacığım.

Ustam, omuzlarındaki paltoyu çimenlerin üzerine serdi, oturduk.

Yan taraftaki sık yapraklı çitlenbik ağacından bülbül sesleri taşıyor. Deniz kayalıklı kıyıda, küçücük çırpıntılarla şırıldıyor, yaprakların arasından damla damla sızan güneş ışıkları çimenlerin üzerinde titriyor.

Ne mesudum.

Ustam, karşı kıyıdaki gibi, solgun yüzlü değil. Gözleri parlıyor, yanakları renklendi.

Gölgeli ağaçlar, uzun yeşil çimenler, bülbül sesleri, denizin şırıltısı, ta yürekten gelen bir sevinçle beni çocuklaştırıyor, fakat, ustamın yanında olmak, onun sesini, sıcaklığını duymak ve hayalimdeki cennetin bahçelerine benzeyen bir bahçede onunla yapayalnız kalabilmek, beni kadınlaştırıyor, yüreğimdeki çocukluk duygularını uzaklaştırarak, sevgimin büyüklüğünü duyuruyor.

— Ustacığım, ne mesudum bilsen !

Ustam, yeşil, yangınlı gözlerile gözlerime baktı. Kısık, sıcak sesle kulağıma fısıldadı :

— Ben de mesudum Aylâ Nine. Fakat bu yürek keyfi sade, burada beraber oluşumuz için değil, bir hafta sonra bir daha ayrılmamak üzere birleşeceğimizin büyük sevincinden doğuyor, anlıyor musun Aylâ?

Başımı onun omuzuna bıraktım :

— Daha anlat ustacığım!

Ustam, saçlarımı okşuyor, karşı kıyılara bakarak, yavaş sesle söylüyordu :

— Çıkabileceğimiz ilk iskelede nikâh olacağız. Sana uzun beyaz etekli bir gelin elbisesi, beyaz bulutlar gibi bir duvak alacağım. Benim gelinim olacaksın Aylâ, vapura döneceğiz, gece üst güverteye çıkacağız. Boş bir köşede bana ilk konuştuğumuz geceki köy türkünü söyliyeceksin Aylâ Nine. O geceden sonra sarı saman saçlı, yeşil yaprak gözlü, güzel Aylâ, benim karım, yüreğimin, canımın, hayatımın yoldaşı olacak...

Başımı ustamın ateş göğsüne saklamış, duyduğum doyulmaz sevinçle ağlıyordum, ustam saçlarımı okşuyrdu.

— Ustacığım, bir dakika bile senden ayrılmıyacağım, ayrılmak korkusu yüreğimi yakmıyacak değil mi ?

Ustam, beni kuvvetli kolları arasına almıştı.

— Bir dakika bile seni gözümden ayırmıyacağım Aylâcığım Senden ayrılmanın, sensiz kalmanın korkusunu duymıyacağım artık. Seninle, benim okuduğum büyük şehre gideceğiz. Orada, beni çok seven profesörlerim var, tahsilimi titirdiğim zaman beni bırakmak istememişlerdi. Onlara geleceğimi, bana bir hocalık vermelerini yazdım; cevap geldi, yerim hazır. Seni hoca olduğum konservatuvara talebe olarak vereceğim. Biribirimizden ayrılmadan çalışacağız, yaşayacağız Aylâ Nine. Bu işler istediğin gibi değil mi ?

— Hiçbir eksiği yok ustacığım !

Gözlerimin önüne, birçok genç kızın, genç erkeğin çalıştığı bir konservatuvar geliyor, kulaklarıma karmakarışık çalgı sesleri doluyor, ustamın tunç renkli, keskin manalı yüzünü, yeşil gözlerini büyük bir heyecanla tutuşmuş, ders verirken görüyor gibiyim. Ben de onun karşısında yine buradaki gibi ders alacağım. Ne güzel, ne güzel hayat yarabbil..

— Aylâcığım, karnın acıkmadı mı ?

Ustamın sorgusile, rüyamdan uyandım. Yaşlı gözlerimle gülerek ona baktım:

— Acıkmışım ustacığım.

Oturduğumuz yerde yiyeceklerimiz yoktu. Ustam, elile, kayalara bağladığımız sandalı gösterdi:

— Gidip getireyim Aylâ.

Ben, ondan önce yerimden fırlıyarak kayalıklara doğru koştum, ipi çekerek sandalı yanaştırdım, paketleri alarak döndüm. Ustam, büyük ağaca arkasını dayamış, gülerek bana bakıyordu:

— Keçi yavrusu gibi kızsın Aylâ, kayaların üzerinde, düzlükteymişin gibi, korkusuzca sıçrıyorsun.

— Ben, kıyısı kayalıklı, denizi derin bir sahilin kızıyım. Kayalardan keçi yavrusu gibi sıçrar, derin sularda balık gibi yüzerim.

Korku nedir, bilmem ustacığım!

— Bana taş mı atıyorsun Aylâ nine?

— Niçin?

— Biraz önce, Boğaz çocuğuyum! diye, sana öğünmüştüm.

Güldüm:

— Benim gönlüm fesatlık düşünmeyecek kadar iyidir:

Bu manasız sözlere kahkahalarla gülerken, ustamın paltosu üzerine diz çökerek, paketleri açtım. Hışırdayan parşömen kâğıtları bize örtü olmuştu. Ustam, cebinden bir çakı çıkararak bana uzattı:

— Bu da bıçağımız Aylâ.

Ekmeği, peyniri kestim. Çıkulataları kırmızı kâğıtlarını açarak, parlak telleri içinde bıraktım.

— Ustacığım, bu mükemmel yemeğin üzerine içecek suyumuz da olsaydı!

— "Var" Aylâ"!

Şaşarak, dört yanıma baktım:

— Nerede?

— Sandalda! ihtiyarın testisi. Pazarlık ederken, Göksu testisidir. İçindeki Çubuklu suyudur. İçin, diye methetmiş, bize bırakmıştı.

— Öyleyise yemeğimizi yiyelim ustacığım.

Kâğıdın ucundan bir parça koparak ustama uzattım:

— Peynir tutmak için bir nevi çatal.

Ustam, gülerek aldı. Deniz kokulu hava, kuş ve su sesi dolu yeşil, kimsesiz kıyı iştahamızı açtı. Aç, yaramaz çocuklar gibi, hiç konuşmadan, gülerek yiyorduk. Bu yemek yeyiş uzun sürmedi.

Damağımda, çıkolatanın son parçasını keyifle ezerek, sandalı işaret ettim:

— Su!...

Ustam, ayağa kalkınca, bize örtü, tabak, çatal işini gören kâğıtları toplıyarak, eline verdim. Ustam, onları top gibi yuvarlıyarak kıyıya doğru koştu, denize fırlattı. Gitmesile, elinde testi dönmesi, bir olmuştu.

— Gel Aylâ.

Yanına yaklaştım. Ustam, çimenlere bir dizi üzerine oturarak, testiyi öbür dizine dayamıştı. Su, pınardan akar gibi incecik bir ses çıkararak şırıldıyordu.

Ustam, sol avcunu yıkayarak, akan suyun altına tuttu:

— İşte sana portatif bir pınar ve su tası Aylâ...

Yere diz çökerek, onun su dolu avcuna dudaklarımı değdirdim. Serin sudan yudum yudum içtim. Başımı kaldırınca ustam sordu:

— Doydun mu Aylâ?

— Doydum. Şimdi sen iç.

Ustamın bana içirdiği gibi, ben de ona avcumdan su içirdim. Testiyi gölgeye bırakarak paltonun üzerine, yan yana uzandık.

— Ustacığım...

— Söyle ninem.

— Görüşemediğimiz günlerde sana mektuplar yazmıştım.

Ustam, heyecanla doğruldu:

— Ben, onları almadım.

Güldüm:

— Alamazdın ki ustacığım.

— Niçin Aylâ nine?

— Çünkü onları göndermemiştim. Ama istersen okurum.

Ustam, gözlerimin içine bütün canile bakıyordu:

— Haydi Aylâ nine, oku! seni dinliyorum.

Yattığım yerden doğrularak, çantamdan bir deste sarı kâğıdı çıkardım. Birinci mektubu açarak okumağa başladım.

Ustam, yüzü sararmış, gözleri buğulu dinliyordu. Kucağımdaki mektupları okuyup, en son kelimesi tükenince, ustam, derin bir solukla içini çekti:

— Aylâ nine, bir daha ayrılmıyacağız, bu acıları bir daha çekmiyeceğiz...

Paltonun üzerine tekrar uzandık. Güneş göğü ortalamış, ağaçların, yeşil yaprak şemsiyelerinden sızan, baygın sıcaklık bizi uyuşturuyordu.

Başımı, ustamın koluna bırakarak, ona sokuldum, gönlümde sonsuz rahatlığın, ılık yorgunluğu vardı.

— Ustacığım uyumak istiyorum.

— Uyu Aylâ Ninem...

***

Mavi sular koyulaşıyor, karşı kıyıda ışıklar yanmağa başlıyordu. Sandalla geldiğimiz gazinoya döndük. Bahçe kapısından çıkarken ustam, elimi dudaklarına götürdü:

— Aylâ Nine, son kararımızı bir kere daha tekrarlıyalım, bu hafta içinde biribirimizi görmiyeceğiz. Haftanın sonunda sabah erkenden seni alacağım.

— Bir daha ayrılmamak üzere birleşip bizi uzak diyarlara götürecek vapura bineceğiz değil mi ustacığım?

— Evet Aylâ nine, şimdi seni tramvaya bindireyim...

— Niçin ayrı gidiyoruz ustacığım?

— Benim işim var. Otomobille gideceğim.

Elimi kuvvetle sıkıyordu:

— Sen, şu tramvaya atla!..

(Arkası var)

Mektup gönderenlere: Dikenli Çitin nasıl sonlanacağını merak edip soruyorsunuz. Biraz daha sabretmenizi dileriz. Suallerinizin cevabını, yakında bitecek olan eserinde, romanın sevgili yazıcısı vermektedir.

Pamuk Nine Cevap Veriyor:

******

Büyükada Nezihe Yalan

Kızım!

Bu işin hallini, zamana bırak, daha iyi olur sanıyorum. Çocuğun sevgisinin senin ismin gibi yalan olup olmadığı açığa çıkar.

Eğer, çocuk, hakikaten sana âşıksa, büyük aileden, zengin olmasına rağmen seninle konuşmakta devam eder ve sana "Evlenelim„ der. Aksi takdirde, seni sevmiyen adamın derdini çekecek değilsin ya, onu unutmağa çalışır ve unutursun da.

Yaşın küçük, dada çocuksun, bu, unutabilmene çok yardım edecektir emin ol kızım.

Seyhan: Erkek okulunda, sınıf iki B. de 336. Y. Atik

Oğlum.

Yüzdeki ergenliklere maalesef çare yoktur. Yaş icabı onlar çıkacaktır. Ama, diyeceksin ki, Pamuk nine, herkeste olmuyor. Bazı kan hararetlidir oğlum. Onun için fazla ergenlik çıkar. Aldırma, birkaç sene sonra onlar kendi kendine kaybolur. Yalnız ufak birşey söyliyeyim: Her sabah, kükürtlü sabunu iyice köpürt, köpüğünü yüzüne sür. Kuruyuncaya kadar bekle. Sonra yıka, bu, biraz iyi gelir.

Üsküdar: Abdullah.

Oğlum,

Haftada alacağın beş lira, ayda yirmi lira eder. Yirmi lira ile evlenmek doğru değil. Bu zamanda yirmi lira ile geçinmeğe imkân yok. (Kizin)!! babası vermeğe razı ise mesele yok. Demek ki, sende bir cevher görüyor, bu güzel kısmeti kaçırmak işine gelmiyor. Eğer (Kizin) e yardım edecek ise hemen nişan ol. Askerliğini yap, ve bu yağlı kapıya damat giriver. Senden talihli insan yok doğrusu. Yirmi lira aylıkla iç güveyi girmek kolay iş değil.

Üsküdar: X. Y.

Oğlum.

Yaşın on yedi imiş ama, yaşından daha küçük çocuklar gibi düşünüyorsun. Bir genç kızı seviyorsun, o da seni seviyor. Alâ, güzel, fakat, "Evli ve bir çocuklu ablan seni kıskanıyor„ bu olacak iş mi yavrum. Ablan ne diye seni kıskansın? Onlar senin, bu mevsimsiz sevgini hoş bulmıyarak - ki hakları da var - nasihat veriyor, seni bu sevdadan vazgeçirmeğe çalışıyorlar. Bir kere ablan hakkındaki yanlış düşünceleri düzelt, sonra öğütlerimi dinle: on altı, on yedi yaş gençliğin ilk çağlarıdır. Sonsuz heyecanlar bu yaşlarda başlar. Bütün bunlara rağmen, bir genç çocuğun iradesinin sağlam olması lâzımdır. Neden mi? yanlış atılan bir adım, ileride başa felâketler gelmesine sebebiyet verebilir.

Eğer biribirinizi çok seviyorsanız mekteplerinizi, derslerinizi unutmadan ihmal etmeden arkadaşlık edersiniz, tahsilinizi bitirdikten sonra, hayata atılır, sonra da evlenirsiniz...

Büyük aşkınızın sizi götüreceği yol budur. Yalnız akıllıca hareket etmek ve sabırlı olmak gerektir.

Y. İlker.

Oğlum,

Kadın sevgisi bu mu? diye soruyorsun. Kendinden çok büyük bir kadınla sevişmeğe kalkışmışsın, o kadın seninle eğlenmiş, ve seni "seviyorum„ diye de aldatmış. Bunlar olagan şeylerdir.

Birçok erkekler var ki, toy, saf, genç kızları, kadının sana söylediği gibi, bin dereden su getirerek aldatıyorlar. Onlar da, erkek sevgisi bu mu? diye soruyorlar.

Bazı insanlarda karşısındakini aldatmak, vazgeçilemiyen büyük bir zevktir. Bu zevk uğruna, senin gibi saf delikanlılar aldatılır, birçok genç kızlar gözyaşı dökerler. Bu huyda bir kadınla karşılaşmış ve aldanmışsın diye kendini üzme yavrum. Unutursun bu muhakkak. Hayat tesadüflerle doludur, hiç beklemediğin bir gün karşına seni bütün gönlüyle sevecek bir genç kıza rastlarsın. Vefasız, ve yalancı sevgiliyi unutmağa çalış, kadınların hepsi onun gibi değildir.

Bay Ö.Ö.R.

Genç kız mektep talebesi, sen işçi. Onun askerî mektep talebelerinde gözü var. Genç kız haklı. Herkes kendi akranile anlaşabilir. Onun zabitlerden hoşlanan gözlerine, işçi delikanlı hoşgelmiyebilir, bu, zevk ve gönül meselesidir, bay Ö.Ö.R... Onun gözünü ve gönlünü çelmek zor olsa gerek. İyisi mi sen bu sevdadan vazgeç. Ne çıkar canım, kendin gibi işçi bir genç kız bul, beraber çalışın, beraber yeyin ve dost, arkadaş olun, bundan daha zevkli birşey olabilir mi?

Pamuk Nine

BELGEVŞEKLİĞİNİ GİDERİR.
Tafsilât: Galata Posta Kutusu 1255

Yazan:
UMRAN
NAZİF
YİĞİTER

TANGONUN ÖLÜMÜ

İCTİMAÎ
TEZ ROMANI

No. 5

★

Onu, ufak yaşta iken - annesinin rivayetine göre - Mübeccele nişanlamışlar.. Fakat her nedense Rahmi beyin bir ısrarı ile bu nişan bozulmuştu..

Fakat o, Mübeccele karşı hâlâ bir alâka duymakta idi. Mübeccel ise onu artık bir ağabey gibi sever, bir kardeş gibi ona bakardı.

O, atak.. delice.. ilersini düşünmiyen, güzelce bir genç idi.Çok kere güzellik birçok genç kızları tatmin edebiliyor, fakat Mübeccelle Macidin düşünüşleri, zevkleri o kadar taban tabana zıddı ki!.. O, bu ayrılıştan son derece memnundu.

O gece köşkte, geç vakte kadar oturdular.

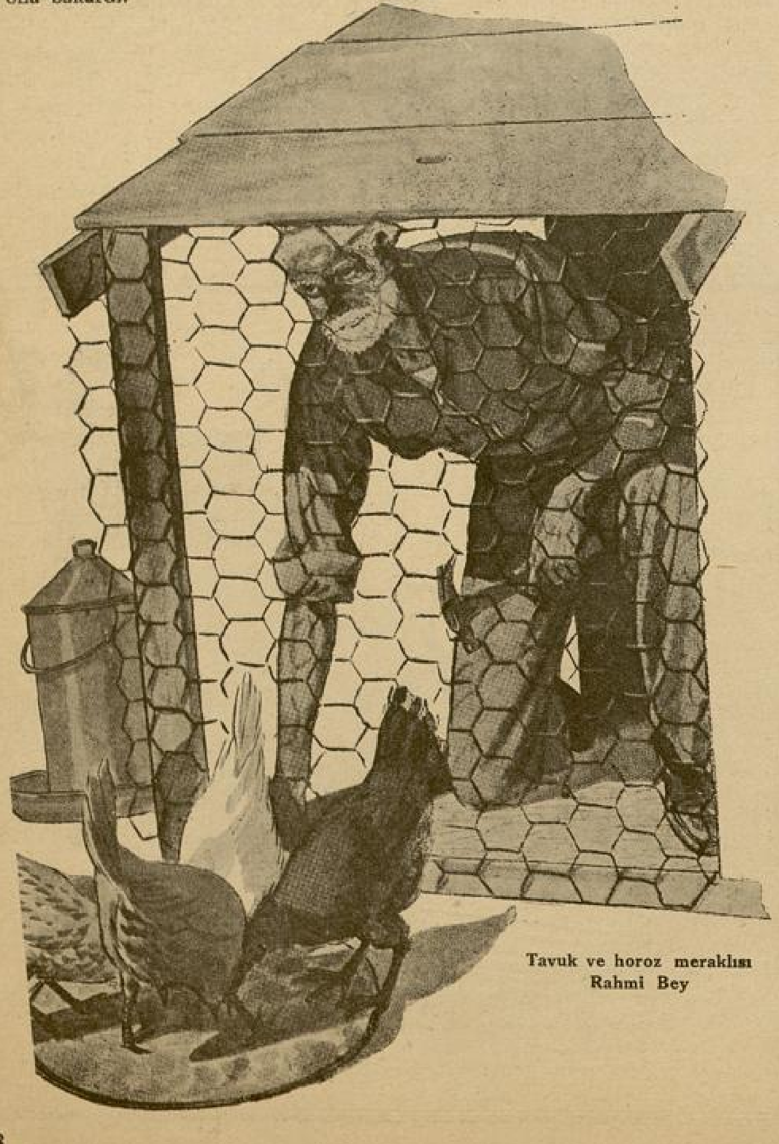

Tavuk ve horoz meraklısı
Rahmi Bey

Ulvi sık, sık kalkmak isteyor, fakat Rahmi bey bir türlü müsaade etmiyor; tavukculuktan ve Türkiyede bu hususta verilmesi lâzımgelen ehemmiyetten uzun uzun bahsediyordu.

Horozların envaından: Denizli horozlarının, Hint horozlariyle dövüşte boy ölçememelerile beraber; ötüşte, onlara, teveffük ettiği hakkında âdeta bir konferans vermişti.

Nihayet, gece yarısına bir saat kala kalktılar. Erenköyünün, tenha karanlık köşelerinde uyuyan köpeklerin, elemle gözledikleri sessiz yollarından evlerine dağıldılar.

Ulvi köşke geldiği zaman herkes uykuda idi. Odasına çıktı. Bir cigara yakıp balkondaki bez sandalyesine uzandı. İri kirpikli gözlerini yumdu. Cigarasını derin, derin çekti.

Tatlı bir hülyaya dalar gibi oldu. Ve sanki kulaklarında saz benizli; yeşil gözlü Mübeccelin, yaz gecesinin ılıklığı içinde akseden polkasını duyar gibi oldu.

***

— O! Mübeccel Hanım! sizde mi İstanbula ?

Genç kız gıri çarşafının pliseli eteklerini avucu içinde topladı.

Bir su pınarı gibi kaynaşan yeşil gözlerini, Ulvinin bir tunç gibi mat yüzüne dikti :

— Evet! dedi.. mektebe iniyordum.

Beraberce, istasyona giden ağaçlıklı yol üzerinde yürümeğe başladılar...

Mübeccel :

— Artık, o geceki tavsiyeleriniz üzerine, rejime devam ettim. Bu gün hamdolsun tamamile iyiyim. İlk defa olarak Haydarpaşaya mektebe iniyorum.

Sonra, elindeki mektep çantasının beyaz kilidile oynıyarak, başı önünde yürüyordu :

Bir aralık :

— Ah Ulvi bey!.. dedi. Geçen sene mektebi bitiren arkadaşlarımın veda töreninde bulunamadım.. Bu tatlı hatıradan mahrum kaldım.

— Vah.. Vah.. Mübeccel hanım. Zannedersem bu sene de siz, hocalarınıza veda edeceksiniz.

Genç kız gülümsiyerek :

— Öyle gibi.. dedi.
Susmuşlardı. Tren de görünmüştü. Ulvi, Mübeccele veda edip gişeye koştu.

Ulvi, trende ayrı bir köşeye çekildi; vagonun kadife perdeleri arasından görünen dik dik yamaçlara.. balkonlarında, pencerelerinde mandallı çamaşırlar sarkan ahşap köy evlerinin, ve çardakları yıkılmış tarlaların yaptıkları resmigeçitlere bakarak seyahat etti.

***

Ulvi, bugünkü tesadüfü düşünerek eve dönerken, akşam treni de istasyondan kalkmıştı; iki tarafı otlarla dolu beyaz yaldızlı rayların üzerinde, ateşten bir tekerlek gibi homurdanarak, yuvarlanarak uzaklaşıyordu. Köyde akşam oluyordu.

Pazaryerinde dükkân kepenkleri kapatılıyor... Mevsimin son mahsulü olan üzümlerini satmış tüccarlar; kavunlarını, karpuzlarını bitirmiş bostancılar keyifli, keyifli eşeklerine binerek, Erenköyünün.gaz lâmbalarının yarı aydınlattığı çapraşık sokoklarından köylerine dönüyorlardı. Köprüaltından, içerlere uzanan yolun iki taraflı köşklerinde lâmbalar birer ikişer yanıyor, şal perdeler beyaz tül perdeler üzerine indiriliyordu.

Akşam treninden yeni çıkmış birkaç yolcu memur, ellerindeki beyaz mendillere doldurulmuş nevaleler ile, yorgun vücutlerini zorla sürükleye sürükleye evlerine dönüyorlar..Köşklerin beyaz patiska perdelerinde, lâmba ışıklarının aksile, soyunan, akşamlık entarisini giyen erkeklerin titrek hayalleri görünüyordu.

Kuyu pervanelerinin derinlerden çıkardığı sular, bu akşam sessizliğinde akan gözyaşları gibi, şırıldıyordu.

İstasyonun köşesini, Erenköyünün meşhur güleryüzlü imamı Hacı Settar efendi döndü. Siyah cübbesinin, yerleri süpüren eteklerini toplaya toplaya mescidin kapısına kendisini dar attı. Minare vazifesini görecek, yüksek tahta merdivenli sete çıkmağa üşenip, hemen mescidin kapısı önünde, etli avuçlarını kulaklarının kiraz gibi kızarmış memelerine götürdü.. akşam ezanını okuyuverdi.

Üç dört köşkten, tersine kıvrılmış gömleklerinin kollarını düzeltmeğe çalışan birkaç müslüman çıktı. Cemaat tamamdı.

Akşamın ikinci safhası olunca, Erenköyünü titrek bir karanlık kaplardı. Ekseriya sokaklarda, duvar diplerinde uyuklamıya başlıyan köpeklerin ulumaları arasında.. çalı diplerinden yükselen bir sis, bir buğu; yavaş, yavaş rengi daha koyulaşan ve köpürüp coşmağa başlayan denize kadar uzanırdı.

Erenköyünün meşhur, güleryüzlü imamı Hacı Settar Efendi...

Mübeccel, bu akşam, köşkün bahçeye nazır odalarından birinde oturuyordu. İçeride lâmba yanmıyordu.Gözleri dışarıda, gittikçe kararan Erenköy ufuklarında idi. Bu gece de (Cicihala) dediği Neclâ, Lâleliden Erenköyüne gelmemişti. Cicihala Mübeccelin en küçük halası... arkadaşı... sırdaşı... herşeyi, herşeyi idi. Ona bu akşam nekadar çok ihtiyacı vardı. Onun, sanki kendisinden beş on yaş büyükmüş gibi, sarfettiği nasihatları bu gece nekadar çok arıyordu.

Fakat ne yazık, bu gecenin bütün sessizliğini, hüznünü kendi kendine yaşıyordu.. Annesizlik ne fena şeydi...

Bu sebeple, babası Rahmi beyi, iki sevgile birden severdi. Onun yemeğini Cicihalasile eraber hazırlarlar, esvaplarını Cicihalasile beraber büyük bir zevkle ütülerler, dikişlerini dikerlerdi. Annesine ait pek az hatıraları hafızasında canlandırabiliyordu:

Köşkün odalarında, bahçesinde başında mavi örtüsü ile, sessiz kısa adımlarla dolaşan genç bir taze.. Anne, diye kollarına atıldığı, sert göğsünde barındığı bir kadın... ve bir gün bütün Erenköy halkını ağlatan bir cenaze alayı.. Yeşil bir tabut.. Yanıbaşında da bir tahta parçası üzerine örtülmüş kırmızı şal arasından, morarmış elleri dışarıya çıkmış dört günlük bir yavru...

Ölen, annesi... ve ufak kardeşi idi.

Bahçeden her, akşamki gibi, Rahmi beyin ayak sesleri ve uşağa çıkışmaları duyulmaya başlamıştı.

Elindeki çubuğu kameriyenin beyaz boyalı kafeslerine vurarak:

— Evlât, sen de pek nafilesin yahu.. şu limonluğun kapısını açık bırakmaderim; bir türlü anlamazsın.

Ve bermutat hiddeti çabuk geçiyor..

— Haydi, içeriye söyle, bana bir kahve yapsınlar.

Sonra bağırıyor:

— Mübeccel neredesin? İstersen sen de gel buraya...

Mübeccel, derin düşüncelerinden babasının bu hitabı ile ayıldı. Kalktı, hemen onun yanına koştu. Mübeccel babasının yanında çok oturamadı. Çünkü; o akşam yemekten sonra Macitle Zehra Bağdat caddesinde ufak bir gezinti yapmışlardı. Dönüşte uğrayıp Mübecceli de babasının yanından aldılar.

Zehra hanım, şişman vücudunu mor maşlahına bürümüş, bir elinde kızı Nukhet, sallana sallana Macitle Mübeccelin yanında yürüyordu.

Mübeccel de başı önünde, elinde tuttuğu bir papatyanın yapraklarını kopararak yürüyordu. Macit, bu akşam genç kızın yanından hiç ayrılmıyor, gölgesini gölgesinden bile uzaklaştırmıyordu. Adeta beyaz yol üzerinde uzanan genç kızın gölgesile, gölgesinin birleşmesini istiyordu.

Bir aralık Zehra:

— Çocuklar, konuşsanıza; dedi.

Sonra Macidi açmak ister gibi:

— İkiniz de böyle düşünceli, ikiniz de böyle...

Mübeccel, asabiyetle sözünü kesti:

— Ben bilâkis, dedi... gayet neşeliyim, bu gece..

Sonra acı acı güldü.Mübeccelin hiç asabiyet yakışmıyan masum, temiz

çizgiler hasıl oldu. O, Zehra hanımın ne demek istediklerini pekâlâ anlamıştı. Fakat Macitle yaşamak... hayat arkadaşı olmak nekadar uzaktı artık.. O, kendisi için iyi bir ağabey olabilirdi, okadar.

Rahmi bey bile bu zaviyeti bundan birkaç sene evvel anlamıştı da, hâlâ kendileri ne diye anlamıyorlar veya anlamak istemiyorlardı ?

Mübeccel sıkılmıştı. Son trenin, yaklaştıkça gürültüleri artan gümüşî raylar üzerindeki akislerini işaret ederek:

— Vakit geçti, dönelim., dedi.

Ve hepsi nevmit.. hepsi de ümitsiz, yollara serpilmiş solmuş yapraklara bacaklarını sürte sürte köşklerine döndüler.

***

— Mübeccel hanıma haber verir misiniz, Gülfem kalfa?

— Bendenize tenbih etmişlerdi efendim!.. Doktor Bey teşrif edince buyur et, demişlerdi.

Kapıyı arkasına kadar açarak:

— Buyurunuz!

Ayın ilk cuması idi.. Soğukça bir hava.. Gök bulutlu, ağlamağa meyyal.

Ulviyi, merdivenbaşından evsahipleri karşılamıştı. Onu oturdukları basık tavanlı kışlık odalardan birine aldılar.

İçeride Rahmi, Macit, Zehra... ve Mübeccelin arkadaşları vardı. Ulviyi de, bu cuma Mübeccellerdeki ailevî toplantıya davet etmişlerdi.

O gün ailece oturdular. Gülüşüp konuştular ve akşama kadar muhtelif mevzulardan uzun uzun bahsettiler.

Genç kızlar bir aralık, elbirliğiyle zengin bir musiki ziyafeti verdiler.

Gözlerini Ülvinin bir tunç gibi mat yüzüne dikti..

Bu musiki ziyafetinden memnun olmıyan yalnız Macit vardı. Macit tuhaf bir çocuktu. Herkesin düşünüşünden, görüşünden ayrı görmek isterdi. Görüşleri birer hakikat olsa ne iyi... Fakat Macit, samimî olmadan, sırf öyle görünmek için yapar, gülünç olur, ve herkesin hücumuna duçar olurdu. Nitekim musikiden müşteki olduğunu, sevmediğini, sessizliği tercih ettiğini uzun uzun anlattıktan sonra:

— Neye yarar.. musiki de...

Diye sözlerini bitirirken, bütün genç kızların hep bir ağızdan hücumlarile karşılaştı:

— Macit bey, diyorlardı. Bu, bir his, bir zevk meselesi... Siz bu his ve zevkten mahrum olunca biz ne diyelim.

O, kıpkırmızı olmuştu. Zehra, haşin nazarlarla bu cüretkâr kızlara bakıyordu. Mübeccel, her zamanki gibi bu saçma ruhlu çocuğa acıyordu. Neyse ki Ulvi, bahsi hemen değiştirmeğe muvaffak olmuştu.

***

Mübeccelleri ziyareti, Ulvi sıklaştırmıştı. Çok geceler Rahmi bey kızını alıp onlara geliyor, ve birçok geceler de Mübeccellerde hep beraber oturuyorlardı.

İstanbulda kaldığı geceler Mübeccel onu, o da Mübecceli düşünmeğe başlamışlardı. Mübeccel Ulvinin şeref, haysiyet, namus mefhumlarına sıkı sıkı bağlı olarak yaşadığı hayatına, girebilecek bir kızdı. Ulvi, onunla münasebeti derhal meşru bir hale şokmağı düşündü ve sonra kendi kendine:

Acaba o ne fikirdedir? dedi.

Bu hafta, İstanbul dönüşünde istasyona çıktığı zaman, üç günlük ayrılıktan sonra Ulvi, Erenköyünü daha soğuk, daha hazin bir çehre ile bulmuştu. Mevsim sonbahardı artık...

İstasyon kahvesinde kimsecikler yoktu. Yaz günlerinden kalma birkaç incesaz reklâmları, bahçedeki ihtiyar çınarın üzerinde sararmış yapraklar gibi sallanıyorlar. Yollar bomboştu. Ta uzaklardan İçerenköyüne doğru gezmiye çıkmış pardüsülü, muşambalı yerlilerin hayalleri görünüyordu.

Yeşil pancurları inik, kapılarına büyük bir siyah kilit vurulmuş köşk bahçelerinde; komşu bahçelerinden geçmiş ve büyük bir derebeyi vakarile dolaşan ördeklerden başka kimsecikler yoktu.

Bu ıssız yollardan geçti. Eczacıbaşının boş konağını dönerken, köşebaşında camları sallanan fenerin altında, genç bir kız hayali gürdü. Adımlarını sıklaştırdı. O yaklaştıkça hayal uzaklaşıyor, uzaklaşmak istiyordu.

— Mübeccel hanım, Mübeccel hanım.

Genç kız, mütebessim, mahcup yüzünü çevirdi. Alacakaranlıkta gözleri ışıldıyordu:

— Nereden böyle?

— Siz misiniz Ulvi bey? Süveydalardan, dedi.

İkisi de susmuşlardı. Süveydalar İstanbula ineli bir hafta oluyordu. Mübeccel ihtiyatsızlığına şaşırmıştı. Genç kız:

— Bakın, dedi. Kırk yılda bir yalan söyliyeyim dedim, onda da...

Doktor gülerek:

— Ya, ya.. dedi. Küçükhanımefendi kırk yılda bir yalan söylediler ha?..

Bu muhavereler genç kızlık gururuna dokunmuş olacaktı ki Mübeccel:

— Yook amma, müşkül mevkie düştüğümden söylenmiş bir yalan bu.. Hem bazı yalanlar vardır ki, söylendiklerinde mübah olurlar.

Genç doktor, Mübeccelin nereden ve ne için geldiğini anlamıştı. Mübeccel, şüphesiz istasyona çıkan bu yollarda, kendisi için dolaşıyordu. Zira o, İstanbul dönüşünde kaç kereler böyle uçan bir hayal görmüştü. Fakat tanıyamamıştı. Şimdi hükmünü vermişti.

Beraber yürüyorlardı. Ulvi:

— Ben, bu tesadüften çok memnunum, dedi.

Mümeccel hanım! bu buluşma bana, uzun müddetten beri yüreğimi sızlatan.. beynimi yoran hayatî bir mes'eleye temas imkânını verdiği için, ne kadar kıymetlidir bilir misiniz?..

Evet sizinle beş dakika başbaşa kalmağı, bütün hislerimi.. bütün düşüncelerimi, bütün emellerimi, birer gül destesi halinde, ayak uçlarınıza sermeyi ne kadar arzu ediyordum!..

Eğer müsaade ederseniz bunları bütün samimiyetleri ve bütün vuzuhlariyle arzedeyim....

(Arkası var)

İstanbul Göklerinde Nasıl Uçtuk?

— Başı 3 üncü sayfada —

Ve ben bu şehrin Belediye Reisi olsaydım, muhakkak ki ilk yapacağım iş, hemşerilerimi, birer birer kollarına girerek, tayyareye bindirmek ve havalandırıp yaşadıkları şehrin sonsuz güzelliklerinin sırrına erdirmek olurdu.

Bu şiir ve hayal âleminden, adı konmamış, tadı bilinmemiş bir içki ile sarhoş olmuş gibi dönecek hemşerilerden, ondan sonra dile, dileyebildiğini...

Ne çabuk bitti bu en tatlı rüya...

İşte yine köhne dünyanın kaskatı, kirli, tozlu topraklı, iğribüğrü kabuğunda, cennetten kovulmuş bahtsızlar gibi sürünüyoruz.

Abdülaziz — İmparatoriçe Öjeni...

— Başı 5 inci sayfada —

üstad Guno piyanonun önüne geçer, yaptığı yeni güzel besteleri çalar, pesten tatlı tatlı terennümler ederdi. Bazan Fransız ve Jimnaz tiyatrolarının, davetliler arasındaki büyük artisleri, sarayın hususî şirin sahnesinde temsiller yaparlardı. Öjeni kafadarı prenses Meternihin tavsiyeile zadekân ve vükelânın madamlarından mürekkep bir amatör trupu teşkil etmiş idi. O zamanın en güzel madamları ki marufları Barone Alfons dö Roçild, Barone dö Lamber, Kontes Purtalas, Kontes Valeska, Marki dö Masa, Marki dö Galife idi - gayet şık elbiselerle sahneye çıkarlardı. Hatta imparatoriçe oğlu Lüi ile, bu revülerin birinde roller alarak sahnede görünmüşlerdi. Bu oyunların livrelerini Aleksandr Düma ve Prosper Merime gibi maruf edibler yazarlardı.

Bazı geceler misafirler bilmece; ve bilbedahe şiir yapıp söylemek yarışına, veya imlâ imtihanına çıkışırlardı. Bir kere Prosper Merime imparatoru, imparatoriçeyi, Avusturya sefiri prens Meternihi, Oktav Föyyeyi, Aleksandr Dümayı, prenses Meternihi ve misafirlerden daha bir kaçını imlâ imtahanına çekti; ve en az yanlışı çıkana mükâfat vadetmişti. Prosper Merime, dikte ettiği prrçayı yazanlardan Prens Meternihin üç, Oktav Föyyenin on dokuz, Aleksandr Dümanın yirmi dört, Prenses Meternihin kırk iki, Napolyonun kırk beş, Öjeninin altmış iki yanlışını buldu. Fakat nezaketi iktizası yanlışları şakaya atfetti.

Öjeninin en samimi arkadaşlarından: Kontes dö Kastiğliyon (o asrın en meşhur güzellerinden ve şıklarından).

Av mevsiminde imparatoriçe, haftada bir kere erkek kadın davetlilerinden, arzu edenleri arabalar ve atlarla sürek avına götürür; ve sular kararınca ormanın güzel bir noktasında durularak, mükemmel bir punç ziyafeti verir, ondan sonra saraya dönerdi. Bu sürgün avlarına İtalya kralı Viktor Emanuel, Prusya kralı birinci Vilhelm (sonra Almanya imparatoru) Holânda kralı Üçüncü Güyyum bile gelmişlerdi.

***

Öjeninin politika merakı, Kırım muharebesi esnasında kocasile beraber İngiltereye giderek Winrorda kraliçe Viktoryaya misafir olduktan sonra başlamıştır.

Çünkü Öjeni, kraliçenin politika sahasında hükümdarlık rolünü halkın beğendiği, ve istediği tarzda idare ederek tabaasının teveccüh ve muhabbetini kazandığını yakından görmüştü. Viktorya da, Öjeninin hali tavrı, zekâsı muhakemeleri hoşuna gittiğinden; kendisine halisane ilhamlarda ve nasihatlarda bulunarak, politikaya olan meylini artırmış idi. Fakat Öjeni ondan önce de politikadan pek hoşlanmıyor da değildi; ve derdi ki :

«İspanyada annemin salonu herkese açıktı. Sabahtan akşama kadar evimize ricalden, kibardan, mebuslardan, vükelâdan, diplomatlardan, nüfuzlu gazetecilerden birçoğu gelip giderler; hararetli mübahasalara tutuşurlardı. İşte ben, bunları dinleye dinleye politikadan zevk alır olmuştum. İmparatoriçeliğe cülusumdan beri de, kocamı işgal eden başlı ve mühim meselelerin mahiyetlerini, iyice anlamağı kendim için vazife bildim. Bunların inceliklerini öğrendikçe not ederdim; ve aynı zamanda politikaya ait malûmatımı genişletecek, düşünüş ve görüşlerimi keskinletecek eserleri, kitapları da okumaktan geri kalmazdım. Diplomasiye ait meseleler hakkında da Lord Koli, Lord Granvil, Lord Klarendon, Lord Malsumberi [1]; Kont Buol, Barone Hubener [2]; Kont Kavur [3]; Kont Hanzfeld [4]; Prens Orlof [5] gibi mümtaz şahsiyetler ve diplomatlar ile muhabaseler ederdim.

Öjeninin en samimi arkadaşlarından: Avusturya Elçisinin karısı prenses Polin de Meternih.

« Çünkü kocamın bir muharebe dolayısile, veya başka bir sebeple payitahttan bir müddet uzaklaşması iktiza ederse; veya oğlumuzun henüz çocukluğu çağlarında imparatorun vefatı vukubulacak olursa; kanunen vesayetin ve niyabetin bana teveccüh edeceği mülâhazasile, siyasî işlere ve politikaya vakıf ve hazır bulunmaklığımı elzem addederdim.

"İlk defa devletimizin politikasına müdahalem 1859 tarihindedir. Kocam Sulferino muharebesinde Avusturyaya galebe edince, Bismark gailemizden ve Prusyaya karşı çıkaracak - o esnada - elli binden ziyade askerimiz olmadığından istifade ederek üzerimize saldırmak için, Kral Vilhelm'i kandırdığını haber aldığımdan, kocamı sıkıştırdım. Onu iki gün içinde Villafranka sulh muahedesini yapmağa irza ettim.

" Ondan sonra Meksika ahalisinin cumhuriyet hükûmetinin mezaliminden bizar olup, katolik ve dindar bir kral bulmak ve krallık yapmak istediklerine dair, Meksika muteberanının fikirlerini doğru buldum. Kocamın zaten vasatî Amerikada metin bir lâtin devleti teşkili ile, şimalî Amerikalıların akınına sed çekmek hakkında düşünceleri vardı. Bunu tasvip ile, Meksikaya sevkiyat yapılmasına onu teşvik ettim; fakat hata işledim Meksikalılar şiddetle muhalefet ve mukavemet ettiler; beyhude yere bir çok can ve mal telef ettik, memleketi tahliyeye mecbur olduk.

Arkası var

[1] İngiliz vükelâsı ve büyük diplomatları **[2]** Avusturyalı, **[3]** İtalyan, **[4]** Prusyalı **[5]** Moskof

Kanlı Topraklada Üç Gün

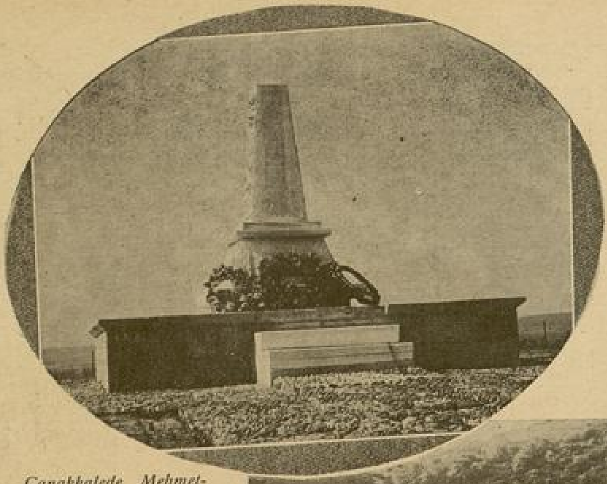

Çanakkalede Mehmetciğin Abidesi

İngilizlerin Şhrapnel - Walley Mezarlığı

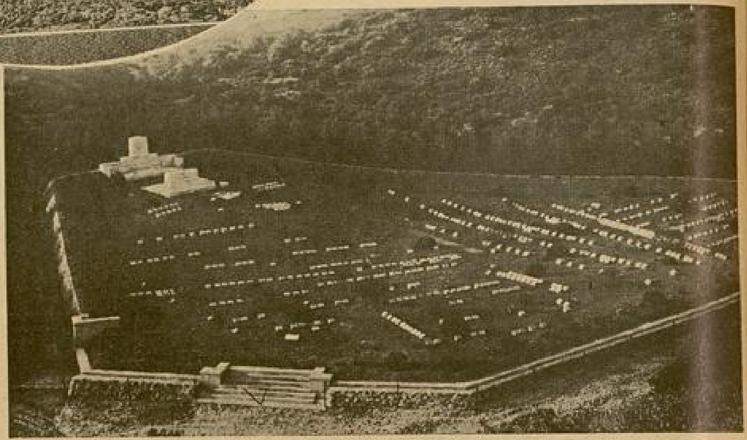

Başı 7 inci sayfada

çasını Mehmet kırarak sütün içine attı, şaşkınlığımızı kahkahalarla giderdik:

— Bu kaya tuzu. Çobanın şekeri olmaz a hemşerim, işte şeker budur.

Kaskatı kesilen kara ekmeği süte doğramıya çalışan İbrahim de, arkadaşının sözünü tamamladı:

— Ben, bu tuzu atmadan yiyemiyorum. Hele şeker atarlarsa hiç hoşuma gitmez.

7 kişi sofrayı sardık. İki kaşıkla nöbetleşe nöbetleşe koca bakracı bitirdik. Karşılıklı türküler söylendi ve kaval dinlendi.

Yol ver geçelim çoban!
Çiçek seçelim çoban!
Sütün temizse eğer,
Gönder içelim çoban.

Seslerile onlara veda ettik.

***

Arıburnunu tırmanıyoruz. Yol dikliğine rağmen mükemmel bir şose. Tel örgülü 5 adımlık siperler var. Ve Türk siperi, İngiliz siperi yazılı levhalar. Gece vakti harp durunca Mehmetcikler düşman askerlerinden sigara vesaire alıp verir, konuşurlarmış. Nasıl konuşulmasın, bitişik evler de, ancak bu siperler kadar yakın olabilir.

« Türk tarihinin en şanlı savaşlarından birini yaratan büyük ölülerimize âbide istiyoruz; Türk gençliği! » Levhası önünden üç adım ötede, galip Mehmetciğin mütavazi âbidesi ve yanında mükemmel İngiliz mezarlığı.. Dudaklarımızdan dökülen:

Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak

la, boğazımızdaki hıçkırığı düğümlemeye çalışıyoruz amma, imkânsız. Gözyaşı bir dakikalık sükûtu, dakikalarla kucaklaştırdı. Arıburnunda babasını şehit veren arkadaşım ağlıyarak teselli bulmaya çalışıyor:

— Babamı hiç görmedim. Yüzbaşı imiş. Belki de şimdi burada yatıyor. Belki onun senelerce evvel çiğnediği bu toprağı, bu gün ben çiğniyorum. Belki, onun bulunduğu yerdeyim, diye toprağa kapanıyor.

Kalbimin heyecanını dudaklarıma içirerek, beş gence tercüman oluyorum.

Sana dar gelmiyecek makberi kimler kazsın?
Gömelim gel seni tarihe desem, sığmazsın.
Bu taşındır, diyerek Kâbeyi diksem başına,
Ruhumun vahyini duysam da geçirsem taşına!

Mor bulutlarla, açık türbene çatsam da tavan;
Yedi kandilli Süreyyayı uzatsam oradan,
Sen, bu avizenin altında bürünmüş kanına
Uzanırken, gece mehtabı getirsem yanına.

Türbedarın gibi ta haşre kadar bekletsem,
Gündüzün fecrile avizeni lebriz etsem,
Tüllenen magrıbı akşamları sarsam yarana;
Yine birşey yapabildim diyemem hatırana... „

Conk bayırını tırmanıyoruz. Dev cüsseli İngiliz âbidesindeyiz. Fazla duramıyoruz canımızın sıkıntısından. Önümüzdeki levha beşimizi birden heyecanla sarstı.

Kudreti anlatılmaz bir kuvvet bizi kendimizden geçirdi, desem bile duyduğumun bir zerresini anlatmış olamıyacağım. Bu levhada:

« 4ncü Kemal yeri. Atatürk 9-10 Ağustos 1915 gecesini burada geçirdi» yazılı. Atatürkün bir geceyi geçirdiği bu çukurda, geçirdiğimiz bir saat bize 9 günlük vücut yorgunluğunun en temiz istirahatini verdi. Önümüzde küçük ve büyük Anafarta, Kilpe, Maydos görünüyor. Conk bayırını indikçe Kireçtepe de gözden kayboluyor, İngiliz âbidesi de..,

***

Düşünüyorum: Mağlûp milletler ölülerine milyonlar sarfederek böyle muazzam âbideler ve mezarlıklar yaptırıyor. Galip milletin ölülerinin kemikleri hâlâ meydanda.

Teselli bulduğum nokta: Damarlarında Türk kanı dolaşan her Türkün kalbinde yükselen muazzam âbideler. Bu âbidelerden yapmak için, biliyorum ki milyarların sarfı bile yetmiyecek. Mağlûp düşmanlara karşı, bu gönül âbidelerinin milyonda birini dikebilsek, büyük ölülerimizi rahat uyutsak diyorum. Diyorum amma bu da, her diyen gibi sadece bende kalıyor. Mudanya, Lozan, ve en son Montrö zaferi ve daima ileri. Ancak bu âbidelerle iftihar ediyorum...

No. 38 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 38

ON
SENE
GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON,, kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

"TOKALON,, kreminin " Pembe ,, renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON ,, kreminin "beyaz,, renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON,, üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON,, kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON,, ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.

KIZ
ERKEK

LEYLÎ
NEHARÎ

Nişantaşında Şakayık Caddesindeki Mektep Binası

Şişli Terakki Lisesi

Nişantaşında : Rumeli Caddesindeki Mektep Binası

57 senedenberi memleket maarifine, ciddî bir surette hizmet eden; Kültür Bakanlığınca resmî mekteplere muadil tutulan, tasdikname ve şahadetnameleri resmî mekteplerin haiz olduğu bütün hukuk ve imtiyazı bahşeden bir hususî mekteptir.

Çocuk Yuvasına: 4 - 7 yaşında kız ve erkek çocuklar kabul olunur. Ana sınıfında yavrular Frobel ve Montesori usullerile, oyuncak ve elişleri sayesinde müşahede ve tetkike; dil mümareselerile de güzel konuşmağa alıştırılır. Ritmik dans ve oyunlarla bedenleri inkişaf ettirilir.

İlk kısma : 7 - 13 yaşında kız ve erkek çocuklar kabul olunur. Kültür Bakanlığının resmî müfredat-programı, en seçkin öğretmenler vasıtasile tatbik olunur.

Birinci ve ikinci kısım liselerde : Resmî müfredat programları tatbik olunur. Memleketin en tanınmış ve en muktedir öğretmenleri elinde lise talebesi, en sağlam ve esaslı bilgileri, büyük yorgunluklara ve müşküllere uğramadan elde etmektedirler.

Tedrisat : Şişli Tarakki Llisesinin başlıca hususiyeti: «Fransız, Alman ve İngiliz» dillerile; Riyazi bilgilere fazla ehemmiyet vermesidir.

Mektep binaları : Biri kız, diğeri erkek leylî talebeye ayrılan binalar : İstanbulun en havadar ve mümtaz bir semtinde:. bol ağaçlar arasında Boğaziçi ve Marmaraya nazır yüksek bir mevkidedir.

Mektep gerek leylî ve gerek neharî tesisatında en asrî ve mütekâmil vasıtalardan istifade etmektedir. Mükemmel lâbaratuvarları, eşya ve levha kolleksiyonları, talebe ve öğretmenlere mahsus kütüphaneleri, elişi atelyesi, jimnastik, konser, sinema, konferans ve temsillere mahsus tiyatro salonu vardır.

Yemekler : Sabah kavaltısı, öğle yemeği, ikindi kavaltısı ve akşam yemeği olarak günde dört defadır. Yiyeceklerin ve yağların daima en nefisi kullanılır.

Yatakhaneler : Gayet geniş dairelerdir. Her leylî talebeye mektep tarafından 1 karyola, 1 eşya dolabı, 1 karyola örtüsü verilir. Her yatakhanede nöbetçi öğretmenler ve gece bekçileri bulunur. Kışın mükemmelen ısıtılır.

Sıhhî tekayyütler: Bütün talebe, senede üç defa, mektep doktoru tarafından umumî muayeneye tabidirler. Diş doktoru da senede iki kere çocukların dişlerini muayene eder.

Kayıt ve kabul: 15 Ağustostan itibaren gerek yeni talebe kaydına ve gerek eski talebenin kayıtlarının tecdidine başlanmıştır. Leylî kısmına ayrılan yataklar mahdut olduğundan, çocuklarını leylî yazdıracakların, şimdiden mektep idaresine müracaatları lâzımdır.

Evlâtlarını ciddî ve mükemmel bir mektebe vermek isteyen ailelere (Şişli Terakki Lisesini) tavsiye ederiz.

ÇOCUK YUVASI

İLK KISIM

LİSE: I[inci] DEVRE

LİSE: II[inci] DEVRE